

**AFYON MERKEZİNDEKİ İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
OKUMA ALIŞKANLIĞI**

Songül ÇİÇEK ÇETİNKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Yard.Doç.Dr. Celal DEMİR

**Afyon
Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**

Mayıs 2004

ÖZET

AFYON MERKEZİNDEKİ İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIĞI

Songül ÇİÇEK ÇETİNKAYA
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Mayıs 2004

Danışman: Yard.Doç.Dr. Celal DEMİR

Bu araştırma, Afyon Merkezindeki İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin okuma alışkanlıklarını incelemek amacıyla plânlanmıştır. Araştırmada sosyo-ekonomik düzey (S.E.D.)in, cinsiyetin ve son bir yılda okunan kitap sayısının öğrencilerin okuma alışkanlıkları üzerine etkisi incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini Alt Sosyo Ekonomik Düzeydeki Methiye Dumlu İlköğretim Okulu ve Salim Pancar İlköğretim Okulundan, Orta S.E.D.deki Gedik Ahmet Paşa İlköğretim Okulu ve Hüseyin Sümer İlköğretim Okulundan ve Üst S.E.D.deki Merkez Atatürk İlköğretim Okulu ve Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulundan 80'er öğrenci olmak üzere, 3 farklı sosyo-ekonomik düzeyden 240 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler, cinsiyetlerine göre eşit dağılım göstermektedir. Örnekleme alınan tüm öğrencilere geliştirilmiş olan 26 soruluk bir Anket Formu uygulanmıştır. Anket formu öğrencilerin okuma alışkanlıkları, ailelerin okuma alışkanlıkları, çocukların kitap edinme alışkanlıkları ve kütüphane kullanma alışkanlıkları ile ilgili geliştirilmiş sorulardan oluşmuştur. Anket formu, bizzat araştırmacının kendisi tarafından öğrencilere uygulanmıştır. Toplanan veriler sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet ve son bir yılda okunan kitap sayısına göre tablolaştırılmıştır. Tablolar göz sayılarına ve değerlerine göre Ki-Kare (X^2) ve Fisher Kesin Ki-Kare istatistiksel testleriyle analiz edilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısında sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyetin etkili olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettiği hususlar, okuma kitaplarını temin etme biçimleri, evinde okuyabileceği kitabın bulunup bulunamaması, gazete okuma sıklıkları, okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uydukları kişi ya da kişiler, anne-babaların ve abla / ağabeylerin okuma sıklıklarında sosyo-ekonomik düzey etkili olurken, cinsiyet faktörü ve son bir yılda okunan kitap sayısı etkili olmamıştır.

Öğrencilerin kütüphanelerden yararlanma alışkanlıklarında sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet etkili olmamıştır. Öğrencilerin evlerine düzenli olarak bir gazetenin gelmesi ve ailenin boş zamanlarında okuması için çocuğuna kitap almasında sosyo-ekonomik düzey ve son bir yılda okunan kitap sayısı etkili olurken, cinsiyet etkili olmamıştır.

ABSTRACT**THE READING HABITS OF 8TH CLASS PRIMARY SCHOOL STUDENTS
IN AFYON CENTRE**

Songül ÇİÇEK ÇETİNKAYA
Department of Turkish Education

Afyon Kocatepe University, The Institute of Social Sciences
May 2004

Advisor: Asist.Prof. Dr. Celal DEMİR

This research is planned to examine the reading habits of the students who are in 8th class of primary school in the centre of Afyon. In the research, the effect of the socio-economic level, educational level of parents, gender, ways of getting books and amount of books that are read in a last year are examined on the reading habits of the students.

We chose the sampling from three different socio-economic level of 240 students. We chose 80 students from each socio-economic level. The Methiye Dumlu Primary School and Salim Pancar Primary School have a low socio-economic level, Gedik Ahmet Paşa Primary School and Hüseyin Sümer Primary School have a middle socio-economic and finally Merkez Atatürk Primary School and Hoca Ahmet Yesevi Primary School have a high socio-economic level. The students are distributed equally according to their genders. A survey has progressed 26 questions was taken to these students. The survey has progressed questions about the reading habits of students, the reading habits of families, the habit of getting books and the habit of using library. The survey was taken directly by the master-student. The values were illustrated according to socio-economic levels, gender and amount of books that are read in a last year. The tables were analyzed according to amount of eyes and results by Ki-Kare (X^2) and Fisher Exact statistical tests.

Throughout the analysis, it was seen that socio-economic level and gender play a role on amount of books that are read in a last year.

The points when students are choosing a book, the style of getting reading books, whether there is a book that she / he can read at home, the frequency of reading newspaper,

noticing advices when they choose a book, the frequency of reading their parents, elder brothers and sisters were effective on socio-economic level, but gender and the amount of books that are read in a last year weren't effective on getting read habits.

Using library wasn't effected by socio-economic level and gender. Socio-economic level and the amount of books that are read in a last year are effective on getting regularly at least a daily newspaper and buying books for children when they have spare time, on the other hand, gender isn't.

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASIİmza

Tez Danışmanı :

Jüri Üyeleri :

.....

.....

.....

.....

.....

Songül ÇİÇEK ÇETİNKAYA'nın Afyon Merkezindeki İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı başlıklı tezi/...../2004 tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Türkçe Eğitimi Anabilim dalında, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

İnsanın hayatı boyunca kullandığı temel becerilerinden biri olan okuma, çağımız toplumunun vazgeçilmez bir ihtiyacı durumundadır. Önemi herkes tarafından kabul edilen okumanın, alışkanlık hâline getirilmesinde ülkemizde sıkıntılar yaşanmaktadır. Özellikle çocuk yaşta okuma alışkanlığının kazandırılması bireyin gelecekteki kitap okumaya olan yaklaşımını olumlu yönde etkileyecektir.

Ülkemizde, “Temeleğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı”nda, öğrencilere okuma alışkanlığının kazandırılmasına yönelik bazı özel amaçlar olmasına rağmen zamanını okuyarak değerlendirenlerin oranı başka ülkelere göre çok düşüktür.

Araştırmamıza konu olan ilköğretim 8. sınıf öğrencisi bulunduğu dönem itibariyle çok önemli bir evrededir. Psikolojik ve fizyolojik yönden önemli bir gelişim sergileyen öğrenci zorunlu eğitimin son kademesinde bulunmaktadır. Bu yaştaki öğrenciler ilköğretimi bitirdikten sonra herhangi bir eğitim-öğretim kurumuna devam edemezlerse belki de okumaktan tamamen vazgeçeceklerdir. İlköğretimin 2. kademesi olarak bilinen ortaokul çağında artık okumanın gerçek bir alışkanlığa dönüştüğü varsayılırsa, aile, okul ve çevre üçlüsünün yönlendirmeleri çocuk için bu dönemi daha da önemli hâle getirmektedir. Bu bağlamda ilköğretim 8. sınıf, çocuğun gelecekteki okuma alışkanlığını devam ettirmesinde hatta belirlemesinde temel oluşturacak bir dönem olarak kabul edilebilir.

Bu araştırma ile Afyon merkezindeki farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerindeki okuma alışkanlığının durumu ve bunu etkileyen faktörler tespit edilmiş olmakla birlikte, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin içinde buldukları ergenlik çağının ve öğrencilerin eğitim-öğretim yılı sonunda girecekleri Liselere Giriş Sınavı’na hazırlanma sürecinin okuma alışkanlığına ne ölçüde etki ettiği belirlenmiş ve yukarıdaki tespitler sonucunda öneriler geliştirilmiştir.

Araştırmamda değerli katkıları ve teşviki dolayısıyla değerli hocam ve tez danışmanım Yard.Doç.Dr. Celal DEMİR’e, istatistiksel çözümlerdeki yardımlarından dolayı Pof. Dr. Mustafa ERGÜN’e ve eşim Bayram ÇETİNKAYA’ya; okullarda yaptığım an-

ket uygulamalarındaki yardımlarından dolayı okul müdürlerine ve örneklem grubunu oluş-
turan tüm öğrencilere teşekkür ediyor ve bu çalışmanın öğrencilerin okuma alışkanlığı ka-
zanabilmelerinde yararlı bir temel oluşturmasını temenni ediyorum.

Songül ÇİÇEK ÇETİNKAYA

ÖZGEÇMİŞ SAYFASI

Songül ÇİÇEK ÇETİNKAYA
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans : 2000 Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Lise : 1996 Afyon Anadolu Öğretmen Lisesi

İş/İstihdam

2000 Türkçe Öğretmenliği. Milli Eğitim Bakanlığı Denizli Buldan Gülalan Özer Vural İlköğretim Okulu

2001 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği. Milli Eğitim Bakanlığı Afyon Lisesi

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: 01.01.1980

Cinsiyet : Bayan

Yabancı dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
ÖZGEÇMİŞ SAYFASI.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLOLAR LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xvii
GİRİŞ.....	1

I. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	1
II. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	1
III. ARAŞTIRMA SORULARI.....	4
IV. PROBLEM.....	5
V. DENENCELER (HİPOTEZ).....	5
VI. VARSAYIMLAR.....	6
VII. SINIRLILIKLAR.....	6
VIII. TANIMLAR.....	6
IX. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE ARAÇLARI.....	7

BİRİNCİ BÖLÜM

OKUMA VE OKUMA ALIŞKANLIĞI

I. OKUMA OLGUSU.....	9
II. OKUMANIN ÖNEMİ VE İŞLEVİ.....	10
III. OKUR YAZARLIK VE İŞLEVSEL OKUR YAZARLIK.....	12
IV. OKUMA ALIŞKANLIĞI.....	13
V. ÇEŞİTLİ YAŞ DÜZEYLERİNDE OKUMA İLGİLERİ VE OKUMA ALIŞKANLIĞININ KAZANDIRILMASI VE GELİŞTİRİLMESİ.....	17
VI. OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANMADA ETKİLİ OLAN BAŞLICA FAKTÖRLER.....	20
A) AİLE.....	20
B) OKUL VE ÖĞRETMEN.....	24
C) KÜTÜPHANELER.....	26
D) KİTAPLAR (ÇOCUK KİTAPLARI).....	31
VII. KONU İLE İLGİLİ YAYINLAR VE ÇALIŞMALAR.....	34

İKİNCİ BÖLÜM

AFYON MERKEZİNDEKİ İLKÖĞRETİM 8. SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIĞI

BULGULAR ve YORUMLARI.....	39
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	161
I. SONUÇ.....	161
II. ÖNERİLER	171
A) ANNE ve BABALARA YÖNELİK ÖNERİLER.....	171
B) ÖĞRETMENLERE YÖNELİK ÖNERİLER.....	173
C) KÜTÜPHANELERE YÖNELİK ÖNERİLER.....	176
D) PROGRAMLARA YÖNELİK ÖNERİLER.....	178
E) YAYIN EVLERİNE YÖNELİK ÖNERİLER.....	179
EKLER	I
KAYNAKÇA.....	VIII

TABLOLAR LİSTESİ

		Sayfa
Tablo 1.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Dağılımları	39
Tablo 2.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları.....	40
Tablo 3.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Annelerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları.....	41
Tablo 4.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayılarına Göre Dağılımları.....	43
Tablo 5.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulup Bulmamalarına Göre Dağılımları.....	44
Tablo 6.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Kitap Seçiminde Dikkat Ettikleri Hususlara Göre Dağılımları.....	45
Tablo 7.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Okuma Kitaplarını Temin Etme Yollarına Göre Dağılımları.....	47
Tablo 8.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Arkadaşları ile Kitap Alış Verişi Yapmalarına Göre Dağılımları.....	49
Tablo 9.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Evinde Okuyabileceği Kitabın Olup Olmama Durumuna Göre Dağılımları.....	50
Tablo 10.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımları.....	52
Tablo 11.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Evlerine Düzenli Gazete Gelip Gelmemesine Göre Dağılımları.....	54
Tablo 12.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	55
Tablo 13.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Dergi Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	56
Tablo 14.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Bilimsel Kitapları Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	57
Tablo 15.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Roman/Hikâye Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	58
Tablo 16.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Şiir Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	60
Tablo 17.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin	

	Sürekli Okudukları Türü Tercih Etme Sebeplerine Göre Dağılımları...	61
Tablo 18.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailelerinin Düşüncesine Göre Dağılımları.....	63
Tablo 19.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Ailelerinin Boş Zamanlarda Okumak İçin Çocuğa Kitap Alıp Almasına Göre Dağılımları.....	65
Tablo 20.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Kütüphanelere Gitme Sebebine Göre Dağılımları.....	66
Tablo 21.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığına Göre Dağılımları.....	68
Tablo 22.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Kitap Okuma Düşüncesini Aşıl原因anlara Göre Dağılımları.....	69
Tablo 23.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uyulanlara Göre Dağılımları.....	71
Tablo 24.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Yeteri Kadar Kitap Okuyamama Sebebine Göre Dağılımları.....	74
Tablo 25.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Kütüphaneden Yararlanmayı Kimden Öğrendiklerine Göre Dağılımları.....	76
Tablo 26.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Okumaktan En Çok Hoşlanılan Kitap Türlerine Göre Dağılımları.....	79
Tablo 27.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Annelerinin Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	81
Tablo 28.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Babalarının Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	82
Tablo 29.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Abla / ağabeyinin Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	84
Tablo 30.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Kardeşin Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	86
Tablo 31.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Televizyon İzleme Zamanına Göre Dağılımları.....	87
Tablo 32.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Bilgisayarı Kullanma Amacına Göre Dağılımları.....	89
Tablo 33.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısına Göre Dağılımları.....	91
Tablo 34.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulup Bulmamalarına Göre Dağılımları.....	92
Tablo 35.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Kitap Seçiminde	

	Dikkat Ettikleri Hususlara Göre Dağılımları.....	93
Tablo 36.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Okuma Kitaplarını Temin Etme Yollarına Göre Dağılımları.....	94
Tablo 37.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Arkadaşları ile Kitap Alış Verişi Yapıp Yapmamalarına Göre Dağılımları.....	96
Tablo 38.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Okul veya Sınıf Kitaplığından Düzenli Kitap Alıp Okumalarına Göre Dağılımları.....	97
Tablo 39.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	98
Tablo 40.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	100
Tablo 41.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Dergi Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	101
Tablo 42.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Bilimsel Kitapları Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	102
Tablo 43.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Roman/Hikâye Okuma Sıklığı Göre Dağılımları.....	103
Tablo 44.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Şiir Okuma Sıklığına Göre Dağılımları.....	104
Tablo 45.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Sürekli Okunan Türü Tercih Etme Sebebine Göre Dağılımları.....	105
Tablo 46.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailelerinin Düşüncelerine Göre Dağılımları.....	106
Tablo 47.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Ailelerinin Boş Zamanlarda Okumak İçin Kitap Alıp Almamasına Göre Dağılımları...	108
Tablo 48.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Kütüphanelere Gitme Sebebine Göre Dağılımları.....	109
Tablo 49.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	110
Tablo 50.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Kitap Okuma Düşüncesini Aşılıyanlara Göre Dağılımları.....	111
Tablo 51.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uydıkları Kişilere Göre Dağılımları.....	113
Tablo 52.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Yeteri Kadar Kitap Okuyama Sebebine Göre Dağılımları.....	114
Tablo 53.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Kütüphaneden Yararlanmayı (Kitap Aramay/Bulmayı) Kimden Öğrendiklerine Göre Dağılımları.....	116
Tablo 54.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Okuldaki Gazete Panolarını Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	118

Tablo 55.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Okumaktan En Çok Hoşlandıkları Kitap Türlerine Göre Dağılımları.....	119
Tablo 56.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Annelerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	121
Tablo 57.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Babalarının Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	122
Tablo 58.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Abla / Ağabeylerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	123
Tablo 59.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Kardeşlerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	124
Tablo 60.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Televizyon İzleme Zamanlarına Göre Dağılımları.....	125
Tablo 61.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Bilgisayarı Kullanma Amaçlarına Göre Dağılımları.....	126
Tablo 62.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulup Bulmamalarına Göre Dağılımları.....	128
Tablo 63.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Kitap Seçiminde Dikkat Ettiklerine Göre Dağılımları.	129
Tablo 64.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Okuma Kitaplarını Temin Etmelerine Göre Dağılımları.....	130
Tablo 65.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Arkadaşlarıyla Kitap Alış Verişine Göre Dağılımları..	132
Tablo 66.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Evde Okuyabileceği Kitap Durumuna Göre Dağılımları.....	133
Tablo 67.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Okul veya Sınıf Kitaplığından Düzenli Kitap Alıp Okuma Durumlarına Göre Dağılımları.....	134
Tablo 68.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	136
Tablo 69.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Roman/ Hikâye Okuma Sıklığına Göre Dağılımları....	138
Tablo 70.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Sürekli Okudukları Türü Tercih Etme Sebeplerine Göre Dağılımları.....	139
Tablo 71.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailelerinin Düşüncelerine	141

	Göre Dağılımları.....	
Tablo 72.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Ailelerinin Boş Zamanlarda Okuması İçin Çocuğa Kitap Alıp Almama Durumlarına Göre Dağılımları.....	142
Tablo 73.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığına Göre Dağılımları.....	144
Tablo 74.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Kitap Okuma Düşüncesini Aşıl原因larına Göre Dağılımları.....	145
Tablo 75.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uyduğu Kişilere Göre Dağılımları.....	147
Tablo 76.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Yeteri Kadar Kitap Okuyama Sebeplerine Göre Dağılımları.....	149
Tablo 77.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Okumaktan En Çok Hoşlandıkları Kitap Türlerine Göre Dağılımları.....	151
Tablo 78.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Annelerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	153
Tablo 79.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Babalarının Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	154
Tablo 80.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Abla/ Ağabeylerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	155
Tablo 81.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Kardeşlerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları...	156
Tablo 82.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Evlerine Düzenli Olarak Gazetenin Gelmesine Göre Dağılımları.....	157
Tablo 83.	İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Televizyon İzleme Zamanlarına Göre Dağılımları.....	159

KISALTMALAR

- B. : Baskı
C. : Cilt
Çev. : Çeviren
P : Gözlemlenen Gösterge Değeri
s. : Sayfa
S. : Sayı
SD : Serbestlik Derecesi
S.E.D. : Sosyo-Ekonomik Düzey
TDK : Türk Dil Kurumu
vb. : ve benzeri
Yay. : Yayınları

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Günümüz toplumunda yaşayan insanlar, her türlü gelişmeden gerektiği gibi yararlanabilmek ve çağa ayak uydurabilmek için okuma alışkanlığını edinmek zorundadırlar. Gelişmiş ülkelerde bilginin önemi artık tartışılmamakta, bilgiye en kısa zamanda en kolay yoldan nasıl ulaşılabileceğinin cevapları aranmaktadır. Bilgiyi içeren en etkili kaynak yazılı materyallerdir. Yazılı materyallerden yararlanmanın ilk koşulu ise okur yazar olmaktır. Artık, günümüzde bilgiye ulaşma yolunda ya da en basitinden, günlük ihtiyaçlarımızı gidermek için okur yazar olmanın da ötesinde okuduğunu doğru anlama ve yorumlama da gereklidir.

Okuma alışkanlığının kazanılmasında ilköğretim önemli bir dönemdir. Okuma alışkanlığının kazanılması için bireyler çok küçük yaşlardan itibaren bilinçlendirilmeli, özellikle okumanın bilinçli bir alışkanlığa dönüştüğü ilköğretimin 8. sınıfında, (ergenlik döneminin yoğun olarak yaşanmaya başlandığı yıllarda) okuma alışkanlığı daha sistematik tekniklerle, öğrencinin içinde bulunduğu yaş döneminin özellikleri de dikkate alınarak kazandırılmaya çalışılmalıdır.

Okuma öğretiminin amacı okuyan, okuduğunu anlayan, eleştirebilen öğrenciler yetiştirmektir. Gelecekte etkili bir biçimde konuşan, dinleyen ve yazan bireylerin yetiştirilmesi, okuma alışkanlığını kazanabilmiş, bu alışkanlığı yaşamı boyunca devam ettirebilen, bilinçli birer okuyucu olmalarıyla mümkündür.

II. ARAŞTIRMANIN AMACI

Hızlı bir gelişim süreci içinde bulunduğumuz dünyada, bilinçli ve üretken bireylerin yer almasının temelinde, okuma alışkanlığına sahip olma ve her durumda bu alışkanlığı yaşamı boyunca devam ettirme yatmaktadır. Bilinçli bir eğitim süreci gerektiren okuma alışkanlığı, okul öncesi dönemden başlayarak kazandırılmaya başlanır. Bu alışkanlık, ilköğretimin 1. kademesinde pekiştirilmeye başlanır ve asıl önemle üzerinde durulması gereken

çağlardan biri olan ergenlik döneminin yoğun olarak yaşanmaya başladığı ortaokul yılları yani ilköğretimin 2. kademesinde de kazanılmış bir alışkanlık durumuna gelebilir.

Okuma alışkanlığının kazanılmasında etkili bir üçgen oluşturan *aile, okul ve çevre*, hem bireyin okuma alışkanlığını kazanmasına hem de onun toplumsal yaşama kolaylıkla uyum sağlamasına yardımcı olabilmektedir.

Araştırmamıza konu olan bu dönemdeki (İlköğretimin 2. kademesi) çocuklar tesadüfi okuma, diğer bir deyişle, gelişigüzel olarak “ne bulursa onu okuma “ yerine, “güdüleyici okuma”ya yönelerek, okumanın anlamını ve önemini artık kavramış olmalı, okumayı, yemek, içmek gibi bir gereksinim olarak algılamaya başlamalı, okuduğu kitapları yorumlayarak ve eleştirerek kişiliğini geliştirmeye çalışmalıdır.¹

PRESSY VE ROBINSON’a göre, okuma ilgisi yaşla artar. Entelektüel açıdan gelişimin yanında, okul deneyimlerinin de katkısıyla, çocuk daha gerçekçi olur ve hayalî konuları saçma bulur. Uzmanlar, 13-14 yaşında okuma zevkinin daha da artacağına, okumaya karşı en fazla ilginin bu yaşta duyulacağına işaret etmişlerdir.²

İlköğretimin 2. kademesi olarak belirttiğimiz ortaokul yıllarında çocuğun, kitaba karşı değişik duygular ve düşünceler beslediği görülmektedir. Belli bir fiziksel ve hissî olgunluğa ulaşan 8. sınıf öğrencisinin ilgileri, hayata bakış açısı, çevreyle olan ilişkisi kısmen değişik bir boyut kazanmakta, bu da doğal olarak onun okuma alışkanlığına etki edebilmektedir. Okumanın alışkanlık durumuna dönüştürülmesi için en elverişli dönemlerden birisi ergenlik dönemi olarak düşünülürse, bu dönemdeki çocukların okuma alışkanlığının dikkate değer bir biçimde incelenmesi gerekmektedir.

Bu araştırma, Afyon merkezindeki ilköğretim 8. sınıfa giden çocukların okuma alışkanlıklarını inceleme amacına yönelik bir çalışmadır. Araştırmada ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin, ana babaların öğrenim durumlarının, çocuğun içinde bulunduğu ergenlik döneminin, ilköğretimin son senesinde girilen Liselere Giriş Sınavı’nın, öğrencilerin kütüphaneden yararlanıp yararlanmadıklarının, yararlanıyorsa hangi amaçlarla bunu

¹ Richard BAMBERGER, *Okuma Alışkanlığını Geliştirme*, (Çev. Bengü ÇAPAR), Kültür Bakanlığı Yay. , Ankara 1990, s. 42.

² Akşit GÖKTÜRK, *Okuma Uğraşı, Yazın Metninin Kavranışında Okur-Metin-Yazar*, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1979, s. 135.

yaptıklarının, televizyon izleme zamanının, cinsiyetin, öğrencilerin kitap okuma sıklıklarının ve son bir yılda okunan kitap sayısının okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırmamızın amaçlarını daha ayrıntılı olarak maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz:

1. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığını kazanıp kazanmadığını belirlemek,
2. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre okuma alışkanlığının değişip değişmediğini belirlemek,
3. Öğrencilerin okuma alışkanlığının *aile- okul-öğretmen ve çevre* faktörlerine göre değişip değişmediğinin ortaya çıkarmak,
4. Öğrencilerin ailelerinin gelir durumu ile okuma alışkanlığı arasında ilişkinin olup olmadığını tespit etmek,
5. Öğrencilerin okuma alışkanlığı ile sevdikleri edebî türler ve konular arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek,
6. Öğrencilerin gazete ve dergileri takip etme alışkanlıkları ile kitap okuma alışkanlıkları arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek,
7. Öğrencilerin kütüphane kullanma alışkanlıkları ile okuma alışkanlıkları arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek,
8. Öğrencilerin kitap edinme durumlarını belirlemek,
9. Öğrencilerin televizyon izleme durumlarının okuma alışkanlıklarına etki edip etmediğinin ortaya çıkarmak,
10. İlköğretim 8. sınıf öğrencisinin içinde bulunduğu ergenlik döneminin özellikleri ile okuma alışkanlığı arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek,
11. Liselere Giriş Sınavı'nın, İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına etki edip etmediğinin tespit etmek.

12. Son bir yılda okunan kitap sayısının okuma alışkanlığına etki edip etmediğini belirlemek.

III. ARAŞTIRMA SORULARI

1. Öğrencilerde okuma ve kütüphanelerden yararlanma alışkanlığı var mıdır?
2. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre okuma ve kütüphanelerden yararlanma alışkanlığı değişiyor mu?
3. Öğrencilerin okuma ve kütüphanelerden yararlanma alışkanlığı, aile- okul- öğretmen faktörlerine göre değişiyor mu?
4. Öğrencilerin ailelerinin gelir durumu ile okuma alışkanlığı arasında ilişki var mıdır?
5. Öğrencilerin okuma alışkanlığı ile sevdikleri edebî türler ve konular arasında bir ilişki var mıdır?
6. Öğrencilerin gazete ve dergileri takip etme alışkanlığı var mıdır?
7. Öğrencilerin boş zamanlarını kitap okuma faaliyeti ile değerlendirme düzeyleri nasıldır?
8. Öğrencilerin televizyon izleme zamanları ile okuma alışkanlıkları arasında bir ilişki var mıdır?
9. Liselere Giriş Sınavı, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına etki ediyor mu?
10. Öğrencilerin kitap edinme durumlarının okuma alışkanlığına etkisi var mıdır?
11. Öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının okuma alışkanlığına etkisi var mıdır?
12. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin içinde buldukları ergenlik döneminin özellikleri okuma alışkanlığına etki ediyor mu?

IV. PROBLEM

Afyon merkezindeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörlerin tespit edilmesiyle, onların iyi birer okuyucu olmaları için hangi etkinlikler gerçekleştirilebilir?

Bu temel probleme çözüm getirebilmek için aşağıda denenceler oluşturulmuştur:

V. DENENCELER (HİPOTEZ)

1. Öğrencilerde okuma alışkanlığı istatistiksel olarak yeterli düzeyde değildir.
2. Öğrencilerin cinsiyetleri ile okuma alışkanlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.
3. Öğrencilerin okuma alışkanlığı, istatistiksel olarak aile, okul, öğretmen ve çevre faktörlerine göre değişmiyor.
4. Öğrencilerin kütüphanelerden yararlanma alışkanlıkları ile okuma alışkanlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.
5. Öğrencilerin ailelerinin gelir durumu ile okuma alışkanlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.
6. Öğrencilerin okuma alışkanlığı ile sevdikleri edebî türler ve konular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.
7. Öğrencilerin gazete ve dergileri takip etme alışkanlığı istatistiksel olarak yeterli düzeyde değildir.
8. Öğrencilerin televizyon izleme zamanları ile okuma alışkanlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.
9. Öğrencilerin boş zamanlarını kitap okuma faaliyeti ile değerlendirme düzeyleri istatistiksel olarak yeterli değildir.
10. Öğrencilerin ergenlik dönemi özellikleri, okuma alışkanlığına istatistiksel olarak etki etmiyor.

11. Liselere Giriş Sınavı ile öğrencilerin okuma alışkanlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

12. Öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı ile okuma alışkanlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

VI. VARSAYIMLAR

Öğrenciler, okuma alışkanlıklarının ölçülmesi ile ilgili kendilerine sunulan anket sorularına içtenlikle cevap vermişlerdir.

VII. SINIRLILIKLAR

Bu çalışma Afyon merkezindeki ilköğretim 8. sınıfa giden Alt S.E.D.deki Methiye Dumlu ve Salim Pancar İlköğretim Okulundan, Orta S.E.D.deki Gedik Ahmet Paşa ve Hüseyin Sümer İlköğretim Okulundan ve Üst S.E.D.deki Merkez Atatürk ve Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulundan alınan 80'er öğrenci (Toplam 240 öğrenci) ile sınırlıdır.

VIII. TANIMLAR

OKUMA ALIŞKANLIĞI: Bireyin, bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu, okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde ve eleştirici / irdeleyici bir nitelikte gerçekleştirmesidir.³ Bu bağlamda kitap okumanın birey ya da öğrenci açısından vazgeçilmez bir hâle gelmesi artık o bireyde “okuma alışkanlığının” var olduğunun göstergesidir.

ÇOK OKUYAN OKUYUCU: 1 yılda 21 ve daha fazla kitap okuyan kişidir.

ORTA DÜZEYDE OKUYAN OKUYUCU: 1 yılda 6-20 kitap okuyan kişi.

AZ OKUYAN OKUYUCU: 1 yılda 1-5 kitap okuyan kişi.⁴

³ Bülent YILMAZ, *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü*, Kültür Bakanlığı, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, Ankara 1993, s. 30.

⁴ The American Library Association, *Book Reading and Library Usage; A Study of Habits and Perceptions*, New Jersey 1978, s. 3.

IX. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE ARAÇLARI

Araştırmanın Evreni: Afyon’da M.E.B.lığına bağlı devlet okullarına giden ilköğretim 8. sınıf öğrencileri oluşturmuşlardır.

Araştırmanın Örnekleme: Evrene giren tüm öğrencilerin araştırmaya dahil edilmesi mümkün olmadığından örnekleme yoluna başvurulmuştur. Evreni daha iyi temsil edeceği düşüncesiyle farklı sosyo-ekonomik çevrelerdeki okullardan “sistemik tesadüfi (katmanlı örnekleme” yoluyla 240 öğrenci araştırma örneklemine alınmıştır. Öğrencilerin çeşitli sosyo-ekonomik düzeylere göre gruplandırılması tahmini bir yaklaşımla belirlenmiştir. Buna göre araştırmanın örneklemini Alt S.E.D.deki Methiye Dumlu İlköğretim Okulu ve Salim Pancar İlköğretim Okulundan, Orta S.E.D.deki Gedik Ahmet Paşa İlköğretim Okulu ve Hüseyin Sümer İlköğretim Okulundan, Üst S.E.D.deki Merkez Atatürk İlköğretim Okulu ve Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulundan 80’er öğrenci olmak üzere 3 farklı sosyo-ekonomik düzeyden 240 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin 120 tanesi kız, 120 tanesi de erkektir. Anket formlarından çıkan sonuçların daha güvenilir olması için öğrencilerin cinsiyetlere göre eşit dağılım göstermesine dikkat edilmiştir. Buna göre örneklem olarak seçtiğimiz erkek öğrencilerin evreni temsil etme oranı %8,23, kız öğrencilerin ise %9,44’tür.

Araştırmamızda hazırlamış olduğumuz anket soruları farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki 240 öğrenci üzerinde 22. 12. 2003 ile 20. 01. 2004 tarihleri arasında uygulanmıştır. Anket formlarının öğrencilere uygulanmasından önce 8. sınıf öğrencilerinin sınıf rehber öğretmenleriyle bizzat görüşmemiz öğrencilerin farklı sosyo-ekonomik düzeylere göre sınıflandırılmasında hata yapma riskimizi azaltmıştır. Anket formları öğrencilere okul içinde uygulanmıştır. Anket uygulamasında titizlik gösterilerek, uygulama bizzat tarafımızca yapılmış ve anket formları aynı gün içinde geri toplanmıştır.

Veri Toplama Yöntem ve Araçları: Bu çalışmada veriler Anket Tekniği ile toplanmıştır.

Örnekleme alınan ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını belirlemek amacıyla 26 soruluk bir anket formu geliştirilmiştir. Anket formu öğrencilerin anne-

babaların eğitim düzeyleri son bir yılda kaç kitap okudukları, son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulup bulmamaları, kitap seçerken neye dikkat ettikleri, hikâye-roman vb. türdeki kitapları en çok nereden buldukları, arkadaşlarıyla kitap alış verişi yapıp yapmadıkları, evlerindeki kitaplıkta okuyabilecekleri kitabın olup olmadığı, okulundaki veya sınıftaki kitaplıktan düzenli olarak kitap alıp almadıkları, ders dışındaki boş zamanlarında en çok ne yaptıkları, gazete, dergi, bilimsel kitaplar, roman / hikâye ve şiir okuma sıklıkları, sürekli okudukları türü niçin tercih ettikleri, üniversite eğitimleri ile ilgili ailelerinin düşüncesi, ailelerinin çocuklarına boş zamanlarında okuması için kitap alıp almadıkları, İl Halk Kütüphanesi'nden yararlanıp yararlanmadıkları, kütüphanelere niçin gittikleri, öğrencilere kitap okuma düşüncesini en çok kimin ya da kimlerin aşıladığı, öğrencilerin okuma kitabı seçerken en çok kimin ya da kimlerin tavsiyelerine uydukları, yeteri kadar kitap okuyamamalarının en önemli sebebi, kütüphaneden yararlanmayı (kitap aramayı / bulmayı) kimden öğrendikleri, okullarına asılan gazete panolarını okuyup okumadıkları, en çok hangi tür kitaplardan hoşlandıkları, annelerinin, babalarının, abla / ağabeylerinin ve kardeşlerinin okuma sıklıkları, evlerine düzenli olarak gazetenin gelip gelmemesi, ne zaman televizyon izledikleri ve bilgisayarlarını hangi amaçla kullandıkları ile ilgili soruları içermektedir.

Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi: Bu araştırmada kullanılan Anket Formu 26 tane kapalı uçlu sorudan oluşmuştur. Soruların hepsi sosyo-ekonomik düzeyler karşılaştırılabilecek şekilde tablolaştırılmış, 29 soru cinsiyetlere ve 22 soru da son bir yılda okunan kitap sayısına göre tablolaştırılmıştır. Tablolar göz sayılarına ve değerlerine göre istatistiksel işlemlere tabi tutulmuştur. 1., 2., 3., 4.,5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33., 35., 36., 37., 38., 39., 40., 41., 42., 43., 44., 45., 46., 47., 49., 50., 51., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 62., 63., 64., 65., 66., 67., 68., 69., 70., 71., 72., 73., 74., 75., 76., 77., 78., 79., 80., 81., 82., 83. tablolar Ki-Kare (X^2), 34. ve 48. tablolar ise Fisher Kesin Ki-Kare testi ile analiz edilmiştir. Araştırmamızda anlamlılık (önem) düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Sorular, son bir yılda okunan kitap sayısına göre tablolaştırılırken bazı gözlerde 5'ten küçük frekanslar gözlemlendiği için "Hiç kitap okudum." ile "1-5 kitap arasında." sütunları "6'dan az kitap - Hiç" adı altında birleştirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

OKUMA VE OKUMA ALIŞKANLIĞI

I. OKUMA OLGUSU

Okuma, yüzyıllardan beri araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Çünkü geçmişte olduğu gibi günümüzde de en iyi bilgi edinme yolu okumadır. Araştırmacılar, geçmişten günümüze kadar okuma hakkında çeşitli tanımlar yapmışlardır:

GÜRCAN, okumayı şöyle tanımlamaktadır:

Okuma; basılı, yazılı ya da görüntülü sözcükleri, simgeleri göz ile algılayıp zihindeki sözcük anlamıyla bütünleştirerek anlamlandırma, buna bağlı olarak da kavrama, düşünme, yorumlayarak eleştirme ve tekrar düşünme faaliyetlerinin hızlı bir şekilde duyu organları ve beyin arasında gerçekleştirilen iletişimi içeren bir süreçtir.⁵

KAVCAR ve arkadaşları “Okuma; bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir.”⁶ şeklinde bir tarifte bulunmuşlardır.

DEMİREL’in tanımında, okumanın hem anlam yönüne hem de ses yönüne vurgu yapılmıştır: “Okuma, bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla, yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir. Diğer bir tanımla okuma, yazının anlamlı ses haline dönüşmesidir.”⁷

BAMBERGER’e göre okuma,

⁵ Halil İbrahim GÜRCAN, *Okuma Alışkanlığı İle Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi*, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir 1999, s. 9.

⁶ Cahit KAVCAR, Ferhan OĞUZKAN, Sedat SEVER, *Türkçe Öğretimi: Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin*, Engin Yayın evi, Ankara 1995, s. 41.

⁷ Özcan DEMİREL, *Türkçe Programı ve Öğretimi*, Kardeş Kitap ve Yayın evi, Ankara 1996, s. 65.

Çeşitli gelişme aşamalarından meydana gelen bir karmaşık süreçtir. Okuma öncelikle sembollerin tanınmasıyla başlayan bir algılama sürecidir. Sembollerin algılanmasına paralel olarak, bu semboller zihinsel kavramlara dönüştürülmeye başlar. Bu zihin işi, fikirler daha da geniş düşünce birimleri ile birleştirildiğinde bir düşünce süreci biçiminde genişler. Düşünce süreci olarak nitelendirdiğimiz olay, yalnızca algılanan fikirlerin anlaşılmasından değil, bunun yanında onların yorumlanması ve değerlendirilmesinden de oluşur. Bu süreçler, herhangi bir uygulama amacıyla birbirinden ayrılmazlar. Okuma işlemi içerisinde birleşirler.⁸

şeklinde ifade edilmektedir.

Miles A. TINKER'in okumaya ilişkin görüşleri ise şöyledir:

Okuma, geçmiş deneyimlerle oluşturulmuş anlamların hatırlanması ve okuyucunun hâlen sahip olduğu kavramları kullanarak yeni anlamlar kurması için uyarıcı görevi yapan basılı ya da yazılı işaretlelerin tanınmasını içermektedir. Bu şekilde ortaya çıkan anlamlar bireyin amaçlarına göre düşünce sürecine girmektedir. Bu tür bir yapılanma, kişisel ve sosyal gelişme sürecinde değişime uğramış düşünce ve davranışa ya da tamamen yeni davranışlara neden olmaktadır.⁹

Emin ÖZDEMİR'e göre okuma, "Basılı sözcükleri duyu organları yoluyla algıladıktan sonra bunları anlamlandırma, kavrama ve yorumlamayla ortaya çıkan zihinsel bir etkinlik."¹⁰tir.

Bu tanımlamalardan anlaşıldığı üzere okuma ve sonucunda elde edilmesi arzulan okuma alışkanlığının kazanılması, basit bir iş değil; aksine uzun ve disiplinli bir çalışma sonunda kazandırılabilen bir alışkanlık ve beceridir.

II. OKUMANIN ÖNEMİ VE İŞLEVİ

Okuma, çağdaş uygarlık değerlerini yeşertmede ve yerleştirmede en etkili araçlardan biridir. Bu bağlamda okumanın bireysel ve toplumsal önemi, yadsınamaz bir gerçekliktir. Çünkü, alışkanlık hâline gelmiş okuma hem bireysel hem de toplumsal bir düzeyde artık uygarlık ölçütü olarak ele alınmaktadır. Okumanın toplumsal yararı, özellikle ekonomi ve eğitim alanında kendini göstermektedir.

Birleşmiş Milletler Örgütü, eğitim hakkının insanın temel haklarından biri ve kitlelerin okuma-yazma bilmeyişinin toplumsal ve ekonomik gelişmeye bir engel olduğunu belirtmiştir.¹¹

⁸ BAMBERGER, s. 1.

⁹ Ralph C. STAIGER, *The Teaching of Reading*, UNESCO, Paris 1973, s. 15.

¹⁰ Emin ÖZDEMİR, *Türkçe Öğretim Kılavuzu*, İnkılap Yayın evi, 3. Basım, İstanbul 1987, s. 127.

“Ekonomik gelişme için bir ülke nüfusunun en az %40’ının okur yazar olması gerekmektedir.”¹² diyen uzmanlar, okuma yazma ile ekonomik gelişme, güç kullanma, suç işleme, okuldan ayrılma, işinde başarılı olamama arasında yakın ilişkilerin olduğunu belirtirler.

Gelişmiş ülkelerin, okuma alışkanlığı sorununu ciddi bir yaklaşımla ele alması ve bu sorunu hızlı bir biçimde çözme çabası içinde olması, okumanın toplumsal düzeyde ne kadar önemli olduğunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Hızla gelişen dünya, insanların bilinçli bir şekilde kitapların dünyasına katılmasını gerektirmektedir. Çünkü günümüzde en basitinden bir telefon rehberini kullanabilmek, sürücü belgesi alabilmek, gönderilen bir mesajı alabilmek için okumaya gereksinim vardır. Kişinin birey olarak bir şeyler yapabilmesi ve içinde bulunduğu toplumla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için öncelikle okuma davranışını kazanması ve bu davranışı geliştirmesi gerekmektedir.

Kitaplar; insanların ihtiyaçları, zevkleri, ilgilendikleri konular ve eksiklikleri yönünden her türlü karşılığı verebilmektedir. Bu bakımdan kişisel ihtiyaca cevap vermek üzere edinildikleri, istenilen zamanda okunmaları ve okuyucunun öğrenme hızına uygun bir öğrenme süreci sağlayabilmeleri açısından kitaplar, standart insan modeline göre programları hazırlayıp sunan radyo, televizyon, bilgisayar gibi iletişim araçlarından çok daha yararlı bir öğretim materyali olma özelliği taşımaktadır. Bu durum, kişinin kendi kendine ve ömür boyu öğrenmesinde kitabın önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca eğitimciler, bu tür öğrenmenin en kaliteli öğrenme olduğunu belirtmektedirler.¹³

Bir araştırmanın sonuçlarına göre, kitap okumak, öğrencilerin ruh sağlığını olumlu yönde etkilemektedir.¹⁴ Gerçekten de incelemek için ele aldığımız ilköğretim 8. sınıf öğrencisinin, içinde bulunduğu ergenlik döneminin de özellikleri dikkate alındığında, okuma

¹¹ İ.BİRCAN, M. TEKİN, “Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Azalma Sorunu ve Çözüm Yolları”, *A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, C. XXII, S. 1, 1986, s. 394.

¹² Encyclopedia Americana. Vol. 23, Danbury, Connecticut: Grolier 1987, s. 248.

¹³ Mesiha TOSUNOĞLU, “Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlığı ve Çocukların Okuma Eğilimleri”, *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 609, Ankara 2002, s. 547.

¹⁴ Serpil LUMA, İlköğretim Okulu 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Beceri ve Alışkanlıklarını Geliştirmeye Yönelik Uygulamalı Bir Araştırma, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü), Ankara 2002, s. 61

faaliyetinin, kendilerini daha iyi keşfetmelerine, tanımalarına, kişisel kimliklerini geliştirmelerine, hatta ideallerindeki mesleği seçmelerine önemli ölçüde katkıda bulunacağından şüphemiz yoktur.

Kısaca okuma, bireysel anlamda gelişmiş bir kişiliğin; toplumsal anlamda ise verimli bir ekonominin, demokratik, sağlıklı ve bilinçli bir toplumun tesisinde önemli rol oynamaktadır.

III. OKUR YAZARLIK VE İŞLEVSEL OKUR YAZARLIK

Okur yazarlık kavramı denilince hem okuma eylemini, hem de yazma eylemini en iyi ve verimli bir biçimde gerçekleştirme düzeyi akla gelmelidir. Sözlük anlamıyla belirtmek gerekirse, “okur yazar olma durumu”¹⁵dur.

Okur yazar olma durumu olarak tanımlanan *okur yazarlık* konusunda UNESCO şöyle bir tanımlamada bulunmaktadır: “Bütün yaşam etkinliklerindeki uğraşlarını kolaylaştırmada gereksinim duyduğu bilgi ve becerileri kazanmasını, bu bilgi ve becerileri kendisinin ve toplumun gelişiminde sürekli kullanmasını olası kılan okuma, yazma ve aritmetikte hünerli kişiye okur yazar denir.”¹⁶

Uygarlığın gelişimiyle birlikte toplumsal değişimler sonucunda, okur yazar olma durumu olarak tanımlanan *okur yazarlık* kavramı üzerinde tartışmalar, yeni yaklaşımlar ve farklı tanımlar yapılmaktadır. Okur yazarlık, özünde kişinin adını ve soyadını okuyup yazabilmesini ifade etmektedir. Fakat kişinin sadece adını soyadını okuyup yazması gelişen ve değişen dünyada toplumsal yaşamın gereklerini yeterince karşılayamamaktadır. Bütün bu gereksinimler sonucunda, *işlevsel (fonksiyonel) okur yazar* ve *işlevsel okur yazarlık* terimlerini kullanma gereği ortaya çıkmıştır.

İlk kez, 1956 yılında UNESCO Okuma Araştırmaları toplantısında kullanılan bu kavram, kişinin adını soyadını okuyup yazmasının da ötesinde okuma ve yazmada yüksek düzeyde bir yeterliliği ifade etmektedir. Okuma konusunda daha gerçekçi ölçütlerin ortaya konmasıyla başlayan *işlevsel okur yazarlık*, yaşamla iç içe, yönlendirici, çözümleyici, di-

¹⁵ Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük 2*, 9. Baskı, Ankara 1988.

¹⁶ H. LYMAN, *Library Materials 1973 in Service to the Adult New Reader*, Chicago 1973, s. 6.

namik, geliştirici, esnek, sosyo-ekonomik gelişme programlarıyla bağlantılı niteliklere sahip olması nedeniyle, bireyin günlük yaşamda karşılaştığı güçlük ve sorunları aşmada büyük önem taşımaktadır. *İşlevsel okur yazar*, “içinde bulunduğu kültür ve toplumda güncel yaşamın pratik gereksinimlerini karşılayan kişiyi” anlatır.¹⁷

Kısaca *işlevsel okur yazarı*, adını soyadını okuyup yazmasının ötesinde, “bütün yaşam etkinliklerinde başarılı olmayı olanaklı kılan bilgi ve becerilere sahip ve okur yazarlığa, içinde bulunduğu toplumda etkili olabilmek için gereksinim duyan birey”¹⁸ olarak tanımlayabiliriz. Aynı biçimde, *işlev okur yazarlık* da “bireyin bütün yaşam etkinliklerinde başarılı olması için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmasına olanak sağlayan okur yazarlık olarak” tanımlanabilir.

Uluslararası literatürde “okuma olgusu”, *okur yazar – işlevsel okur yazar* biçiminde ayrılarak tanımlanmaya ya da açıklanmaya çalışılmıştır. Bunun yanında “okuma olgusu” üç basamakta da incelenebilir. Birinci basamak, bir tür simge olan harfler arasındaki çeşitli şifre ve kombinasyonları çözme becerisi olarak açıklanabilir. *Temel okur yazarlık* adı verilen bu basamak diğer basamaklara geçişte bir ön koşul olma özelliği taşımaktadır. *Okuma alışkanlığı* olan ikinci basamak ise, temel okur yazarlığın yaşam boyu düzenli bir alışkanlığa dönüştürülmesidir. Üçüncü basamak, okuma alışkanlığına düşünceyi ve duyarlılığı geliştirici, eleştirici bir bakış açısı kazandıran *irdeleyici okuma* ya da *eleştirel okuma*dır.¹⁹ Bütün bu söylenenlerin ışığında diyebiliriz ki okuma alışkanlığı eleştirici bir okuma türü şeklinde gerçekleştirildiği oranda düşünceyi ve duyarlılığı geliştirici olabilmektedir.

IV. OKUMA ALIŞKANLIĞI

Temel okur yazarlık ve işlevsel okur yazarlık üzerine yükselen bir süreç olarak kabul edilen *okuma alışkanlığı*, kişinin okuma eylemini, bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir. Bundan hareketle okuma alışkanlığının yaşam boyu sürmesi, bu alışkanlığın

¹⁷ *Encyclopedia Americana*, s. 248.

¹⁸ Bülent YILMAZ, *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü*, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 1993, s. 23.

¹⁹ Halise DEVRİMCİ KÜNYELİ, *İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1999), s. 7-8.

yaşamın her döneminde kazanılmaya devam edeceğinin ve geliştirilebileceğinin en açık göstergesidir. Çünkü alışkanlıklar, ancak düzenli faaliyetlerin en belirgin ürünleridir. Kişinin yaşamında, düzenli ve sürekli uygulama olanakları alışkanlık oluşturmada bir ön koşul olma özelliği taşımaktadır. Bu bağlamda kişi, okuma eylemini yaşamının sürekli uygulama imkânları içerisinde özümseyerek bunu alışkanlığa dönüştürebilmelidir.

BAMBERGER, *alışkanlığı* şöyle anlatır:

Düzenli faaliyet olan alışkanlık, ancak birey onun zahmete değer olduğunu hissettiğinde gerçekleşecektir. Okuma alışkanlığı da okuma eyleminin kişisel, mesleki ve sosyal ilgileri yönünden birey için ne tür yararları olduğu görüldüğünde kazanılmış olacaktır. Bu doğuştan var olan ilgi ve ihtiyaçların karşılanması ile başlar, arkadan okumanın getirdiği kazancın ne olduğunun kavranması gelir ve son olarak, kitapla düzenli bir arkadaşlığa dönüşür. Okuma ve kitaplar ancak bu şekilde alışkanlık olarak sağlam ve sürekli bir konuma ulaşabilir. Alışkanlıklar, birey yaşamında çevreden, ana babadan, öğretmenlerden ve özellikle de ergenlik döneminde bireyin hareket ettiği grubun verdiği “ideallerden” davranış modelleri biçiminde elde edilmektedir. Bu nedenle alışkanlıklar, toplumsallaşmanın en önemli sonuçlarından biridir.²⁰

BAMBERGER yukarıdaki açıklamasında *güdü* terimine eşanlamda kullandığı *ilgi*yi, kişinin okuma alışkanlığı kazanmasındaki en önemli unsur olarak görür. BAMBERGER, bireyin ancak zevk aldığı zaman bir eylemi tekrarlayacağını ve bunun sonucunda alışkanlık hâline getireceğini savunur. Denilebilir ki bireyin okumadan zevk alabilmesi, ancak dışarıdan bir zorlama olmadan, okuma olgusunun ve materyalinin birey tarafından olumlu algılanmasına bağlı olduğu söylenebilir.

Alışmak fiili, bir işi istekli bir biçimde tekrarlayarak kolaylıkla yapabilmek, yadırgamaz duruma gelmek; alışkanlık ise, iç ve dış etkilerle eylem ve davranışların sürekli tekrar edilmesi, hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren koşullanmış davranış biçiminde tanımlanmaktadır.²¹

İnsanlar yaşamlarında yeni bir alışkanlık kazanabilmek için birtakım aşamalardan geçerler. LIONBERGER’e göre bu şu şekilde sıralanır:

“*Farkında olma*: Yeni bir fikir ve bunun uygulanması konusundaki ilk bilgi. *İlgi*: Elde edilen bilginin yaralı ve uygulamaya dönük olabilmesi için yapılan aktif araştırma. *Evrim*: Elde edilmiş kanıtları, bilgileri değerlendirme, inceleme aşaması. *Deneme*: Uygulamanın veya düşüncenin nasıl deneneceği konusunda bilginin kazanılması ve ardından denenmesi. *Benimseme*: Uygulanması devam eden çalışma tarzıyla bütünleşme şeklindedir.”²²

²⁰ BAMBERGER, s. 44.

²¹ *Türkçe Sözlük*, “alışmak” maddesi.

²² S.ÖZÇELEBİ, S. CEBECİOĞLU, *Okuma Alışkanlığı ve Türkiye*, Milliyet Yay., İstanbul 1990, s. 23.

Okuyucunun okuduğu eserler, okumaya ayırdığı zaman, hangi tür eserleri tercih ettiği, belirli okuma tekniklerini kullanıp kullanmadığı, günün hangi saatlerinde okumayı tercih ettiği, okuduğu eserleri nasıl temin ettiği (satın alma, ödünç alma, kütüphaneden yararlanma) gibi özellikler okuma alışkanlığının ipuçlarını vermektedir.

GRAY VE ROGERS, okumayı kullanma alışkanlığının, gerçek insanî gereksinimlere dayandığını ileri sürmektedirler. Bunun sonucunda, okumanın amaçlarını bir liste hâlinde sunmuşlardır. Yeryüzünde okuma nedenleri de toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarına göre değişiklik gösterebilmekte, bir toplum için geçerli olan, kabul gören bir amaç bir başka toplum tarafından kabul göremeyebilmektedir. Bunun yanında, aynı toplumda bile farklı zamanlarda çok farklı okuma amaçları ve nedenleri oluşabilmektedir. GRAY VE ROGERS'ın okuma nedenleri için yaptıkları liste şöyledir:

- Âdet veya alışkanlık olarak,
- Görev duygusuyla,
- Zaman geçirmek için,
- Güncel olayları daha iyi anlayabilmek için,
- Anlık, kişisel doyum için,
- Günlük yaşamın pratik gereksinimlerini karşılamak için,
- Profesyonel ve meslekî alanda yararlanmak için,
- Hobi türünden bir faaliyet için,
- Toplumsal ihtiyaçları ve talepleri karşılamak için,
- Kendini geliştirmek ve ilerletmek için,
- Entelektüel ihtiyaçları karşılamak için,
- Dinsel gereksinimleri karşılamak için, okuma yapılır.²³

Okuma yazmayı öğrenen bir çocuğa okuma alışkanlığı kazandırabilmek için onun ilgi ve ihtiyaçları göz önüne alınmalı, Türk ve dünya edebiyatının güzel örneklerini oluşturu-

²³ STAIGER, s. 19.

ran eserler okutulmalıdır. Öğrencilere seçilen eserleri okumaları için belirli süreler verilerek, bu sürenin sonunda serbest tartışma ortamları oluşturulabilir. Eserlerin olaylarını, kahramanlarını, ana fikrini, hoşlandıkları hoşlanmadıkları bölümlerini birbirleriyle tartışmaları sağlanmalıdır. Öğretmen, bu konuda çok dikkatli olmalı, nitelikli eserlerle öğrencilerin tartışmalarını sağlamalıdır. Bunun yanında öğretmen, okuma ilgi ve alışkanlığını geliştirebilmek için öğrencilere okul kütüphanesinin işleyişi ile ilgili aktif görevler vermeli, öğrencilerin kitapların dünyasıyla iç içe olmaları sağlanmalıdır. Bu konu ile ilgili olarak özellikle okul kütüphanesinde bulunan çocuk dergilerinin, hikâye ve romanların çeşitli alanlara yönelik inceleme kitaplarının (spor, fotoğrafçılık, satranç vb.), düzenlenen kataloglarla ve afişlerle, kitap listeleriyle tanıtımı da önemli ölçüde etkili olabilmektedir.

Türkçe öğretiminde öğrencilere okuma ile ilgili davranışların kazandırılması, iki amaç etrafında gerçekleştirilmektedir:

1. Okuma becerisi ve alışkanlığı kazandırmak,
2. Okuduğunu anlama ve değerlendirme gücü kazandırmak.²⁴

Okumanın bu kadar çok nedeninin olması, okuma alışkanlığının diğer alışkanlıklardan farklı bir boyutta ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Okuma alışkanlığını kazanmadaki en temel unsur kitabı sevmek, kitapla olumlu bir etkileşim içerisinde olmaktır. Toplumsal, ekonomik, kültürel, ruhsal vb. birçok boyuta sahip olma alışkanlığının kazanılması için en uygun dönem, çocukluk ve gençlik dönemidir. Kişilik oluşumunun, yaşama ait ilk deneyimlerin oluşmaya başladığı, etkilenmelerin en yoğun yaşandığı çocukluk dönemi ile, çocuğun hem bedensel hem de ruhsal yönden en hızlı değişim geçirdiği gençlik dönemi okuma alışkanlığının kazandırılması yönünden birbirinin devamı olmasına karşın, ailenin etkisi yönünden birtakım farklılıklar taşımaktadır.

Görülmektedir ki okumanın alışkanlığa dönüştürülmesi, çok kısa bir sürede gerçekleştirilebilecek bir olgu değildir. Bu alandaki başarı, Türkiye'nin gerçeklerine uygun, bilimsel ilkelerin öncülüğünde ulusal bir eğitim politikası belirlenerek, hem kurumlar arası hem

²⁴ Sedat SEVER, *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Yapa Yayınları, Ankara 1997, s. 19.

de bireysel çabaların birlikte hareket etmesiyle ortaya konacak çalışmalara ve plânlara bağlıdır.

V. ÇEŞİTLİ YAŞ DÜZEYLERİNDE OKUMA İLGİLERİ VE OKUMA ALIŞKANLIĞININ KAZANDIRILMASI VE GELİŞTİRİLMESİ

Gençlik dönemine ilişkin okuma alışkanlığının değerlendirilmesi için öncelikle *gençlik çağı* kavramını açıklamak, belirginleştirmek gerekir. Uzmanlar bu dönemi fizyolojik bir gelişme ve olgunlaşma dönemi olarak tanımlamaktadırlar.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ise, *gençlik çağını*, ergenlik dönemine girme nedeniyle bio-psikolojik bakımından çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan 12-24 yaş grubu olarak tanımlamaktadır.²⁵ Görülüyor ki gençlik döneminin çocukluk döneminden ayrıldığı en önemli nokta, çocuğun toplumsal bir kişilik kazanmaya, yani ailesi ile olandan daha yoğun olarak, içinde yer aldığı toplumla ilişkiler kurmaya yönelmesidir. Bu yöneliş, okuma alışkanlığının kazanılmasında da belirleyici faktörlerin ergenlik döneminin getirdiği birtakım değişiklikler, etkilenmeler, arkadaş grubu, yakın çevre, toplum, kültürel yapı, okul, kütüphane vb., bireysel etmenlerin, toplumsal grup ve kurumların olmasına yol açacaktır.

Okuma alışkanlığının kazanılmasını etkileyen, belirleyen faktörler arasında “Çocuğun içinde bulunduğu yaş dönemi ve buna bağlı olarak oluşan ilgi dönemleri (ergenlik dönemi de düşünüldüğünde), ailenin etkisi, yakınında veya çevresinde okuyan bir örnek modelin olması, öğretmenin etkisi, arkadaş grubunun etkisi, güdülenme, TV’nin etkisi, evdeki kitaplık durumu, okuma ilgi ve gereksinimlerine uygun okuma materyalinin temin edilmesi, halk kütüphaneleri” sayılabilir.

İlköğretimin 2. kademesine gelen öğrenciler, okumanın mekanik yönünü (harfleri, sözcükleri, bunları seslendirmeyi), bilmektedirler. İlköğretim 8. sınıfa gelmiş bir öğrenci “ergenlik öncesi” çağındadır. Okumayı öğrenmiş olan bu çocuğun içinde bulunduğu çağın gereklerine cevap verecek duruma getirilmesine ve okuma alışkanlığının hedeflenen düzeyde gerçekleştirilmesine çalışılmalıdır.

²⁵ YILMAZ, *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü*, s. 32.

Çocuklar, günlük yaşamlarında karşılaşmadıkları şeyleri tanıyıp bilmek isterler. İlk ergenlik yılları bir bakıma çocukluktan gençliğe ilk adımın atıldığı yaşlardır. Bu yaşlarda çocuklar, soyut kavramlara yönelirler ve duygusal eserlerden hoşlanırlar. Bu yaşta, artık öğüt veren eserlerin sevilmediği, çocuğun edebî değeri olan eserlere yöneldiği görülür. Çocuk eğitimi sağlıklı bir kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı kazandırmak için oldukça önemlidir. İlk çocukluk yıllarında verilecek eğitim ile okuma kültürü ve anlayışına sahip nesiller yetiştirilebilir. Bugün ülkemizde okuma alışkanlığının bulunmaması veya toplumsal bir okuma kültürüne sahip olamayışımızın nedenleri ilk çocukluk yıllarında verilen eğitimde aranmalıdır.²⁶

Bu dönemdeki çocuklar tesadüfi okuma, diğer bir deyişle gelişigüzel olarak “ne bulursa onu okuma yerine, “güdüleyici okuma”ya yönelerek, okumanın anlamını ve önemini artık kavramış olmalı, okumayı yemek, içmek gibi bir gereksinim olarak algılamaya başlamalı, okuduğu kitapları yorumlayarak ve eleştirerek kişiliğini geliştirmeye çalışmalıdır.²⁷

Bu bağlamda, İlköğretimin 2. kademesi yılları, ergenleşme dönemi olması sebebiyle fiziksel bünyenin süratle geliştiği, karşı cinse karşı değişik duygular hissetmeye başladığı bir dönem olarak, çocuğun bir bunalım içinde olduğu yıllardır. Çocuk bu yıllarda, ilgi duyduğu konular yanında romantik yaşamı betimleyen romanlara yönelmeye çabalayarak, bilinçli ya da bilinçsiz olarak, okuduğu kitaplardan etkilenecek kendi kişiliğinin gelişimine yön vermeye başlamaktadır.²⁸

İlköğretimin 2. kademesi, çocuğun ergenlik yıllarının başı olarak kabul edilmekle birlikte bu dönemde çocukların geçirdiği çeşitli bunalımlar onları kararsız kılmaktadır. Bu bağlamda bilhassa bu dönemde ortaokul yıllarında çocuklar diğer gelişim aşamalarından farklı olarak daha fazla yardıma gereksinim duymaktadırlar. Bu durumda olan genç okuyucu kendi kitabını kendi beğenisine uygun bir biçimde seçebildiği gibi, bir başka okuyucunun da yardımına gereksinim duyabilmektedir. Buna rağmen ergenlik yıllarında hem erkek

²⁶ Servet BAYRAM, *Türkiye’de Kitap Okuma Alışkanlığı*, İstanbul Ticaret Odası Yay., İstanbul 2001, s. 117-118.

²⁷ BAMBERGER, s. 42.

²⁸ İbrahim Ethem BAŞARAN, *Eğitime Giriş*, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1983, s. 126-127.

hem de kız çocukların kendilerine dışarıdan yapılan yardımın mümkün olduğu kadar az farkında olmaları büyük önem taşımaktadır.²⁹

F. D. CLEARY'e göre "Boş zamanları değerlendirme uğraşı" olarak okumanın altın yılları, '8 -13' yaşları arasındadır. Bu dönemde çocuklar okumaya ve kütüphanelere gitmeye büyük ilgi göstermektedirler. 13 yaşından sonra okumaya ilginin azaldığı görülmektedir. 1959'da "Senior Scholastic Magazine", ergenler arasında bir soruşturma yapmıştır. "Dün – ev ödevi dışında- herhangi bir süre bir şeyler okudunuz mu?" sorusuna, kendisine soru yöneltilenlerden %54'ü tarafından olumsuz cevap verilmiştir. CLEARY bunu daha çok, okuldaki okuma programlarının ve fırsatlarının bu dönemde sona ermesine bağlamaktadır.³⁰

PRESSY VE ROBINSON'a göre, okuma ilgisi çocukluk döneminde yaşla birlikte artmaya devam eder. Çocuk okul deneyimlerinin de katkısıyla, daha gerçekçi olur ve hayalî konuları saçma bulur. Uzmanlar 13 yaşında okuma zevkinin daha da artacağına, okumaya karşı en fazla ilginin bu yaşta duyulacağına işaret etmişlerdir. Bu dönemde özellikle kız çocukları aşk öykülerine büyük ilgi göstermektedirler.³¹

Unutmamak gerekir ki okuma zevkinin temeli ilköğretimde atılır. Eğer bu yapılmamışsa, yani öğrenci daha ilköğretim seviyesinde iken okuma zevkini kazanamamışsa, sürekli "Zamanım yok." diye bahane yaratacaktır. Oysa Antoin ALBOLAT, birçok okuyucu gibi, buna katılmıyor ve böyle söyleyen öğrenciler için şöyle diyor:

Zanneder misiniz ki gayretli öğrenci günde hiç olmazsa bir saatini okumaya veremez? Tatilinin en aşağı üç veya dört günü bu işe ayıramaz mı? Halbuki ortalama bir hesapla, günde 1 saat, yılda 365 saat, dört senede 1464 saat eder. 1460 saatle, yavaşça, hatta elde kalem olmak üzere, her biri 500'er sayfalık 80 tane kitap okunabilir. 8. sınıfa giderken sınırlı ve akıllıca tasarlanmış, bir okuma plânını izleyen öğrenci, dört yıl sonunda son derece değerli bir "ilk bilgi" hazinesini elde etmiş olur.³²

13-14 yaşlarında okuma yoluyla karşılanabilen temel ihtiyaçlar uzmanlar tarafından şöyle belirlenmiştir:

1. Faktör: Macera ve heyecan. Kendi içgüdüsel yapılarında gerilim için yeterli çıkışlar bulamayan genç kişilerde bu istek daha da belirginleşir.

²⁹ BAMBERGER, s. 42.

³⁰ BAMBERGER, s. 8-9.

³¹ GÖKTÜRK, s. 135.

³² Ferhat ÖZEN, *Türkiye'de Kitap Okuma Alışkanlığı: -Okumak Özgürleşmektir-*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 2001, s. 135.

2. Faktör: Duygusal hayaller (Sevilmek ve korunmak, başarılı olmadan seçilmek, emniyetli hayali bir rüya alemine çekilme)
3. Faktör: Cinsellik bileşimi olan duygu
4. Faktör: Sembolik-Estetik Eğilimler
5. Faktör: Bilgiyi anlatabilecek biçimde sindirmek, olguları ve gerçekleri öğrenmek ve ilişkileri anlamak ihtiyacı- yani kavrama merakı³³

Bu bağlamda ergenlik dönemindeki çocukların okumaya karşı ilgilerini geliştirmek ve güçlendirmek için okulda, öğretmenlerin önderliğinde, kitapların kısa özetlerinin de yer aldığı okuma listeleri hazırlamak yararlı olabilecektir. Bu listelere bakarak okul kütüphanesine alınacak kitaplar hakkında okul yönetimine fikir verilebilir; ayrıca öğrencilerin istedikleri kitapları kütüphaneye almalarıyla bu kitapların birçok kişi tarafından okunmaları da sağlanabilir.

VI. OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANMADA ETKİLİ OLAN BAŞLICA FAKTÖRLER

A) AİLE

Kitap kültürünü yerleştirme ve okuma davranışını geliştirme, kuşkusuz çocukluk çağında verilecek eğitim ile kalıcı ve anlamlı olacaktır. Okuma alışkanlığını çocuk ilk önce ailesinin daha sonra okul ve çevresinin okumaya yönelik tutumuyla kazanabilir ve geliştirebilir.³⁴

Okuma ilgisinin oluşmasında, anne ve baba modelinin rolü büyüktür. Çocuğa elinde kitabı tutabileceği yaştan itibaren bu fırsatı veren ve çocuğun yanında kitap okuyarak olumlu bir model oluşturan ana baba, okuma ilgisinin gelişimine büyük katkıda bulunur. Haluk YAVUZER, kitabı elleme fırsatından yoksun olarak büyüyen çocuğun, bu konuda çok

³³ BAMBERGER, s. 26.

³⁴ Olcay BAYRAM, s. 116.

şanssız olduğunu, okuma ilgisinin gelişmesinin ancak aile dışındaki olanaklara ve çocuğun yeteneğine bağlı olacağını kaydeder.³⁵

Çocuğun ya da gencin en iyi ve kalıcı bir biçimde okuma alışkanlığı kazanmasında, özellikle aile içinden okuma alışkanlığına sahip bir modele gereksinimi vardır. Bu da öncelikle kitap okuyan anne ve babadır. Ana babanın kitap okuması çocuğu okumaya özendirilmektedir. Bu bağlamda, ana babanın ve diğer aile bireylerinin okumaya karşı olumlu tavır sergilemeleri, kültürel birikimleri çocuğun okuma alışkanlığını kazanması bakımından son derece etkileyici ve belirleyici rol oynayabilmektedir.

Almanya’da yapılan araştırmalara göre, ana babanın, çocuğun okumasını olumlu ya da olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Okuma alışkanlığını kazanmış ana babanın, çocuğa önce masal, öykü okuyarak, kitap hediye ederek, onu kitapçılara, kütüphanelere götürerek veya göndererek ve ona sürekli okumasını önererek okuma alışkanlığını kazandırabilmektedir. Aynı şekilde anne-baba çocuğu, okumadan çeşitli yollarla soğutarak, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasına bilinçsizce engel olabilmektedirler.³⁶

GÜRCAN, çocuktaki okuma alışkanlığının okul öncesi döneme dönerek ele alınmasını savunur. Pek çok çocuğun, okula başlamadan önce ya kitaplarla karşılaşmamış ya da çok az kitap gördüğünü belirten GÜRCAN, kalabalık ailelerde ya da kitapları ve okumayı seven kişilerin bulunmadığı ailelerde, okul öncesi çağdaki çocuğun, kitapları tanıma ve okumaya özenme konularında ya hiç istek duymamakta ya da çok az istek duyabilmekte olduğunu ekler. Bu bağlamda yapılması gereken şey, çocuk daha okula başlamadan önce, kitapları, onların yaşamlarının, oyunlarının bir parçası hâline getirmektir.³⁷

Çocuğun doğduğu andan itibaren çevresinden duymaya başladığı ninniler, konuşmalar, sesler, masallar, tekerlemeler, bilmececeler, ezberletilen şiirler onun dil ve düşünce gelişiminde rol oynar.

Çocukta, 2 yaşından itibaren ilk sözel ifadeler gelişmeye başlar. Bu yaşta sayısı ortalama 12 olan kelime dağarcığı ile tek tek sözcükler hâlinde konuşan çocuk, daha sonra iki

³⁵ Haluk YAVUZER, *Ana-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitap evi, İstanbul 1986, s. 156-157.

³⁶ Tülin SAĞLAMTUNÇ, Ankara’da Halk Kütüphanesi Hizmeti, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 1989, s. 119-120.

³⁷ GÜRCAN, s. 40.

sözcüklü ifadelerde bulunur. Üçüncü yılında dilbilgisi kurallarına da uyar ve sözcük dağarcığı da genişler.³⁸ Bu dil gelişimi daha sonraki yaşlarında da olumlu bir seyir izler.

Çocuğun edindiği bu dildeki sözcük dağarcığı, ifadelerindeki tonlamalar, vurgular çevresi ile yakından ilişkilidir. Çevresel faktörlerin en önde geleni ise ailedir. Ailedeki bireyler, güzel cümleler kuramıyorsa, çocuğun dil gelişimi de bundan olumsuz etkilenecektir. Bu durumda aile, edebî değer taşıyan, neşeli, renkli ve akıcı cümlelerden oluşan resimli kitaba başvurmalıdır.

Resimli kitaplar, 2-4 yaşlarındaki çocuk için başka oyuncakta bulunmayan sihir ile doludur. Çocuk onu ilk defa eline aldığı zaman ana babanın yardımına gereksinim duyar. Hem anne veya babasından okuduğu ile hem de kitaptaki resimlere bakarak anlama faaliyetini gerçekleştirmiş olacaktır. ALPAY, çocuğun bu süreç içinde şu kazanımlarının olduğunu belirtir:

1. Gördüğü şekilleri algılamayı öğrenir.
2. Dinlediği sözleri anlamayı öğrenir.
3. Hafızası gelişir.
4. Hayal gücünü besler.
5. Yetişkinle kurduğu beraberlikten memnun olur.
6. Kitabın yapraklarını, kapağını v.s. nasıl kullanacağını öğrenir.³⁹

Bütün bu sayılanlar çocukta okuma ve kitap ile ilk ilişkiler açısından çok önemlidir. Küçük yaşlardan itibaren başlatılmış sesli okuma çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında çok önemli yer tutar. KIMMEL ve SEGEL bu konu ile ilgili fikirlerini şöyle ifade ederler:

Uzmanlar arasında çocuklara anlamlı gelen edebiyat ürünlerini yüksek sesle okumanın yararlı olduğu konusunda ve bunun, çocuğa yaşam boyu sürecek bir kitap ve okuma sevgisi aşılama en etkili aynı zamanda en basit ve en ucuz yol olduğunda da görüş birliğine varıldı. Şimdi yapılacak iş, bu bilinci tek tek ana babalara, okul yöneticilerine ve sınıf öğretmenlerine aktarmaktır. Bazı ana babaların ve öğretmenlerin korkusunun tersine, öyküler dinlemek, ‘tembel okur’lar yaratmaz.⁴⁰

Ana babaların her şeyden önce çocuklarının ilgileri konusunda bilgi sahibi olmaları gerekir. Çünkü ilgilerin ardında doyum bekleyen çeşitli ihtiyaçlar vardır. Öte yandan, ço-

³⁸ Nuray SENEMOĞLU, *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*, Spot, Ankara 1997, s. 52-53.

³⁹ Meral ALPAY, “Çocuk Kitaplarının Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimine Etkisi ve Okul Döneminde Okul Başarısına Katkısı”, *Ya-Pa 5 Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, YA-PA Yayınları, İstanbul 1987, s. 33.

⁴⁰ M. KIMMEL, E. SEGEL, *For Reading Out Loud A Guide To Sharing Books With Children*, Dela Corte Press 1983, s. 12.

cukların ilgileri genel olarak yaşa, cinsiyete, fizyolojik ve kültürel şartlara göre de değişiklik göstermektedir.

Ana babalar, çocuklarının okuma ilgilerini kişisel gözlemleriyle anlayabilecekleri gibi, onlarla görüşerek de birtakım bilgiler edinebilirler. Bu konuda ilköğretim yıllarında sınıf öğretmenleri ile Türkçe öğretmenlerinin ana babalara gereken bilgileri vermeleri, onlara yol gösterici tavsiyelerde bulunmaları mümkündür.

Evinde sürekli kitap okunan, kitapların korunduğu, sevildiği, benimsendiği bir aile ortamında yetişen çocuk da kitapları sevecek, okuma zevki gelişecek, kitaplara değer verecektir.

GÜRCAN, ana babanın kitap, gazete, dergi okumasının çocukta bir özentî yaratabileceğini, bu yaratılan özentinin ise, ancak ana babanın desteği ile alışkanlığa dönüşebileceğini söyler. Ana babaların, çocuğu ders çalışmanın dışında okuma eylemine yönlendirmesinin gerekli olduğunu belirten GÜRCAN'a göre birçok Türk ailesinde, çocuğun yalnızca dersine çalıştığı takdirde "okumuş iyi bir Türk vatandaşı" olacağı saplantısı bulunmaktadır. Çocuğun ders kitabı dışındaki kitaplarla ilgilenmesi ve bunları okuması durumunda ailesinden umulmadık tepkiler aldığına değinen GÜRCAN, bu ailelerin, okuma eylemini yalnızca "ders çalışma" bağlamında ele aldıklarını; bundan dolayı da bu çocukların gerçek bir okuma alışkanlığına sahip olamadıklarını belirtmektedir.⁴¹

Görüldüğü gibi ailenin çocuk üzerindeki etkisi, okuma alışkanlığının kazanılmasında oldukça önemli rol oynamaktadır. Okul öncesi dönemde çocuk ile kitap arasında ilk ilişkiyi gerçekleştiren anne ve baba, bu tutumunu ilköğretime başladıktan sonra ve ilköğretimin 2. kademesine devam ederken de, öğretmeni ve okulu ile işbirliğini sürdürmelidir. Aileler, çocuk okumayı öğrenmeye çalışırken, ona kitap okuyarak, ders kitaplarını beraber inceleyerek, ödev yaparken yardımcı olarak çocuğun kitap ile ilişkisini sürdürmesine katkıda bulunmaya devam etmelidirler.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA bu konuya şu sözleriyle açıklık getirir:

⁴¹ GÜRCAN, s. 41.

“Bir çocuğun en büyük eğitimi, okuyamasa da evde kitap görmesidir. Evde annesinin yanında görülen kitap, çocuğun bütün gecelerini dolduruyor. Kitaptan geceleri bir ışık çıkıyor sanki ve insanı dolduruyor.”⁴²

B) OKUL VE ÖĞRETMEN

Aileden sonra, okul çağına gelen çocuğun okuma alışkanlığını, okul ve çevresi etkilemektedir.

BİRCAN ve TEKİN, okuma alışkanlığının örgün eğitim sisteminde kazanılan bir beceri olduğunu, öğrencilerin okul çağında iken bu beceriyi edinememe hâlinde daha sonraki dönemlerde kazanabilmelerinin çok güç olacağını belirtirler. Bu nedenle eğitim sisteminizin buna dikkat ederek, öğrencileri araştırmaya yöneltmesi gerektiğini; kendi kendine öğrenmeyi kazandıran bir eğitim sisteminin, yetişkinlik dönemindeki okuma alışkanlığının temellerini atacağını ifade ederler.⁴³

Çocuk üzerinde okulun, öğretmenlerin ve okul arkadaşlarının büyük etkisi vardır. Kütüphanesi zengin olan bir okul, öğretmenlerin de öğrencileri yönlendirmeleri ile öğrenciler üzerinde önemli ölçüde motivasyon gücü oluşturarak, öğrencilerin okumaya bir alışkanlık olarak yönelmelerini sağlayabilir. Okuma alışkanlığının kazanılmasında okullardaki Türkçe- Edebiyat öğretmenlerinin önemi büyüktür.

Okuma alışkanlığı kazandırma aşamasında da çocuk, arkadaşlarından etkilenmektedir. Çocuk arkadaşları ile olan etkileşiminde, arkadaşlarının okuduğu kitapları kendisinin de okuması gerektiği, aksi takdirde arkadaşları tarafından yanlış değerlendirileceği kaygısıyla kendisini arkadaşlarının okuduğu kitaplarla birlikte başka kitapları da okumaya, arkadaşlarına yetişmeye ve onları geçmeye yönelik bir rekabete, bir yarışa dayanarak okuma yarışının alışkanlığa dönüşmesini sağlayabilir. Gerçekten de kitap okuyup kendi aralarında değerlendirip eleştiren bir grup içinde, kitap okumayan bir kişiye olumlu bakılmaz ve zamanla bu kişi gruptan dışlanır.

⁴² ÖZEN, s. 132.

⁴³ BİRCAN ve TEKİN, s. 398-407.

Çocuğun okumanın tadına varabilmesi için kitabı sıkıcı bir ders aracı olarak görmemesi gerekmektedir. Çocuk aynı zamanda, okuduğu kaynaklarla, kendine güven, sevmesevilmeye, başarmak, saygı görmek vb. ihtiyaçlarını giderebilmelidir.

Okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının öğrencilere kazandırılmasında temel rol, özellikle bu konudaki ana babanın duyarlılığının yetersiz olduğu toplumlarda öğretmenlere düşmektedir. Bu alışkanlıkların temelini ilköğretim döneminde atıldığı göz önüne alınırsa öğretmen grupları içinde de ilköğretim öğretmenlerinin rolünün daha da önemli olduğu söylenebilir.

Öğrencilerine, okul çalışmalarını ve okulda işlenen konulara kişisel ilgi duymalarını sağlamak amacıyla, edebiyatla karşılaşmalarını sağlamak üzere, her gün okumanın önemine ilişkin ‘küçük dozlar veren’, bu küçük ‘alışkanlık dozlarını’ günlük boş zaman faaliyetlerinde ve ev ödevleri sırasında etkili kılmaya çalışan, bunu çocuğun okul hayatı boyunca zorlamaksızın, fakat doğal olarak sistematik bir biçimde yapan öğretmenler, öğrencilerin çoğunluğunu kitaplarla yakın ilişki kurmaya öylesine alıştıracaklardır ki öğrenciler daha sonra bu alışkanlıktan vazgeçemeyeceklerdir.⁴⁴

diyen BAMBERGER, öğrencilerin öğretmenin okuma kitabı seçiminde kendilerini yönlendirdiğini sınıf tartışmalarında hissettiklerinde, öğretmenle ilişkilerinin güçleneceğini ve onun önerisine güvenerek, uymaya çalışacaklarını belirtir.

Avustralya’da çeşitli okullarda okuma davranışları konusunda yapılan bir çalışmanın sonucunda, çok okuyan çocukların,

- a) Okumaya hevesli ve okumaktan duydukları zevki öğrencilerine de aşılamaya çalışan öğretmenler ile iyi ilişkiler kurdukları;
- b) Konu ile ilgilenen ve bilgili öğretmenlerin yönettiği sınıflara devam ettiklerini ve (sınıf kitaplıkları gibi) okuma malzemelerini sağladıkları;
- c) Kitaplarla ve modern eğitim için özel yöntemlerle sürekli ilgilenerek “okumanın büyümesine kapıldıkları” görülmüştür.⁴⁵

Avusturya okullarında yapılan deneyler, evde yeterince geliştirilememiş, eşit olmayan şartlara sahip çocukların okuma eğitimini tamamlamada, öğretmenlerin etkisinin ne kadar kesin olduğunu göstermiştir. Deney sınıflarında öğretmenler tarafından yoğun bir

⁴⁴ BAMBERGER, s. 47-48.

⁴⁵ BAMBERGER, s. 8-9.

programın ardından her çocuğun ödünç aldığı yıllık ortalama kitap sayısının 36 olduğu görülmüştür. Bu rakama ancak en iyi okuyucular ulaşabilir. Bu sınıflarda 39 çocuktan bir tanesi bile evde kitaplara yöneltilmemiştir. Ana babalarının mesleklerine bakıldığında 5'inin işçi, 2'sinin emekli, 8'inin yönetici ve memur, 5'inin serbest çalışan, 5'inin çiftçi olduğu görülür. 7 çocuğun babası yoktur ve 4'ü ise çok çocuklu ailelerden gelmektedir.⁴⁶

Ailede başlayan kitapla tanışma, okulda devam etmelidir. Öğretmenler, kitaptan yararlanmak konusunda itici bir güç olmalıdırlar. Burada sözü edilen sadece ders kitapları değil, şiir, roman, hikâye vb. tarzındaki kitaplardır. Günümüzde öğretmen, sadece bilgi dağıtan, adeta bir ders anlatma memuru, ders verip onu değerlendiren bir birey olmaktan çıkmıştır. Modern eğitim anlayışının öğretmeni, çocuğun toplum içinde özgürce gelişebilmesi için onun duyan, düşünen ve uygulayan bir insan olması yolunda çeşitli deneyimleri kazanmasıyla yakından ilgilenir. Gerçekten de, okuma faaliyeti ile en yoğun ve bilinçli ilişkinin okulda kurulduğu düşünülürse, öğrencinin okur yazarlıktan başlayarak bütün temel beceri ve alışkanlıklarını kazanıp pekiştirdiği yer doğal olarak okul olmaktadır. Bu konuda ailenin rolü tabii ki gözardı edilemez. Ancak şu unutulmamalıdır ki toplumda ailelerin çocuklarının eğitim, kültür yaşamlarına dair duyarlılıklarının yeterli derecede olduğunu söylemek güçtür. Bu durumda öğretmen, çocuğun öğrenme, araştırma ve incelemesine rehberlik eden bir birey olmalıdır. Gerçekten de anne-baba ve öğretmen olarak çocuklarımıza en iyi ve en yararlı kitapları okutamadığımız sürece başarılı kişiler sayılamayacağımız yadsınamaz bir gerçektir.

C) KÜTÜPHANELER

“Kütüphaneler, bireylerin kendi kendini eğitime, değişik konularda bilgi edinme, boş zamanlarını değerlendirme, öğrencilere ödevlerinde destek olma, okuma becerilerini geliştirme ve sürdürmede yardımcı kurumlardır.”⁴⁷

⁴⁶ BAMBERGER, s. 48.

⁴⁷ Olcay BAYRAM, İlkokul Çağı Çocuklarının Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Gezici Kütüphane Hizmeti, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 1990, s. 27.

YILMAZ, *kütüphane kullanma alışkanlığını* ise bireyin kütüphaneden çeşitli amaçlarla ve belirli aralıklarla yararlanması şeklinde ifade eder. YILMAZ, okuma alışkanlığının yaratılmasında önemli görevler üstlenen kütüphanelerin bireyde zeka gelişimi, eğitimde başarı, dil ve iletişim becerisi, etkin ve sosyal bir kişilik oluşturma, eleştirel düşünme yeteneği geliştirme alanlarında önemli katkıları olduğunu, bireye yaptığı bu katkılar sonucu toplumsal / kültürel gelişmeye yardım ettiğini söyler.⁴⁸

Her insan doğal olarak yaş, eğitim seviyesi, kültürel yaşayışı, idealleri, zevkleri ve içinde bulunduğu imkânlar yönünden çok değişik özelliklere sahip olduğundan, kütüphaneler okuyucusuna uygun kitabı bulmak ve onları bu kitaplarla tanıştırap okuma zevki ve alışkanlığını vermeyi görev edinmek zorundadır. Günümüzde insanın kendi zevk ve çalışması için gereksinim duyduğu her kitabı satın alabilmesi mümkün olmamaktadır. Bilim dallarındaki hızlı gelişmelere paralel olarak yazılan eserin her zaman ihtiyaçlara cevap verme kapasitesinin giderek yetersiz oluşu, günümüz okuyucularının daha çok sayıda kitaba daha kısa sürede ulaşabilme gibi birtakım kaygılar taşınması kütüphane kurumlarının önemini daha da artırmıştır. Bu bağlamda kütüphane kullanmaya alışma, okuma eğitiminin temel hedeflerinden birisi olarak söylenebilir.

Üstün DÖKMEN, kütüphane için şunları söyler:

Bir kitaptan yararlanmanın çeşitli yolları vardır: Satın almak, birinden ödünç almak ya da kütüphanede okumak gibi.... Bu yollar arasında kütüphaneden yararlanmanın özel bir yeri olduğu görülmektedir. Çünkü kütüphanelerden yararlanabilmek için bir dizi bilişsel ve duyuşsal davranım geliştirmiş olmak, yani hem kütüphaneyi kullanmayı öğrenmiş bulunmak hem de kütüphanede okumayı seviyor olmak gereklidir. Kütüphane, kültür aktarımında önemli işlevi olan, temel toplumsal kurumlardan birisidir.⁴⁹

Okuma alışkanlığının kazandırılmasında en büyük görevlerden biri okul kütüphanelerine düşmektedir. Uzmanlar tarafından yapılan araştırmalara göre, çocuklar okul kütüphanelerinden, halk kütüphanelerinden olduğundan daha fazla kitap ödünç almaktadırlar.⁵⁰

⁴⁸ Bülent YILMAZ, “Ankara’da İlköğretim Öğretmenlerinin Okuma ve Halk Kütüphanesi Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma”, s. 442.

⁴⁹ Üstün DÖKMEN, *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko – Sosyal Bir Araştırma*, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1994, s. 46.

⁵⁰ BAMBERGER, s. 49.

Jale BAYSAL, okul kütüphanelerinin ilk ve orta öğretim okullarında, ders programlarını desteklemek, öğrencilerin bireysel okuma gereksinimlerine yanıt vermek, okuma alışkanlığını yaratmak ve kökleştirmek, kitabı ve kütüphaneyi kullanmayı öğretmek amacıyla oluşturulduklarını ifade eder.⁵¹

Bu bağlamda okul kütüphaneleri, sadece ders programlarına katkıda bulunacak kütüphaneler değildirler. Bunlar, öğrencilerin ilgisini çekecek, okuma becerilerini arttıracak ve okuma isteğini devamlı kılacak materyallere sahip olabildikleri ölçüde çocukta okuma alışkanlığının oluşmasına önemli katkıda bulunabileceklerdir.

Okuma alışkanlığının gelişmesi açısından bütün ilk ve orta dereceli okullarda bir okul kütüphanesi kurmak veya en azından bir sınıf kitaplığı oluşturmak gerekmektedir. 1998 yılında yayımlanan *Okul Kütüphaneleri Genelgesinde*, okul kütüphanelerinin her dereceli okulda açılması, geliştirilmesi ve çalışır duruma getirilmesinin, eğitim politikamızın odak noktası olacağı belirtilmiştir.⁵²

Okul kütüphanelerinin okuma alışkanlığının kazandırılmasında bu kadar önemli olmasına rağmen, DÖKMEN 1990 yılında yapmış olduğu araştırmada okul kütüphaneleri ile ilgili şu açıklamaları yapmıştır:

Ankara'daki pek çok ilkokulun kütüphanesine gidildiğinde kütüphanelerinin pek çoğunun fiziksel şartlarının yeterli olmadığı, bir kısmının ise binaların bodrum katlarında bulunduğu gözlemlendi. Bazı ilkokullarda kütüphane hiç yoktu, bazılarında vardı; fakat, kadrosuzluk sebebiyle memur bulunmadığı için kapalıydı. Açık olanlarda ise, kütüphanecilik konusunda ya da çocuk eğitimi alanında eğitim görmemiş memurlar 'kütüphaneci' sıfatıyla hizmet vermekteydiler.⁵³

DÖKMEN, okulun insana okumayı öğrettiğini, kütüphanenin ise bunun alışkanlık hâline gelmesini sağladığını belirtir. Bundan ötürü de okulların kütüphanelerle donanmadığı sürece, gerçek bir kalkınmadan söz edilemeyeceğini ekler.⁵⁴

Okul kütüphanesinin bulunmadığı yerlerde sınıf kitaplıkları kurulur. Bu kitaplıklar ise "Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği"nde şöyle belirtilmiştir:

⁵¹ Jale BAYSAL, *Okul Kütüphaneleri Türkiye İçin Ne Yapabilirler?*, Türkiye'de ve Almanya'da Kütüphane Hizmetleri, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, Ankara 1989, s. 79.

⁵² Milli Eğitim Bakanlığı, *Okul Kütüphaneleri Genelgesi*, S. 611/430, Ankara 1988.

⁵³ Üstün DÖKMEN, *İlkokul Çocuklarında Okuma Alışkanlığı*, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 1990, s. 45.

⁵⁴ Osman ERSOY, *Kütüphaneciliğimizde 40 Yıl*, Türk Kütüphanecileri Derneği, Ankara 1998, s. 321.

Öğrencilerin dersler işlenirken kullanacakları kitaplar yanında, öğrenci velileri başlıklarından oluşan ders dışı okuma kaynaklarını bulunduran kitaplıklardır.

Okul Kütüphanelerinde,

- Kütüphaneci, kütüphane kaynaklarını kullanmayı öğretmeli ve okuyucuya rehberlik yapmalıdır.
- Müracaat kaynakları, sık kullanılan kitaplar ve piyasada bulunmayan kitaplar dışındaki kitaplar ödünç verilir.
- Öğrencilere kitabın ve kitap okumanın önemi anlatılır ve kitap okuma alışkanlığı kazandırılmaya çalışılır.
- Araştırma yaparken izlenecek metotlar ve kaynaklardan yararlanma yolları öğretilir.
- Öğrencilerin yaş ve seviyelerine uygun kitaplar bulundurulur. Bunlar ders kitabı dışında fikren, ruhen, ahlâkî yönden çocukları yetiştirecek kitaplardır.⁵⁵

Okul kütüphaneleri öğrencilere verdikleri kitaplarda özellikle çok dikkatli davranmak zorundadırlar. Öğrencilerin derslerini destekleyici olarak okudukları kitapların dışındaki kitaplar, öğrencilerin seviyelerine, ilgi ve istidatlarına, içinde buldukları yaş döneminin özelliklerine uygun olmalıdır.

DÖKMEN, yaptığı araştırmada ülkemizde öğrencilerin kütüphaneden yeterince yararlanmamasının sebeplerini şöyle sıralar:

Birincisi, araştırmaya dayanmayan, öğretim şeklidir; genelde okullarımızdaki öğretim, araştırma yapmaktan çok derste tutulan notu ezberlemeye dayanmaktadır. Her bir derse ilişkin olarak bir sömestrde tek bir ödevin dışında öğretim yine deftere ve tek bir kitaba bağlı olarak sürdürülmektedir.

Öğrencilerimizin kütüphanelerden yararlanmalarının ikinci sebebi ise, kütüphanelere özellikle okul kütüphanelerimize yeterince önem vermeyişimizdir. Gerek ilk, gerekse orta öğretim kurumlarındaki kütüphanelerde çalışan kişiler kütüphanecilik konusunda herhangi bir eğitim görmemişlerdir. Oysa batı ülkelerinde konunun uzmanı olan kişiler çalıştırılmakta, bunların sayısı yetmediğinde ise, konuya ilgi duyan gönüllülerden yardım alınmaktadır. O kadar ki bazı ülkelerde kütüphane gönüllülüğü başlı başına bir kurum hâline gelmiştir; bu kurumun yaşatılması ve geliştirilmesi için özel çaba harcanmaktadır.⁵⁶

Bazı ülkelerde, çok sayıda kitabı olan merkezî okul kütüphanelerinin gerekliliği okullar tarafından benimsenmiştir. Diğer yandan özellikle, İsveç, İngiltere ve bir dereceye kadar Amerika Birleşik Devletlerinde, okul kütüphanelerine ek olarak, nitelikli koleksiyonları bulunan “sınıf kütüphaneleri”ne sahip olunması da istenmiştir. Danimarka’da 1. sınıftan, 5. sınıfa kadar sınıflarda iyi bir şekilde hazırlanmış sınıf kütüphanelerinin bulunması zorunludur. Bu sınıf kütüphaneleri daha üst sınıflara da önerilmektedir.⁵⁷

⁵⁵ *Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1977, s.5.

⁵⁶ DÖKMEN, *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko – Sosyal Bir Araştırma*, s. 48.

⁵⁷ BAMBERGER, s. 30.

Okul kütüphanelerinin dışında, çocuk ve halk kütüphaneleri de çocukların istedikleri zaman ulaşabilmeleri gereken, okuma alışkanlığının kazanılmasına ve geliştirilmesine yardımcı olan kütüphanelerdir.

Halk ve çocuk kütüphaneleri hizmetin, devletin varlığının, bugünkü kültürün vatandaşlara aktarılması, bunların yaşatılması ve geleceği kuracak özgür insanın yetiştirilmesi için en önemli araçtır. Her yaşta ve her düzeyde insana hizmet veren halk ve çocuk kütüphaneleri yurt sathında yaygınlaştırılmalıdır. Çünkü, sadece okul kütüphaneleri kullanılarak okuma alışkanlığının geliştirilmesi düşünülemez.

BAMBERGER, bireylerin yaşamları boyunca halk kütüphanelerini kullanma sıklıklarının büyük ölçüde gençlik dönemlerinde halk kütüphaneleri hakkında nasıl bir duygu taşımaya yönlendirildiklerine bağlı olduğunu belirtir. Çocuklarının pek azının, kendiliğinden veya ailelerinin yol göstermesiyle kütüphaneye geldiğini; bundan dolayı ilk tanıtım ve ilginin düzenli olarak geliştirilmesi gerektiğini vurgulayan BAMBERGER, pek çok ülkede sınıfça kütüphaneye gitmenin bu ilk tanışmayı sağladığını söyler.⁵⁸

Kütüphane hizmetlerinin çok geliştiği ülkelerde çocukları kütüphane ile ilişkiye sokmak için, hikâye saatleri, kitap raporları, edebiyat kutlamaları, kitap sergileri, kitap tartışma grupları, eserlerin yazarları tarafından okunması vb. gibi çeşitli faaliyetler organize edilmektedir. Böyle programlar tanınmayan kitapları tanıtmak, kişisel okuma için materyal önermek ve bilinen kitapların daha iyi anlaşılmasını sağlamak için plânlanır. BAMBERGER, buradaki asıl amacın, okuma ilgisini ve zevkini uyandırmak ve okumayı alışkanlık hâline getirmek olacağını belirtir.⁵⁹

Okuma alışkanlığının kazandırılması ve geliştirilmesi için kütüphane hizmetlerinin yaygınlaştırılması zorunludur. Özellikle kütüphanelerin daha çekici, çocuklar tarafından en çok arzulanan mekânlar olabilmesi için, kütüphanelerde çeşitli sanatsal aktiviteler (kukla, karagöz oyunları, küçük piyesler), tartışmalar, video gösterileri, ünlü yazarlarla tanışma günleri vb. içeren aktif kütüphane programları düzenlenmelidir. Bu tür hizmetlerin koordineli yapılabilmesi ve gereksinimleri tam olarak karşılayabilmesi için sadece birtakım ku-

⁵⁸ BAMBERGER, s. 50.

⁵⁹ BAMBERGER, s. 50-51.

rumların ve toplulukların çabaları yetmemekte, aynı zamanda devletin de bu konuyu ciddi bir şekilde ele alması gerekmektedir.

D) KİTAPLAR (ÇOCUK KİTAPLARI)

Çocuk kitapları özellikle çocuğun içinde bulunduğu yaş dönemi dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Çünkü, çocukların ruhsal ihtiyaçları ve ilgileri yaşıyla birlikte değişiklik gösterir.

Çocukluk dönemi olarak belirlenen 0-14 yaş evresi döneminden sonra yetişkinlik devresi başladığı için çocukluk dönemi önemli alışkanlıkların kazanıldığı bir evredir. Bu devrede çocuklar çok değişik psikolojik ve sosyolojik özellikler gösterebilmektedirler. Bu nedenle bu dönemde çocuğun okuyabileceği kitaplarda tür, konu açısından gözle görülebilir farklılıklar meydana gelir.

Çocukla kurulan iletişim okumanın tadına varılmasına ve çocuğun okumayı âdeta yemek içmek gibi bir gereksinim olarak algılamasına neden olabilmektedir. Bu yüzden ki özellikle bu çağlarda çocuk kitaplarına gereken önem verilmelidir.

Nilüfer TUNCER, çocuk kitabının, çocuğun ilgi ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayan, çocuğun zevkle okuduğu bir eser olduğunu söyler. TUNCER, iyi bir çocuk kitabının en önemli özelliğinin, çocuk tarafından beğeni ile okunması olduğunu belirterek çocuğu kitaplar dünyasına sokarken, kitapların çocuğa güven duygusu, başarılı olma, bir gruba katılabilme ve oyun ve estetik gibi ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmak gerektiğini savunur.⁶⁰

Okul öncesi çağı olarak nitelendirdiğimiz 1-6 yaş, çocuğun okuma-yazmayı henüz bilmediği dönemdir. Fakat bu yaşlar çocuğun kitapla ilk tanışıklığının gerçekleştiği yaşlardır. Öncelikle resimli kitapların sayfalarını çevirerek başlayan tanışma, ana babalar tarafından çocuğa kitabı okumakla sürer. Bu dönemde özellikle bol resimli, büyük puntolu, kısa metinli açık ve basit dilde yazılmış kitaplar geçerlidir. Çocuğa okuma ve kitap sevgisi bu dönemde aşılmaya başlanacaktır.

⁶⁰ Nilüfer TUNCER, Türkiye’de Yayınlanmış Resimli Çocuk Kitapları 1960-1972, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 1974, s. 18.

Okumanın öğrenildiği 7-8 yaş döneminde çocuğun okumasını geliştirmede yardımcı olacak kitaplar çok önemli olduğunu söyleyen BAMBERGER, okuma becerisini yeni kazanmaya başlayan çocuğun fazla zorlanmaması gerektiğini, özellikle sözcük bilgisinin geliştirilmesi ve çocukların gelişme aşamaları ve ilgileri dikkate alınarak okuma materyallerinin seçilmesi gerektiğini dile getirir.⁶¹

Bu dönemde çocuğun okuyacağı türden resimli, hayal gücünü geliştirici kitaplar verilmelidir. Tabiat ve hayvanları konu alan gerçek veya hayal ürünü olan masal ve hikâyeler de özellikle bu yaştaki çocukların ilgilerini çekecektir.

9-10 yaş döneminin hayal gücünün en geniş olduğu dönem olarak gören BAMBERGER, artık okuma yazmanın iyice öğrenildiğini ve bu evrenin okuma alışkanlığı için önemli yıllar olduğunu söyler.⁶² Bu dönemde çocuklar gerçek hayattan alınan hikâyeleri okudukları gibi maceraya dayanan hareketli öykü ve masallara da düşkündürler.⁶³

10-12 yaş döneminde, kız ve erkek çocuklarının başka ülkelerdeki yaşlıları hakkında bilgi sahibi olmak istediğini belirten ATATUĞ, ayrıca biyografilere ve tarih kitaplarına da ilgilerinin arttığını söyler. Bu dönem, okumaya düşkün olunan bir dönem olarak dikkat çekmektedir.⁶⁴

13-14 yaş ise ergenlik döneminin fizyolojik, psikolojik ve zihinsel açıdan en yoğun yaşandığı yıllar olması nedeniyle kız ve erkek öğrenciler arasında farklılıkların açık bir şekilde görüldüğü yıllardır. Adnan KULAKSIZOĞLU, öğrencinin hatıra defteri tutma, günlük tutma, şiir veya hikâye yazma gibi ergenlikte başlayan uğraşlarını, artan duygusal coşkunluğunun dışa vurma biçimi olarak görür. KULAKSIZOĞLU'na göre duyguların sözle ifade edilmesinin güç olduğu durumlarda yazmak ve okumak ergen için bir rahatlama yoludur ve okumaya ilgi daha çok örgün eğitim sırasında ve ergenliğin sonlarında görülen bir ilgidir. Duygusal içerikli roman, hikâye veya macera kitapları tercih ettikleri kitap türle-

⁶¹ BAMBERGER, s. 40.

⁶² BAMBERGER, s. 40.

⁶³ Feridettin ATATUĞ, "Çocuklar İçin Yazmak" *Çocuk Yayınları Sempozyumu 'Bildiriler'*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 1987, s. 52.

⁶⁴ ATATUĞ, s.52.

ridir. Uzmanlar tarafından “Roman Çağı” olarak adlandırılan bu evrede ergenler, yoğun olarak roman okurlar.⁶⁵

Çeşitli yaş evrelerine bağlı olarak çocuğun okumaya olan yaklaşımı da değişiklik göstermektedir. Bu bakımdan çocuk kitaplarının şu hususları taşıması gerekmektedir:

- Bir çocuk kitabı, öncelikle çocuğun özgürce düşünmesini ve hayal gücünü kullanmasını sağlamalıdır.⁶⁶
- Bilgi veren kitaplar, temel kavramları örneklerle öğreten ve açıklayan türde olmalıdır.
- Çocuğun ilgilenmesi istenen konular hissettirme yoluyla aktarılmalıdır.⁶⁷ Böylelikle çocuk kendi başına düşünmeyi ve yorumlar yapmayı öğrenecektir.
- Katı ve yaptırım gücüne sahip kurallardan çok, sevgi, saygı, özgürlük gibi kavramlar aktarılmalıdır. Baskı ve yükleme, çocuğu okumaktan ve kitaptan soğutacaktır.⁶⁸
- Kendi başına iyi ve kötüyü ayırt etmesine yardımcı olmalı ve bu yeteneği kazandırmalıdır.
- Kitaplar, bireyi çevresi ile ilgili araştırmaya yöneltmelidir.
- Çocuk merak ettiği ve gereksinim duyduğu bilgiyi kitaplarda bulmalı ve böylelikle daha sonra karşılaşılabileceği soruları kitaplar yardımıyla çözeceğini bilmelidir.

Bu özelliklere sahip kitaplar sayesinde çok yönlü düşünen, doğruyu arayan, düş gücü gelişmiş ve okuma alışkanlığına sahip bireyler yetişmiş olacaktır.

Çocuk kitapları, türlerine göre 9’a ayrılır:⁶⁹

1. Resimli kitaplar
2. Kısa veya uzun hikâyeler

⁶⁵ Adnan KULAKSIZOĞLU, *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitap evi, İstanbul 2001, s. 162.

⁶⁶ BAMBERGER, s. 26.

⁶⁷ Gülten DAYIOĞLU, “Çocuk Yayınları”, *Çocuk Yayınları Sempozyumu ‘Bildiriler’* Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 1987, s. 18.

⁶⁸ DAYIOĞLU, s. 17.

⁶⁹ TUNCER, s. 20.

3. Masallar
4. Biyografiler
5. Fen kitapları ve başvuru eserleri
6. Şiirler
7. Romanlar
8. Tiyatro (oyunlar)
9. Çizgi romanlar

Biçimsel olarak da çocuk kitaplarında bulunması gereken bazı özellikler vardır. Çocuk kitapları, büyüklere verilen kitaplardan çok daha titizlikle hazırlanmalı ve daha ilgi çekici olmalıdır. Bunun için;

- Kitap cildi ve kâğıdı kaliteli ve sağlam olmalıdır. Kitap kapağı ilgi çekici ve canlı resimlerden oluşmalıdır. Kitabın baskısının iyi olması gerekmektedir.⁷⁰
- Gramer bakımından düzgün cümleler kurulmalı, sözcükler doğru anlamlarıyla kullanılmalı, özne-nesne-yüklem ilişkilerinde hata olmamalıdır.
- Çocuk kitaplarında resimler de çok önemli bir konudur. Resim metinde geçen hususları göstermeli, detaylar metine uygun olmalı, resim ait olduğu metnin yanında yer almalı, resimler sanat değeri taşımalıdır.⁷¹

VII. KONU İLE İLGİLİ YAYINLAR VE ÇALIŞMALAR

NEUMAN yaptığı araştırmada okuma performansı ile TV izleme arasındaki ilişkiyi incelemiş ve sonuçta günde 2-4 saat TV izlemenin okuma derecesi üzerinde fazla etkili olmadığını fakat 4 saatten fazla TV izlemenin okuma becerisini olumsuz etkileyerek azalttığını tespit etmiştir.⁷²

⁷⁰ Turgut KAVRAL, “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar İçin Çocuk Yayınları”, *Çocuk Yayınları Sempozyumu ‘Bildiriler’*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 1987, s. 76.

⁷¹ TUNCER, s. 30-34.

⁷² S. NEUMAN, “The Displacement Effect”, *Assessing The Reading-Research*, Vol. 23, 1988.

BAYRAM, “İlkokul Çağı Çocuklarının Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Gezici Kütüphane Hizmeti” adlı araştırmasında, ailenin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin okudukları kitap sayılarında da bir artış olduğunu belirlemiştir. 450 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada, çok kitap okuyan çocukları büyük oranda ailelerinin yönlendirdiğini; çocukların büyük çoğunluğunun yılda 1-5 kitap okuyan okuyucular olduğunu ve kız çocuklarının erkek çocuklarına nazaran daha fazla kitap okuduklarını tespit etmiştir.

Olçay BAYRAM, ayrıca Aydınlikevler İlkokulu öğrencilerine uygulamış olduğu anket sonucunda elde ettiği veriler doğrultusunda öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanması ve bu alışkanlığı devam ettirmesi hususunda şu bulgulara ulaşmıştır:

- Okuma alışkanlığını kazanmış öğrencilerin okumaya karşı ilgilerini belirleyen etkenler kendi isteği, sonra ailesi ve en son öğretmenleridir.
- Okuma alışkanlığını kazanmış öğrencileri okumaya gezici kütüphane teşvik etmemektedir.
- Okuma alışkanlığını kazanmış öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyi yüksektir.
- Gezici kütüphane kullanmayan öğrenciler, kullananlara nazaran daha çok okuma alışkanlığına sahiptir.
- Öğrencilerin gezici kütüphaneyi kullanma süreleri attıkça okuma alışkanlıklarındaki seviye düşmektedir.
- Okuma alışkanlığına sahip öğrenciler gezici kütüphanede bir yayının türü olan süreli yayınlara özellikle ilgi duymaktadır.
- Gezici kütüphanedeki kitaplar okuma alışkanlığına sahip öğrenciler tarafından sıkıcı bulunmaktadır.⁷³

DÖKMEN, ilkokul çocuklarının okuma alışkanlıkları üzerine yapmış olduğu çalışmasında Alt S.E.D.deki çocukların Orta S.E.D.deki ve Üst S.E.D.deki çocuklara göre kitap okumayı daha fazla sevdiğini tespit etmiştir. Toplam 106 çocuk üzerinde 10 soruluk bir anket uygulayarak şunları belirlemiştir: Çocuklar en fazla aileleri ile kitap almaktadırlar. En fazla kitabı Üst S.E.D.deki çocuklar okumaktadırlar. Kütüphaneye giden çocukların oranı %50'nin üstündedir. Kütüphaneye en çok ödev ve araştırma yapmak için gitmektedirler. Ayrıca ilkokul öğrencilerinin yarısından fazlası, çocuk kütüphanelerinin çocuklara ödünç kitap verdiğini bilmektedirler ve çocuk kütüphanesine gitmektedirler.⁷⁴

GÖNEN, 197 normal gelişim gösteren, korunmaya muhtaç çocuk ve gençlerin boş zamanlarında kitaba olan ilgilerini incelemiştir. 10 sorudan oluşan bir anket formu kullana-

⁷³ Olçay BAYRAM, s. 48-49.

⁷⁴ DÖKMEN, *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko – Sosyal Bir Araştırma*, s. 89-90.

arak yaptığı araştırmasında şu sonuçları elde etmiştir: Korunmaya muhtaç çocuk ve gençlerin çoğunluğunun boş vakitlerinde kitap okumadıkları ve yetersiz şartlardan dolayı da kitapla sürekli ilişki kuramadıkları görülmüştür. Çocukların kitaba karşı ilgilerinde cinsiyetler arasında fark bulunamamıştır. Bu çocuklar kurum ve semt kütüphanelerinden yararlanmamaktadırlar.⁷⁵

LUMA, “İlköğretim Okulu 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Beceri ve Alışkanlıklarını Geliştirmeye Yönelik Uygulamalı Bir Araştırma” adlı araştırmasında, kontrol ve deney grubundan oluşan 60 adet yedinci sınıf öğrencisinin okuduğunu anlama, okuma hızı, okuma hataları ve alışkanlıklarını inceleyerek, öğrencilerin okuma beceri ve alışkanlıklarını geliştirmeyi amaçlamıştır. LUMA, araştırmasında kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle bir yıl boyunca okuma eğitimi uygulamıştır. Deney grubu için ise daha yoğun ve yeni gelişmeler ışığında bir program geliştirmiştir. Araştırmanın bulgularına göre kontrol grubuna uygulanan geleneksel yöntemin sesli, sessiz okuma hızlarını ve anlama düzeylerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Deney grubuna uygulanan programın da okuma becerilerini geliştirdiği, fakat deney grubuna uygulanan programın diğer programdan daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır.⁷⁶

ZENGİN, “Gençlerin Okuma Alışkanlıklarını Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma Hakkında” adlı araştırmasında, 1999 Eğitim-öğretim yılında Kastamonu İl merkezindeki çeşitli liselerde okuyan öğrencilerin ve Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü birinci sınıfta okuyan gençlerin okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik anket uygulamasına dayalı bir çalışma yapmıştır. Ankete katılan 283 öğrenciye 74 soru sorulmuştur. Zengin araştırmasının sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

- Elde edilen verilere göre öğrencilerin geneli kitap okumamakla birlikte, okudukları kitaplar da çoğunlukla ders kitaplarıdır.
- Öğrencilerin yaşına bağlı olarak, okuma oranları da artış göstermiştir. 17 yaştan sonra okuma oranında nispi bir artışla birlikte şuurlu okuma faaliyeti de başlamıştır.
- Kızlar hangi sebeple olursa olsun, erkeklere göre daha fazla kitap okumakla birlikte, öğrenciler okumanın faydaları konusunda aynı görüştedirler.

⁷⁵ M. Gönen SOFUOĞLU, “Anaokullarına Giden 5 ve 6 Yaş Çocuklarının Seçilmiş Resimli Kitapları Hakkında Beğenilerinin İncelenmesi”, Türk Kütüphanecileri Derneği Bülteni., C. 28, S. 3, Ankara 1979, s. 151-156.

⁷⁶ LUMA, s. i.

- Gençlerin kitap seçmelerine etki eden faktörler içerisinde tavsiyeye göre kitap seçme önemli yer tutmaktadır. Özellikle öğretmenlerin tavsiye ettikleri eserler öğrenciler tarafından daha çok kabul görmektedirler.
- Gençler, okuyacakları kitapları yazarına göre seçme seviyelerini “çok” olarak belirlemiştir.
- Sonuç olarak, gençlerin okudukları eserleri beğenme seviyelerini çok olarak göstermeleri, onların okudukları zaman kitaptan haz aldıklarını göstermesi bakımından sevindirici bulunmuştur.⁷⁷

COŞKUN, “Çeşitli Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Etkili Okuma Becerileri ve Bazı Öneriler” adlı araştırmasında, Ankara’nın merkez ilçelerindeki farklı sosyo-ekonomik çevrelerde bulunan üç okuldan 160 öğrencinin sessiz okuma hızı ve okuduğunu anlama düzeylerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Ayrıca hazırlanan “Bilgi Toplama Formu” ile öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları, çalışma ortamları ve okuma alışkanlıklarına ilişkin bazı göstergeler belirlenmiştir. Bu verilerden hareketle öğrencilerin etkili okuma endeksleri, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, çalışma ortamı ve okuma alışkanlıklarına ilişkin bazı göstergelere göre okuma becerilerinde bir farklılık oluşup oluşmadığı değerlendirilmiştir.

COŞKUN, yapılan analizler sonucunda öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ve çalışma ortamlarına ilişkin bazı göstergelere göre okuma becerilerinde anlamlı farklılıklar oluştuğunu, öğrencilerin kitap okuma sıklığına ve evine düzenli olarak gazete ve dergi alınmasına göre de okuma becerilerinde anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca öğrencilerin cinsiyetlerine göre okuma becerilerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.⁷⁸

KÜNYELİ, yaptığı tez çalışmasında ilkökul 5. sınıfa giden öğrencilerin okuma alışkanlıklarında sosyo-ekonomik düzeyin, anne-babanın öğrenim durumlarının ve cinsiyetin etkisinin olup olmadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada 100 Alt S.E.D. ve 100 Üst S.E.D.den toplam 200 öğrenciye 25 soruluk bir anket uygulanmıştır.

KÜNYELİ, yapmış olduğu analizler sonucunda, çocukların kitap okumayı sevmelelerinde, boş zamanlarını değerlendirmelerinde ve okudukları yayın türleri konusunda sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyetin etkili olmadığını tespit etmiştir. Ayrıca araştırmada öğrenci-

⁷⁷ Nesrin ZENGİN, “Gençlerin Okuma Alışkanlıklarını Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma Hakkında”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı, S. XIII, Niğde 2003, s. 134-141.

⁷⁸ Eyüp COŞKUN, “Çeşitli Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Etkili Okuma Becerileri ve Bazı Öneriler”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı, S. XIII, Niğde 2003, s. 101.

lerin kütüphanelerden yararlanma alışkanlıklarında sosyo-ekonomik düzey etkili bulunurken, cinsiyet etkili bulunmamıştır.⁷⁹

TOSUNOĞLU, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma eğilimlerini belirlemek ve bu eğilimlerin oluşumunu sağlayan etkenleri ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı araştırmasında, Ankara ve Kırıkkale illerinden toplam 755 öğrenciye anket uygulamıştır.

Araştırmada, kitap okuma alışkanlığının kazanılmasında ve kitaplarla ilgili eğilimlerin oluşmasında doğrudan etken olan eğitim düzeyi, yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, ailenin ekonomik durumu, ailenin eğitime bakışı açısı, ana babaların eğitim düzeyleri gibi konular etrafında çeşitli soruların cevapları bulunmaya çalışılmıştır.

TOSUNOĞLU, çocukların kitaba, kitap okuma alışkanlığına uzak olmadıklarını tespit etmiştir. Bununla birlikte araştırma, 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okuduklarıyla özdeşleştiklerini, isteyerek ve severek kitap okuduklarını, kitap edinmede sınıf kitaplıklarının ve öğretmenlerin büyük rolü olduğunu, tür olarak macera kitaplarının tercih edildiğini ve ana babaların okumaya olumlu yaklaştıklarını da ortaya koymaktadır.⁸⁰

⁷⁹ KÜNYELİ, s. 119-120.

⁸⁰ TOSUNOĞLU, s. 550-562.

İKİNCİ BÖLÜM

AFYON MERKEZİNDEKİ İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIĞI

BULGULAR ve YORUMLARI

İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerdeki okuma alışkanlığını incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada örnekleme alınan tüm öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımları Tablo 1’de görülmektedir:

Tablo 1. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Cinsiyet	Kız	Sayı	40	40	40	120
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%
	Erkek	Sayı	40	40	40	120
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	50,0%	50,0%	50,0%	50,0%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Cinsiyet içi dağılım

** Sosyo-Ekonomik Düzey içi dağılım

Tabloya göre ankete katılan öğrencilerin %50’si kız, %50’si erkektir. Toplam 240 öğrenci sosyo-ekonomik düzeylerine göre eşit bir dağılım göstermektedir.

Tablo 2’de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 2. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.'deki Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Babanın Eğitim Düzeyi	İlkokulu bitirmedi	Sayı	3	4		7
		% *	42,9%	57,1%		100,0%
		% **	3,8%	5,0%		2,9%
	İlkokul mezunu	Sayı	41	24	7	72
		% *	56,9%	33,3%	9,7%	100,0%
		% **	51,3%	30,0%	8,8%	30,0%
	Ortaokul mezunu	Sayı	25	25	17	67
		% *	37,3%	37,3%	25,4%	100,0%
		% **	31,3%	31,3%	21,3%	27,9%
	Lise mezunu	Sayı	8	19	26	53
		% *	15,1%	35,8%	49,1%	100,0%
		% **	10,0%	23,8%	32,5%	22,1%
	Üniversite mezunu	Sayı	3	8	30	41
		% *	7,3%	19,5%	73,2%	100,0%
		% **	3,8%	10,0%	37,5%	17,1%
Toplam		Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Babanın Eğitim Düzeyi içindeki dağılım

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılım

$X^2 = 69,224$	Serbestlik Derecesi (SD) = 8	Gözlenen Anlamlılık Düzeyi (P) = 0,000
----------------	------------------------------	---

Babalarının eğitim düzeyleri ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($P < 0,05$).

Tabloda Alt S.E.D.deki babaların %3,8’inin *ilkokulu bitirmediği*, %51,3’ünün *ilkokul mezunu* olduğu, %31,3’ünün *ortaokul mezunu* olduğu görülürken sadece %10’unun *lise mezunu*, %3,8’inin ise *üniversite mezunu* olduğu ortaya çıkmıştır. Orta S.E.D.deki babaların eğitim düzeylerine bakıldığında genel olarak %30’unun *ilkokul*, %31,3’ünün *ortaokul*

ve %23,8'inin ise *lise mezunu* olduğu görülmektedir. Üst S.E.D.deki babalar arasında *ilkokulu bitirmeyenlerin* bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Üst S.E.D.de eğitim düzeyleri, yüzdelik oranları büyükten küçüğe olarak *üniversite mezunu* (%37,5), *lise mezunu* (%32,5), *ortaokul mezunu* (%21,3), *ilkokul mezunu* (%8,8) şeklinde sıralanmaktadır. Üst S.E.D.de ilkokulu bitirmeyen babaya hiç rastlanmamıştır.

Görüldüğü üzere sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerinin de arttığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3'te İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 3. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.'deki Öğrencilerin Annelerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları

	Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam	
	Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.		
Annenin Eğitim Düzeyi	Okumaz yazmaz	Sayı	8	5	13
		% *	61,5%	38,5%	100,0%
		% **	10,0%	6,3%	5,4%
	İlkokulu bitirmedi	Sayı	11	6	3
		% *	55,0%	30,0%	15,0%
		% **	13,8%	7,5%	3,8%
	İlkokul mezunu	Sayı	54	46	30
		% *	41,5%	35,4%	23,1%
		% **	67,5%	57,5%	37,5%
	Ortaokul mezunu	Sayı	5	13	17
		% *	14,3%	37,1%	48,6%
		% **	6,3%	16,3%	21,3%
	Lise mezunu	Sayı	2	10	25
		% *	5,4%	27,0%	67,6%
		% **	2,5%	12,5%	31,3%
	Üniversite mezunu	Sayı			5
		% *			100,0%
		% **			6,3%
Toplam	Sayı	80	80	80	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Annenin Eğitim Düzey içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 57,839$	$SD = 10$	$P = 0,000$
----------------	-----------	-------------

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki annelerin %10'unun *okuma yazma bilmediği*, %13,8'inin *ilkokulu bitirmediği* görülmektedir. Yarıdan fazlasının (%67,5) *ilkokul mezunu* olduğu Alt S.E.D.deki annelerin geriye kalanlarından %6,3'ü *ortaokul mezunu*, %2,5'i *lise mezunudur*. *Üniversite mezunu* annelere Alt S.E.D.de rastlanmamıştır.

Orta S.E.D.deki annelerin genellikle *ilkokul mezunu* (%57,5) ve *ortaokul mezunu* (%16,3) oldukları görülürken, geriye kalan yüzdelik dilimin %6,3'ünü *okumaz yazmaz*, %7,5'ini *ilkokulu bitirmeyen*, %12,5'ini *lise mezunu* anneler oluşturur. Orta S.E.D.de de *üniversite mezunu* anneye hiç rastlanmamıştır.

Üst S.E.D.e bakıldığında ise annelerin daha çok *ilkokul mezunu* (%37,5) ve *lise mezunu* (%31,3) olduğu görülür. Geriye kalanların %3,8'inin *ilkokulu bitirmediği*, %21,3'ünün *ortaokul mezunu* olduğu, %6,3'ünün ise *üniversite mezunu* olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki tabloya genel olarak bakıldığında annelerin çoğunlukla *ilkokul mezunu* oldukları, hatta *okuma yazma bilmeyen* annelerin bulunduğu görülmektedir. Babaların eğitim yönünden annelere göre daha iyi düzeyde oldukları ortaya çıkmakla birlikte, okul dışındaki zamanının çoğunu anneleriyle birlikte geçiren öğrenciler için okuma alışkanlığı kazanmaları hususunda annelerinin eğitim seviyelerinin oldukça düşük olması olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Babaların eğitim düzeylerinde olduğu gibi sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe annelerin eğitim düzeyleri de artmaktadır. KÜNYELİ'nin yaptığı "İlkokul 5. Sınıf Çocukla-

rında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi” adlı tez çalışmasında da aynı bulgulara ulaşılmıştır.⁸¹

Tablo 4’te İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayılarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 4. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayılarına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı	21 kitaptan fazla	Sayı	2	8	21	31
		% *	6,5%	25,8%	67,7%	100,0%
		% **	2,5%	10,0%	26,3%	12,9%
	6-20 kitap arasında	Sayı	24	32	41	97
		% *	24,7%	33,0%	42,3%	100,0%
		% **	30,0%	40,0%	51,3%	40,4%
	1-5 kitap arasında	Sayı	53	38	18	109
		% *	48,6%	34,9%	16,5%	100,0%
		% **	66,3%	47,5%	22,5%	45,4%
	Hiç kitap okumadım	Sayı	1	2		3
		% *	33,3%	66,7%		100,0%
		% **	1,3%	2,5%		1,3%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 41,705$	$SD = 6$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arası farklılık anlamlı bulunmuştur ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %2,5’inin 21 kitaptan fazla, %30’unun 6-20 kitap arasında ve %66,3’ünün 1-5 arasında okuduğu görülürken, son bir yılda “Hiç kitap okumadım.” diyen öğrenciler, dağılımın %1,3’ünü oluşturmuşlardır.

⁸¹ KÜNYELİ, s. 51-53.

Orta S.E.D.deki öğrencilerin %10'unun 21 kitaptan fazla, %40'ının 6-20 kitap arasında ve %47,5'inin 1-5 kitap arasında kitap okudukları görülürken, son bir yılda “Hiç kitap okumadım.” diyenler, dağılımın %2,5'ini oluşturmaktadırlar.

Üst S.E.D.deki öğrencilerin %26,3'ünün 21 kitaptan fazla, %51,3'ünün 6-20 kitap arasında ve %22,5'inin 1-5 kitap arasında kitap okudukları görülürken, bu grupta, “Hiç kitap okumadım.” diyen öğrenciye rastlanmamıştır.

Tabloda Alt S.E.D.deki öğrencilerin yarıdan fazlası (%66,3'ü) az kitap okumakta, dolayısıyla kötü okuyucu durumundalar, Orta S.E.D.deki öğrencilerin yarıya yakını (%47,5'i) az kitap okumaktayken, Üst S.E.D.deki öğrencilerin yarıdan fazlasının (%51,3'ü) orta düzeyde okuyucu ve %26,3'ünün ise çok iyi düzeyde okuyucu oldukları görülmektedir. Bu bağlamda Üst S.E.D.deki öğrencilerin Alt ve Orta S.E.D.deki öğrencilere göre daha iyi düzeyde okuyucu oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 5'te İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulup bulmamalarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 5. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulup Bulmamalarına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Okunan Kitap Sayısının Yeterliliği	Evet	Sayı	15	12	22	49
		% *	30,6%	24,5%	44,9%	100,0%
		% **	18,8%	15,0%	27,5%	20,4%
	Hayır	Sayı	65	68	58	191
		% *	34,0%	35,6%	30,4%	100,0%
		% **	81,3%	85,0%	72,5%	79,6%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Okunan Kitap Sayısının Yeterliliği içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 4,052$	$SD = 2$	$P = 0,132$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulup bulmamaları ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arası farklılık anlamlı bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Son bir yılda okunan kitap sayısını yeterli bulanların yüzdeleri Alt S.E.D.de %18,8, Orta S.E.D.de %15 ve Üst S.E.D.de ise %20,4'tür. Son bir yılda okunan kitap sayısını yeterli bulmayanların yüzdeleri ise, Alt S.E.D.de %81,3, Orta S.E.D.de %85,0 ve Üst S.E.D.de ise %72,5'tir. Genel olarak her üç sosyo-ekonomik düzeyde de öğrencilerin büyük çoğunluğunun son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulmamaları öğrencilerin okuma faaliyetine bilinçli yaklaşıklarını göstermektedir.

Tablo 6'da İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettikleri hususların dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 6. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Kitap Seçiminde Dikkat Ettikleri Hususlara Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Kitap Seçiminde Dikkat Edilenler	Kapağına ve Resimli olmasına	Sayı	4	4	2	10
		% *	40,0%	40,0%	20,0%	100,0%
		% **	5,0%	5,0%	2,5%	4,2%
	Yazarına	Sayı	8	13	3	24
		% *	33,3%	54,2%	12,5%	100,0%
		% **	10,0%	16,3%	3,8%	10,0%
	Konusuna	Sayı	54	56	72	182
		% *	29,7%	30,8%	39,6%	100,0%
		% **	67,5%	70,0%	90,0%	75,8%
	Fiyatına	Sayı	3	1		4
		% *	75,0%	25,0%		100,0%
		% **	3,8%	1,3%		1,7%
	Kalınlığına	Sayı	11	6	3	20
		% *	55,0%	30,0%	15,0%	100,0%
		% **	13,8%	7,5%	3,8%	8,3%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kitap Seçiminde Dikkat Edilenler içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 18,659$	$SD = 8$	$P = 0,017$
----------------	----------	-------------

Tabloda öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettikleri hususlar ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Buna göre, Alt S.E.D.deki öğrencilerin %5'i kitap seçerken *kapağına ve resimli olmasına* dikkat ettiğini, %10'u *yazarına* dikkat ettiğini, %67,5'i *konusuna* dikkat ettiğini, %3,8'i *fiyatına* dikkat ettiğini ve %13,8'i de *kalınlığına* dikkat ettiğini belirtmiştir.

Orta S.E.D.deki öğrencilerin %5'i kitap seçerken *kapağına ve resimli olmasına* dikkat ederken, %16,3'ü *yazarına* dikkat etmekte, %70'i *konusuna* dikkat etmekte, %1,3'ü *fiyatına* dikkat etmekte ve %7,5'i de *kalınlığına* dikkat etmektedir.

Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %2,5'i kitap seçerken *kapağına ve resimli olmasına* dikkat ederken, %3,8'i *yazarına* dikkat etmekte, %90'ı *konusuna* dikkat etmekte ve %3,8'i ise *kalınlığına* dikkat etmektedir. Bununla birlikte Üst S.E.D.deki öğrencilerde kitap seçerken *fiyatına* dikkat eden öğrenciye hiç rastlanamamıştır.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde her üç sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler, kitap seçerken en fazla konusuna dikkat etmekle birlikte sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe konuya yönelik de artış göstermiştir (Alt S.E.D.de %67,5, Orta S.E.D.de %70 ve Üst S.E.D.deki öğrencilerde %90). Görüldüğü üzere öğrenciler kitap seçerken bilinçli bir tavır sergilemektedirler. TOSUNOĞLU, “Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlığı ve Çocukların Okuma Eğilimleri” adlı çalışmasında da örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin büyük çoğunluğunun kitap seçiminde en çok *kitabın konusuna* dikkat ettiğini tespit etmiştir.⁸²

Alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan öğrencilerin kitap seçerken *fiyatına* (%75) dikkat etmelerine rağmen Üst S.E.D.deki öğrencilerin kitap seçerken *fiyatına* hiç bakmama-ları kitap seçiminde sosyo-ekonomik faktörün etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca Alt S.E.D.deki öğrencilerin (%55) Orta (%30) ve Üst (%15) S.E.D.deki öğrencilere göre kitap seçerken *kalınlığına* daha çok dikkat etmeleri, onların şekle daha çok önem verdiklerinin ve diğer S.E.D.deki öğrencilere göre daha bilinçsiz olduklarının göstergesidir.

⁸² TOSUNOĞLU, s. 561.

Tablo 7’de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin okuma kitaplarını temin etme yollarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 7. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Okuma Kitaplarını Temin Etme Yollarına Göre Dağılımları

		Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam	
		Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.		
Okuma Kitaplarının Temini	Sınıf kitaplığından	Sayı	10	7	19	36
		% *	27,8%	19,4%	52,8%	100,0%
		% **	12,5%	8,8%	23,8%	15,0%
	Okul kitaplığından	Sayı	46	3	2	51
		% *	90,2%	5,9%	3,9%	100,0%
		% **	57,5%	3,8%	2,5%	21,3%
	Halk kütüphanesinden	Sayı	4	35	13	52
		% *	7,7%	67,3%	25,0%	100,0%
		% **	5,0%	43,8%	16,3%	21,7%
	Öğretmenimden	Sayı		4	2	6
		% *		66,7%	33,3%	100,0%
		% **		5,0%	2,5%	2,5%
Hediye geliyor	Sayı	2		1	3	
	% *	66,7%		33,3%	100,0%	
	% **	2,5%		1,3%	1,3%	
Satın alıyorum	Sayı	11	20	34	65	
	% *	16,9%	30,8%	52,3%	100,0%	
	% **	13,8%	25,0%	42,5%	27,1%	
Arkadaşımdan ödünç alıyorum	Sayı	7	11	9	27	
	% *	25,9%	40,7%	33,3%	100,0%	
	% **	8,8%	13,8%	11,3%	11,3%	
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kitap Seçiminde Dikkat Edilenler içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 129,370$	$SD = 12$	$P = 0,000$
-----------------	-----------	-------------

Tablo 7’de öğrencilerin okuma kitaplarını temin ettikleri yer ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arası farklılık anlamlı bulunmuştur ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %12,5’i okuma kitaplarını *sınıf kitaplığından*, %57,5’i *okul kitaplığından* %5’i *halk kütüphanesinden* temin ederken, %2,5’i *hediye geldiğini*, %13,8’i *satın aldığını* ve %8,8’i *arkadaşlarından* temin ettiklerini belirtmişlerdir.

Orta S.E.D.deki öğrencilerin %8,8’i *sınıf kitaplığından*, %3,8’i *okul kitaplığından*, %43,8’i *halk kütüphanesinden*, %5’i *öğretmeninden*, %25’i *satın alarak* ve %13,8’i de *arkadaşlarından* ödünç kitap alarak okuma kitaplarını temin etmektedirler.

Üst S.E.D.deki öğrencilerin %23,8’i okuma kitaplarını *sınıf kitaplığından*, %2,5’i *okul kitaplığından*, %16,3’ü *halk kütüphanesinden*, %2,5’i *öğretmeninden* temin ederken, %1,3’ü *hediye alarak*, %42,5’i *satın alarak* ve %11,3’ü *arkadaşlarından* ödünç alarak kitap temini yoluna gitmektedirler.

Öğrencilerin okuma kitaplarını temin etme şekline gruplar arasında karşılaştırma yaparak baktığımızda, okuma kitaplarını *sınıf kitaplığından* tercih edenleri, %52,8 ile en çok Üst S.E.D.deki öğrenciler oluşturmaktayken, okuma kitaplarını en çok *okul kitaplığından* tercih eden grup ise, %90,2 ile Alt S.E.D.deki öğrenciler olmuşlardır. Okuma kitaplarını *halk kütüphanesinden* tercih edenleri %67,3 ile Orta S.E.D.deki öğrenciler oluştururken, okuma kitaplarını *satın alarak* temin eden öğrenciler arasında ilk sırada %52,3 ile Üst S.E.D.deki öğrenciler, ikinci sırada ise %30,8 ile Orta S.E.D.deki öğrenciler yer almaktadır. *Arkadaşlarından ödünç alarak* okuma kitaplarını temin edenler içinde ilk sırayı %40,7’lik oranla Orta S.E.D.deki öğrenciler almaktadır.

Görülmektedir ki öğrencilerin ailelerinin gelir durumu ile okuma kitaplarını temin etme yolları arasında sıkı bir ilişki vardır. Alt S.E.D.deki öğrenciler daha çok okul kitaplığından yararlanmaktadır. Buna göre Alt S.E.D.deki öğrenciler, kitap temininde en yakın yeri tercih etmektedirler. Çünkü Alt S.E.D.deki öğrencilerin Üst S.E.D.deki öğrencilere göre istedikleri kitaba satın alarak ulaşabilme şansları daha azdır. Orta S.E.D.deki öğrenciler ise en çok halk kütüphanesini tercih etmekle birlikte, bu grupta da okuma kitaplarını satın alarak temin edebilen öğrencilere rastlanmaktadır. Bütün bunların yanında Üst

S.E.D.deki öğrencilerin büyük çoğunluğunun okuma kitaplarını, ekonomik durumlarına paralel olarak, satın alarak temin ettikleri görülmektedir. Bu durum, ailesinin gelir durumu yükseldikçe, öğrencilerin okuma kitaplarını satın alarak temin ettiklerini düşündürmektedir.

Tablo 8’de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin arkadaşlarıyla kitap alış verişi yapıp yapmamalarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 8. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Arkadaşları ile Kitap Alış Verişi Yapmalarına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Arkadaşlarla Kitap Alış Verişi	Hayır	Sayı	18	16	11	45
		% *	40,0%	35,6%	24,4%	100,0%
		% **	22,5%	20,0%	13,8%	18,8%
	Bazen yaparım	Sayı	57	56	57	170
		% *	33,5%	32,9%	33,5%	100,0%
		% **	71,3%	70,0%	71,3%	70,8%
	Sık sık yaparım	Sayı	5	8	12	25
		% *	20,0%	32,0%	48,0%	100,0%
		% **	6,3%	10,0%	15,0%	10,4%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Arkadaşları ile Kitap Alış Verişi içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 4,705$	$SD = 4$	$P = 0,319$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin arkadaşlarıyla kitap alış verişi ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arası farklılık anlamlı bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Yukarıdaki tabloya göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin %22,5’i arkadaşlarıyla kitap alış verişi yapmadığını, %71,3’ü bazen yaptığını belirtirken, sadece %6,3’ü sık sık yaptığını belirtmiştir.

Orta S.E.D.deki öğrencilerin %20’si arkadaşlarıyla kitap alış verişi yapmazken, %70’i bazen yaptığını, %10’u ise sık sık yaptığını belirtmiştir.

Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %13,8'inin *arkadaşlarıyla kitap alış verişini yapmadığı*, %71,3'ünün *bazen yaptığı*, %15'inin ise *sık sık yaptığı* ortaya çıkmıştır. Genel olarak tabloya bakıldığında her üç sosyo-ekonomik düzeyde de öğrencilerin arkadaşlarıyla bazen kitap alış verişini yapmakta oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 9'da İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin evinde okuyabileceği kitabın olup olmama durumuna göre dağılımları görülmektedir:

Tablo 9. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Evinde Okuyabileceği Kitabın Olup Olmama Durumuna Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Evde Çocukun Okuyabileceği Kitap Durumu	Evimizde kitap yok	Sayı	31	20	5	56
		% *	55,4%	35,7%	8,9%	100,0%
	Evet var	% **	38,8%	25,0%	6,3%	23,3%
		Sayı	29	50	67	146
	Hayır yok	% *	19,9%	34,2%	45,9%	100,0%
		% **	36,3%	62,5%	83,8%	60,8%
Toplam	Sayı	20	10	8	38	
	% *	52,6%	26,3%	21,1%	100,0%	
	% **	25,0%	12,5%	10,0%	15,8%	
		Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Evde Çocukun Okuyabileceği Kitap Durumu içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 39,667$	$SD = 4$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin evde okuyabilecekleri kitap durumu ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arası farklılık, anlamlı bulunmuştur ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %38,8'i *evlerinde kitap olmadığını* belirtirken, %36,3'ü *evlerinde okuyabileceği kitabın bulunduğunu*, %25'i ise *evlerinde okuyabilecekleri herhangi bir kitabın bulunmadığını* belirtmiştir.

Orta S.E.D.deki öğrencilerin %25'i *evlerinde kitaplık bulunmadığını* belirtirken, %62,5'i *evlerinde okuyabilecekleri kitabın bulunduğunu*, %12,5'i ise *evlerinde okuyabilecekleri herhangi bir kitabın bulunmadığını* belirtmişlerdir.

Üst S.E.D.deki öğrencilerin sadece %6,3'ü *evlerinde kitaplığın bulunmadığını* belirtirken, %83,8'i *evlerinde okuyabileceği türden kitabın yer aldığını*, %10'u ise *evlerinde okuyabilecekleri kitabın bulunmadığını* belirtmişlerdir.

Tabloya genel olarak bakıldığında, “*Evimizde kitaplık yok.*” diyenlerin yarısından fazlasını (%55,4) Alt S.E.D.deki öğrenciler oluştururken 2. sırada Orta S.E.D.deki öğrenciler yer almaktadır. Tablo 6’da da Alt S.E.D.deki öğrencilerin okuma kitaplarını en fazla okul kitaplığından temin ediyor olması yukarıdaki tabloda çıkan sonuçla örtüşmektedir. Bunlara paralel olarak Alt S.E.D.deki öğrencilerin sadece %19,9’unun evlerinde okuyabilecekleri kitap varken, bu oranın sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe artmaya devam etmekte olduğu görülmektedir (Orta S.E.D.de %34,2 ve Üst S.E.D.de %45,9). Ayrıca “*Evde okuyabileceğim herhangi bir kitap yok.*” diyenlere bakıldığında yine Alt S.E.D.deki öğrencilerin en fazla yüzdeliğe sahip olduğu (%52,6) görülürken, Orta S.E.D.deki öğrencilerde bu yüzdelik azalmakta (%26,3) ve Üst S.E.D.deki öğrencilerde ise daha da düşmektedir (%10). Bu bağlamda okuma kitaplarını daha çok satın alarak temin eden Üst S.E.D.deki öğrencilerin evde okuyabilecekleri kitaplarının olması, sosyo-ekonomik faktörün kitap alım gücünü ne kadar çok etkilediğini gözler önüne sermektedir.

Tablo 10’da İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin ders dışındaki boş zamanlarını değerlendirme biçimlerine göre dağılımları görülmektedir:

Tablo 10. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirme	Kitap okuyorum	Sayı	13	25	18	56
		% *	23,2%	44,6%	32,1%	100,0%
		% **	16,3%	31,3%	22,5%	23,3%
	Oynuyorum	Sayı	5	2	1	8
		% *	62,5%	25,0%	12,5%	100,0%
		% **	6,3%	2,5%	1,3%	3,3%
	Anne/ Babama yardım ediyorum	Sayı	17	16	8	41
		% *	41,5%	39,0%	19,5%	100,0%
		% **	21,3%	20,0%	10,0%	17,1%
	Müzik dinliyorum	Sayı	11	9	5	25
		% *	44,0%	36,0%	20,0%	100,0%
		% **	13,8%	11,3%	6,3%	10,4%
	Spor yapıyorum	Sayı	9	7	8	24
		% *	37,5%	29,2%	33,3%	100,0%
		% **	11,3%	8,8%	10,0%	10,0%
	Bilgisayar kullanıyorum	Sayı	3	11	14	28
		% *	10,7%	39,3%	50,0%	100,0%
		% **	3,8%	13,8%	17,5%	11,7%
Televizyon izliyorum	Sayı	22	10	26	58	
	% *	37,9%	17,2%	44,8%	100,0%	
	% **	27,5%	12,5%	32,5%	24,2%	
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirme içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 27,295$	$SD = 12$	$P = 0,007$
----------------	-----------	-------------

Öğrencilerin ders dışındaki boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %16,3'ü ders dışındaki boş zamanlarını değerlendirilmede *kitap okumayı* seçerken, %6,3'ü *oyun oynamakta*, %21,3'ü *anne ya da babasına yardım etmekte*, %13,8'i *müzik dinlemekte*, %11,3'ü *spor yapmaktaki*, %3,8'i *bilgisayar kullanmaktaki*, %27,5'i ise *televizyon seyretmektedir*. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %31,3'ü *kitap okumakta*, %2,5'i *oyun oynamakta*, %20'si *anne ya da babasına yardım etmekte*, %11,3'ü *müzik dinlemekte*, %8,8'i *spor yapmaktaki*, %13,8'i *bilgisayar kullanmaktaki* ve %12,5'i *televizyon seyretmektedir*. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise, %22,5'i *kitap okumakta*, %1,3'ü *oyun oynamakta*, %10'u *anne ya da babasına yardım etmekte*, %6,3'ü *müzik dinlemekte*, %10'u *spor yapmaktaki*, %17,5'i *bilgisayar kullanmaktaki* ve %32,5'i *televizyon seyretmektedir*.

Tablonun ışığında Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki öğrenciler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde, en az Alt S.E.D.deki öğrencilerin ders dışındaki boş zamanlarında kitap okudukları görülmektedir. Alt S.E.D.deki öğrencilerin ders dışındaki boş zamanlarında en fazla anne ve babalarına yardım ettikleri (%41,5) ve televizyon seyrettikleri %27,5 görülmektedir. Bu bağlamda Alt S.E.D.deki öğrencileri ders dışındaki boş zamanlarında kitap okumaktan alıkoyan faktörlerin en belirgin olanları ortaya çıkmıştır. Boş zamanlarını en fazla kitap okumakla (%44,6) geçiren grubun Orta S.E.D.deki öğrenciler olduğu ortaya çıkmıştır. Üst S.E.D.deki öğrenciler arasından “*Ders dışındaki boş zamanlarımı kitap okuyorum.*” diyenler ise gruplar arasında %32,1'lik bir paya sahiptir. Üst S.E.D.deki öğrencileri ders dışındaki boş zamanlarında kitap okumaktan alıkoyan faktörlerin başında ise bilgisayar kullanmak (%50) ve televizyon izlemek (%44,8) gelmektedir.

Tablo 11'de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin evlerine düzenli gazete gelip gelmemesine göre dağılımları görülmektedir:

Tablo 11. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Evlerine Düzenli Gazete Gelip Gelmemesine Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Eve Düzenli Olarak Gazetenin Gelmesi	Hayır gelmiyor	Sayı	30	22	13	65
		% *	46,2%	33,8%	20,0%	100,0%
		% **	37,5%	27,5%	16,3%	27,1%
	Bazen geliyor	Sayı	39	29	34	102
		% *	38,2%	28,4%	33,3%	100,0%
		% **	48,8%	36,3%	42,5%	42,5%
	Sürekli geliyor	Sayı	11	29	33	73
		% *	15,1%	39,7%	45,2%	100,0%
		% **	13,8%	36,3%	41,3%	30,4%
Toplam		Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Eve Düzenli Olarak Gazetenin Gelme Durumu içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 19,435$	$SD = 4$	$P = 0,001$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin evlerine düzenli olarak gazetenin gelme durumları ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %37,5'i evlerine düzenli olarak gazetenin gelmediğini, %48,8'i bazen geldiğini ve %13,8'i gazetenin sürekli geldiğini belirtmişlerdir. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %27,5'i evlerine gazetenin hiç gelmediğini, %36,3'ü bazen geldiğini ve %36,3'ü ise evlerine gazetenin sürekli geldiğini belirtmişlerdir. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %16,3'ünün evlerine gazete hiç gelmezken, %42,5'inin evine bazen gelmekte ve %41,3'ünün evine ise sürekli gelmektedir.

Tabloya genel olarak bakıldığında "Eve düzenli olarak gazete gelmiyor." diyenlerin %46,2'sini Alt S.E.D.deki öğrenciler oluştururken, %33,8'ini Orta S.E.D.deki öğrenciler, %20'sini ise Üst S.E.D.deki öğrenciler oluşturmaktadır. "Eve sürekli gazete geliyor." diyenlerin ise %15,1'ini Alt S.E.D.deki öğrenciler, %39,7'sini Orta S.E.D.deki öğrenciler ve

%45,2'sini de Üst S.E.D.deki öğrenciler oluşturmaktadır. Görüldüğü gibi sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe öğrencilerin evlerine gazetenin sürekli olarak gelmeye başladığı görülmektedir.

Tablo 12'de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin gazete okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 12. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Gazete Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı	5	6	3	14
		% *	35,7%	42,9%	21,4%	100,0%
		% **	6,3%	7,5%	3,8%	5,8%
	Bazen okurum	Sayı	64	55	43	162
		% *	39,5%	34,0%	26,5%	100,0%
		% **	80,0%	68,8%	53,8%	67,5%
	Sürekli okurum	Sayı	11	19	34	64
		% *	17,2%	29,7%	53,1%	100,0%
		% **	13,8%	23,8%	42,5%	26,7%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Gazete Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 17,892$	$SD = 4$	$P = 0,001$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin gazete okuma sıklığı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Anket sonuçlarına bakıldığında, Alt S.E.D.deki öğrencilerin %6,3'ü gazeteyi hiç okumazken, %80'i bazen gazete okumakta, %13,8'i ise gazeteyi sürekli okumaktadır. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %7,5'i gazeteyi hiç okumazken, %68,8'i bazen okumakta ve %23,8'i ise sürekli okumaktadır. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %3,8'i gazeteyi hiç okumazken, %53,8'i bazen okumakta ve %42,5'i sürekli okumaktadır.

Buna göre gazeteyi “Hiç okumam.” diyenlere bakıldığında ilk sırada Orta S.E.D.deki öğrencileri (%42,9), ardından Alt S.E.D.deki (%35,7) öğrencileri görmekteyiz. Bununla birlikte Üst S.E.D.de öğrencilerin sadece %21,4’ü gazete okumadığını belirtmektedir. Görüldüğü gibi sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe öğrencilerdeki gazete okumama oranı giderek azalmıştır. Ayrıca, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe gazeteyi sürekli okuyorum diyen öğrencilerin sayılarında da artış görüldüğü tespit edilmiştir (Üst S.E.D.de %53,1), (Orta S.E.D.de %29,7) ve (Alt S.E.D.de %17,2).

Tablo 11’de Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe öğrencilerin evlerine düzenli olarak gazetenin gelmesi sürekli hâle geliyordu. Alt S.E.D.deki öğrencilerin yarıya yakının evine gazete girmiyordu. Buna göre evinde gazeteyle tanışan, aile bireylerinin gazete okuduğunu gören çocukta gazeteye karşı bir ilginin oluşması beklenir. Büyük çoğunluğunun evlerine sürekli gazete gelen Üst S.E.D.deki öğrencilerin yarıdan fazlasının sürekli gazete okuması sosyo-ekonomik faktörün doğal bir sonucudur.

Tablo 13’te İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin dergi okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 13. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Dergi Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Dergi Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı	18	15	8	41
		% *	43,9%	36,6%	19,5%	100,0%
		% **	22,5%	18,8%	10,0%	17,1%
	Bazen okurum	Sayı	53	53	60	166
		% *	31,9%	31,9%	36,1%	100,0%
		% **	66,3%	66,3%	75,0%	69,2%
	Sürekli okurum	Sayı	9	12	12	33
		% *	27,3%	36,4%	36,4%	100,0%
		% **	11,3%	15,0%	15,0%	13,8%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Dergi Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 4,989$	$SD = 4$	$P = 0,288$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin dergi okuma sıklığı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Tabloya göre, Alt S.E.D.deki öğrencilerin %22,5'i *hiç dergi okumazken*, %66,3'ü *bazen okumakta* ve %11,3'ü de *sürekli okumaktadır*. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %18,8'i *hiç dergi okumazken*, %66,3'ü *bazen okumakta* ve %15'i *sürekli okumaktadır*. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %10'u *hiç dergi okumazken*, %75'i *bazen okumakta* ve %15'i dergiyi *sürekli okumaktadır*. Genel olarak bakıldığında, “*Dergi hiç okumam diyenler.*” Alt S.E.D.deki öğrencilerde daha fazla (%43,9) görülmekle birlikte, Üst S.E.D.deki öğrencilerde oran giderek azalmıştır (%19,5). “*Dergiyi sürekli okurum.*” diyenlerin de Alt S.E.D.den Orta ve Üst S.E.D.ye gittikçe arttığı tespit edilmiştir.

Tablo 14’te İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin bilimsel kitapları okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 14. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Bilimsel Kitapları Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Bilimsel Kitapları Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı	28	29	14	71
		% *	39,4%	40,8%	19,7%	100,0%
		% **	35,0%	36,3%	17,5%	29,6%
	Bazen okurum	Sayı	39	38	52	129
		% *	30,2%	29,5%	40,3%	100,0%
		% **	48,8%	47,5%	65,0%	53,8%
	Sürekli okurum	Sayı	13	13	14	40
		% *	32,5%	32,5%	35,0%	100,0%
		% **	16,3%	16,3%	17,5%	16,7%
Toplam		Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Bilimsel Kitapları Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 8,831$	$SD = 4$	$P = 0,065$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin bilimsel kitapları okuma sıklığı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %35'i bilimsel kitapları *hiç okumazken*, %48,8'i *bazen okumakta* ve %16,3'ü ise *sürekli okumaktadır*. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %36,3'ü bilimsel kitapları *hiç okumazken*, %47,5'i *bazen okumakta* ve %16,3'ü ise *sürekli okumaktadır*. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %17,5'i bilimsel kitapları *hiç okumazken*, %65'i *bazen okumakta* ve %17,5'i ise *sürekli okumaktadır*. Bununla birlikte Alt ve Orta S.E.D.deki öğrencilerde bilimsel kitapları “*Hiç okumam.*” diyenler daha fazlayken (Alt S.E.D.de %39,4 ve Orta S.E.D.de %40,8) bu durum, Üst S.E.D.de daha da azalma göstermiştir (%19,7).

Tablo 15'te İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin bilimsel kitapları okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 15. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Roman/Hikaye Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Roman / Hikaye Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı	3	4	2	9
		% *	33,3%	44,4%	22,2%	100,0%
		% **	3,8%	5,0%	2,5%	3,8%
	Bazen okurum	Sayı	46	38	24	108
		% *	42,6%	35,2%	22,2%	100,0%
		% **	57,5%	47,5%	30,0%	45,0%
	Sürekli okurum	Sayı	31	38	54	123
		% *	25,2%	30,9%	43,9%	100,0%
		% **	38,8%	47,5%	67,5%	51,3%
Toplam		Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Roman/Hikâye Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 14,336$	$SD = 4$	$P = 0,006$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin roman / hikâye okuma sıklığı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %3,8'i roman veya hikâyeyi *hiç okumam* derken, %57,5'i *bazen okumakta* ve %38,8'i ise *sürekli okumaktadır*. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %5'i roman ya da hikâyeyi *hiç okumazken*, %47,5'i *bazen okumakta* ve yine %47,5'i *sürekli okumaktadır*. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise sadece %2,5'i roman ya da hikâyeyi *hiç okumazken*, %30'u *bazen okumakta* ve %67,5'i ise *sürekli okumaktadır*.

Tabloya genel olarak bakıldığında ve gruplar arası bir karşılaştırma yapıldığında, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe roman ya da hikâye okuma sıklığı da artmaktadır Alt S.E.D.deki öğrenciler içinde “*Sürekli kitap okuyorum.*” diyenler, grubun %25,2'sini oluştururken, Orta S.E.D.de grubun %30,9'unu ve Üst S.E.D.de ise grubun %43,9'unu oluşturmaktadır. Bu bağlamda evinde kitaplığı olan, evine düzenli olarak gazete gelen ve satın alarak kitap edinme durumu yüksek olan Üst S.E.D.deki öğrencilerin roman veya hikâye okuma sıklığının daha fazla olması sosyo-ekonomik faktörün yine ne kadar etkili olduğunun önemli bir göstergesidir. Bunun yanında her üç sosyo-ekonomik düzeyde de “*Hiç roman ya da hikâye okumam.*” diyenlerin sayısının azlığı sevindiricidir.

Tablo 16'da İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin şiir okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 16. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Şiir Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Şiir Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı	10	17	26	53
		% *	18,9%	32,1%	49,1%	100,0%
		% **	12,5%	21,3%	32,5%	22,1%
	Bazen okurum	Sayı	41	41	41	123
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	51,3%	51,3%	51,3%	51,3%
	Sürekli okurum	Sayı	29	22	13	64
		% *	45,3%	34,4%	20,3%	100,0%
		% **	36,3%	27,5%	16,3%	26,7%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Şiir Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 13,314$	$SD = 4$	$P = 0,010$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin şiir okuma sıklığı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %12,5'i şiir türünü *hiç okumazken*, %51,3'ü *bazen okumakta*, %36,3'ü de şiiri *sürekli okumaktadır*.

Orta S.E.D.deki öğrencilerin %21,3'ü şiir türünü *hiç okumazken*, %51,3'ü *bazen okumakta*, %27,5'i ise şiir türünü *sürekli okumaktadır*.

Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %32,5'i şiir türünü *hiç okumazken*, %51,3'ü *bazen okumakta*, %16,3'ü de şiir türünü *sürekli okumaktadır*.

Görülmektedir ki şiir türünü hiç okumayanlar en fazla Üst S.E.D.deki öğrencilerken (%49,1), bunu ikinci sırada Orta S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte (%32,1), üçüncü sırada ise Alt S.E.D.deki öğrenciler gelmektedir (%18,9). Şiir türünü en fazla tercih edenler

Alt S.E.D.deki öğrencilerken (%36,3), bunu ikinci sırada Orta S.E.D.deki öğrenciler izlemektedir (34,4). Üst S.E.D.deki öğrenciler ise şiir türünü en az okuyan öğrencilerdir (%20,3).

Tablo 17. İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin sürekli okudukları türü tercih etme sebeplerine göre dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 17. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Sürekli Okudukları Türü Tercih Etme Sebeplerine Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Sürekli Okunan Türün Tercih Edilme Sebebi	Sıkıntılıarımdan kurtulmama	Sayı	6	4	6	16
		% *	37,5%	25,0%	37,5%	100,0%
	yardımcı oluyor	% **	7,5%	5,0%	7,5%	6,7%
	Bilgimi arttıyor	Sayı	37	29	21	87
		% *	42,5%	33,3%	24,1%	100,0%
		% **	46,3%	36,3%	26,3%	36,3%
	İlginç şeyleri görmekten hoşlanıyorum	Sayı	22	27	42	91
		% *	24,2%	29,7%	46,2%	100,0%
		% **	27,5%	33,8%	52,5%	37,9%
	Düşünemediğim şeyleri eserlerde buluyorum	Sayı	8	8	4	20
		% *	40,0%	40,0%	20,0%	100,0%
		% **	10,0%	10,0%	5,0%	8,3%
	Kendime güvenim artıyor	Sayı	5	8	5	18
		% *	27,8%	44,4%	27,8%	100,0%
		% **	6,3%	10,0%	6,3%	7,5%
	Çevremde(öğretmen, arkadaşlarım..) saygınlığım artıyor	Sayı	2	4	2	8
		% *	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
		% **	2,5%	5,0%	2,5%	3,3%
Toplam		Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Sürekli Okunan Türün Tercih Edilme Sebebi içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 15,657$	$SD = 10$	$P = 0,110$
----------------	-----------	-------------

Öğrencilerin sürekli okudukları türü tercih etme sebepleri ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %7,5'i sürekli okudukları türü *sıkıntularından kurtulmalarına yardımcı olduğu için* okumaktayken, %46,3'ü *bilgisini arttırdığı için* okumakta, %27,5'i *ilginç şeyleri görmekten hoşlandığı için* okumakta, %10'u *düşünemediği şeyleri eserlerde bulduğu için* okumakta, %6,3'ü *kendine olan güvenini arttırdığı için* okumaktayken, %2,5'i ise *çevresinde saygınlık kazanmak amacıyla* okumaktadır.

Orta S.E.D.deki öğrencilerin %5'i sürekli okuduğu türü *sıkıntularından kurtulmasına yardımcı olduğu için* okurken, %36,3'ü *bilgisini arttırdığı için* okumakta, %33,8'i *ilginç şeyleri görmekten hoşlandığı için* okumakta, %10'u *düşünemediği şeyleri eserlerde bulduğu için* okumakta, %10'u *kendine olan güvenini arttırdığı için* okumaktayken, %5'i ise *çevresinde saygınlığını arttırdığı için* tercih etmektedir.

Üst S.E.D.deki öğrencilerin %7,5'i sürekli okuduğu türü *sıkıntularından kurtulmasına yardımcı olduğu için* okumaktayken, %26,3'ü *bilgisini arttırdığı için* okumakta, %52,5'i *ilginç şeyleri görmekten hoşlandığı için* okumakta, %5'i *düşünemediği şeyleri eserlerde bulduğu için* okumakta, %6,3'ü *kendine olan güvenini arttırdığı için* okumakta ve %2,5'i *çevresinde saygınlığını arttırdığı için* tercih etmektedir.

Tabloya genel olarak bakıldığında, her üç sosyo-ekonomik düzeydeki grupta, öğrenciler, sürekli okudukları türü en fazla ilginç şeyleri görmekten hoşlandıkları (%37,9) ve bilgisini arttırdığı (%36,3) için tercih etmektedirler.

Tablo 18'de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin üniversite eğitimi ile ilgili ailelerinin düşüncesine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 18. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailelerinin Düşüncesine Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailenin Düşüncesi	Okutmaya imkanım yok, diyorlar	Sayı	13	3	1	17
		% *	76,5%	17,6%	5,9%	100,0%
		% **	16,3%	3,8%	1,3%	7,1%
	Hem çalış hem oku, diyorlar	Sayı	16	6	1	23
		% *	69,6%	26,1%	4,3%	100,0%
		% **	20,0%	7,5%	1,3%	9,6%
	Başka bir ilde/ yerde okutmam diyorlar	Sayı	10	10	1	21
		% *	47,6%	47,6%	4,8%	100,0%
		% **	12,5%	12,5%	1,3%	8,8%
	Mutlaka okumalısın, diyorlar	Sayı	41	61	77	179
		% *	22,9%	34,1%	43,0%	100,0%
		% **	51,3%	76,3%	96,3%	74,6%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailenin Düşüncesi içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 48,425$	$SD = 6$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin üniversite eğitimi ile ilgili ailelerinin düşünceleri ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Tabloya göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin üniversite eğitimleri ile ilgili ailelerinin düşüncelerine bakıldığında, %16,3'ünün ailesi "Okutmaya imkânım yok." derken, %20'si "Hem çalış, hem de oku." demektedir, %12,5'inin ailesi "Başka bir ilde / yerde okutmam." derken, %51,3'ünün ailesi ise "Mutlaka okumalısın." demektedir. Orta S.E.D.deki öğrencilerin üniversite eğitimleri ile ilgili ailelerinin düşüncelerine bakıldığında, %3,8'inin ailesi "Okutmaya imkânım yok." derken, %7,5'inin ailesi "Hem çalış, hem oku." demektedir, %12,5'inin ailesi "Başka bir ilde / yerde okutmam." derken, %76,5'inin ailesi "Mutlaka

okumalısın.” demektir. Üst S.E.D.deki öğrencilerin %1,3’ünün ailesi “*Okutmaya imkânım yok.*” derken, %1,3’ünün ailesi “*Hem çalış, hem oku.*” demekte, %1,3’ünün ailesi “*Başka bir ilde / yerde okutmam.*” demekte, %96,3’ünün ailesi de “*Mutlaka okumalısın.*” şeklinde cevap vermektedir.

Alt, Orta ve Üst S.E.D.lere genel ve karşılaştırmalı olarak bakıldığında, “*Okutmaya imkânım yok.*” diyen ailelerin sayısının, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe büyük oranda azalmaya başladığı görülmektedir (Alt S.E.D.de %16,3, Orta S.E.D.de %3,8 ve Üst S.E.D.de ise %1,3 olarak tespit edilmiştir). Yine aynı şekilde, “*Hem çalış, hem de oku.*” diyen ailelerin sayısının, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe daha da azaldığı görülmektedir (Alt S.E.D.de %20, Orta S.E.D.de %7,5 ve Üst S.E.D.de ise %1,3 olarak bulunmuştur). “*Başka bir ilde / yerde okutmam*” diyen ailelere bakıldığında yukarıdaki sonuçlara paralel olarak sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe azalma devam etmiştir (Alt ve Orta S.E.D.de %12,5 ve Üst S.E.D.de ise %1,3 olarak tespit edilmiştir). “*Mutlaka okumalısın.*” diyen ailelerin sayısının, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe daha da fazla artmaya başladığı görülmektedir. Alt S.E.D.de %51,3, Orta S.E.D.de %76,3 ve Üst S.E.D.de %96,3 olan sonuçlara bakıldığında, sosyo-ekonomik gücün ailelerin çocuklarının eğitimiyle ilgili fikirlerine olumlu veya olumsuz etki edebildiği açıkça görülür. Bütün bunların yanında her üç sosyo-ekonomik düzeyde de ailelerin büyük çoğunluğunun çocuklarını mutlaka okutmak istemeleri sevindiricidir.

Tablo 19’da İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin ailelerinin, boş zamanlarda okumak için çocuğa kitap alıp almamasına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 19. İlköğretim 8. Sınıfı Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Ailelerinin Boş Zamanlarda Okumak İçin Çocuğa Kitap Alıp Almasına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Ailenin Boş Zamanlarda Okumak İçin Çocuğa Kitap Alması	Hiç almazlar	Sayı	23	16	7	46
		% *	50,0%	34,8%	15,2%	100,0%
		% **	28,8%	20,0%	8,8%	19,2%
Arada bir alırlar		Sayı	51	44	50	145
		% *	35,2%	30,3%	34,5%	100,0%
		% **	63,8%	55,0%	62,5%	60,4%
Sık sık alırlar		Sayı	6	20	23	49
		% *	12,2%	40,8%	46,9%	100,0%
		% **	7,5%	25,0%	28,8%	20,4%
Toplam		Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Ailenin Boş Zamanlarda Okumak İçin Çocuğa Kitap Alması içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 19,066$	$SD = 4$	$P = 0,001$
----------------	----------	-------------

Tablo 19’da ailenin boş zamanlarında okumak için çocuğa kitap alması ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Tabloya bakıldığında, Alt S.E.D.deki öğrencilerin %28,8’inin ailesi boş zamanlarında okuması için çocuğuna *hiç kitap almazken*, %63,8’inin ailesi *arada bir almakta* ve %7,5’inin ailesi ise çocuğuna *sık sık kitap almaktadır*.

Orta S.E.D.deki öğrencilerin, %20’sinin ailesi boş zamanlarında okuması için çocuğuna *hiç kitap almazken*, %55’ini ailesi *arada bir almakta* ve %25’inin ailesi ise çocuğuna okuması için *sık sık kitap almaktadır*.

Üst S.E.D.deki öğrencilerin, %8,8’inin ailesi çocuğuna *hiç kitap almazken*, %62,5’i *arada bir almakta* ve %28,8’i ise *sık sık kitap almaktadır*.

Sosyo-ekonomik düzeyler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde şunları söyleyebiliriz: Ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe, ailenin çocuğuna okuması için daha fazla kitap aldığı görülmektedir. Buna göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin ailelerinin %50'si hiç kitap almamaktadır. Bu durum Orta S.E.D.de %34,8'lik bir oranla düşmekteyken, Üst S.E.D.deki öğrencilerin ailelerinin ise sadece %15'i hiç kitap almamaktadır. Görülüyor ki Alt S.E.D.deki ailelerin yarısı çocuğuna hiç kitap alamamaktadır. Eğitim düzeyi düşük, çoğunun evine gazete girmeyen, çocuğuna satın alarak kitap seçebilme imkânını sunamayan Alt S.E.D.deki ailelerin çocuklarına sık sık kitap almayacakları ortadadır. Bunun içindir ki Alt S.E.D.deki ailelerin çocuklarının çoğu kitap temin ederken okul kitaplığını diğer sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilere göre daha fazla tercih etmekteydi. Ayrıca boş zamanlarında okuması için sık sık kitap alan ailelerin sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe sayılarının da arttığı görülmektedir (Alt S.E.D.de %12,2, Orta S.E.D.de %40,8 ve Üst S.E.D.de ise %46,9).

Tablo 20'de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, kütüphanelere gitme sebebine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 20. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Kütüphanelere Gitme Sebebine Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Kütüphanelere Gitme Sebebi	Araştırmak/ödev yapmak için	Sayı % * % **	65 32,8% 81,3%	62 31,3% 77,5%	71 35,9% 88,8%	198 100,0% 82,5%
	Okuma kitapları almak için	Sayı % *	15 35,7%	18 42,9%	9 21,4%	42 100,0%
		% **	18,8%	22,5%	11,3%	17,5%
Toplam	Sayı % * % **	80 33,3% 100,0%	80 33,3% 100,0%	80 33,3% 100,0%	240 100,0% 100,0%	

* Kütüphanelere Gitme Sebebi içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 3,636$	$SD = 2$	$P = 0,162$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin kütüphanelere gitme sebebi ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Tabloya göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin %81,3'ü *araştırma / ödev yapmak için* kütüphanelere giderken, %18,8'i *okuma kitapları almak için* kütüphanelere gitmektedir. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %77,5'i *araştırma / ödev yapmak için* kütüphanelere giderken, %22,5'i *okuma kitapları almak için* kütüphaneler gitmekte, Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %88,8'i *araştırma / ödev yapmak için kütüphanelere giderken*, %11,3'ü ise *okuma kitapları almak için* kütüphanelere gitmektedirler. Buna göre, genel toplama bakıldığında öğrencilerin neredeyse tamamına yakını (%82,5'i) kütüphanelere *araştırma / ödev yapmak için* giderlerken, sadece %17,5'i *okuma kitapları almak için* gitmektedirler. Bu bağlamda diyebiliriz ki öğrenciler gerçekten de kütüphanelerin sadece araştırma yapılmak amacıyla gidilen yerler olduğuna inanmaktadırlar. Onlara gerçek bir okuma zevki ve alışkanlığını kazandıramadıkça onlar hâlâ kütüphanelerin hangi amaçla kurulduğunun bilincine varamayacaklardır.

Tablo 21'de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, İl Halk Kütüphanesinden yararlanma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 21. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığı	Hiç yararlanmıyorum	Sayı	19	11	14	44
		% *	43,2%	25,0%	31,8%	100,0%
		% **	23,8%	13,8%	17,5%	18,3%
	Bazen yararlanıyorum	Sayı	51	56	58	165
		% *	30,9%	33,9%	35,2%	100,0%
		% **	63,8%	70,0%	72,5%	68,8%
	Sık sık yararlanıyorum	Sayı	10	13	8	31
		% *	32,3%	41,9%	25,8%	100,0%
		% **	12,5%	16,3%	10,0%	12,9%
Toplam		Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 3,926$	$SD = 4$	$P = 0,416$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin İl Halk Kütüphanesinden yararlanma sıklığı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Tabloya bakıldığında, Alt S.E.D.deki öğrencilerin %23,8'i kütüphanelerden *hiç yararlanmazken*, %63,8'i *bazen yararlanmakta* ve %12,5'i ise *sık sık yararlanmaktadır*. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %13,8'i kütüphanelerden *hiç yararlanmazken*, %70'i *bazen yararlanmakta*, %16,3'ü ise *sık sık yararlanmaktadır*. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %17,5'i kütüphanelerden *hiç yararlanmazken*, %72,5'i *bazen yararlanmakta* ve %10'u da *sık sık kütüphanelerden yararlanmaktadır*.

Yukarıda da görüldüğü gibi gruplar arasında, kütüphanelerden yararlanma oranında çok büyük farklılık bulunamamakla beraber, genel toplama bakıldığında, öğrencilerin yarıdan fazlasının (%68,8) kütüphanelerden *bazen yararlandığını*, %18,3'ünün kütüphanelerden

hiç yararlanmadığını ve sadece %12,9'unun sık sık yararlandığı ortaya çıkmaktadır. Gerçekten de her üç sosyo-ekonomik düzeyde, genel olarak kütüphaneyi tanımama, kütüphaneyle bire bir etkileşimde bulunamamanın var olduğu bir gerçektir. Alt S.E.D.deki öğrencilerin kitapları satın alabilme güçleri düşük olduğu için il halk kütüphanesinden yararlanma sıklıklarının daha fazla olması gerekirken, yarıya yakınının (%43,2) kütüphanelerden hiç yararlanmadıkları görülmektedir.

Tablo 22'de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, kitap okuma düşüncesini aşılayanlara göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 22. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Kitap Okuma Düşüncesini Aşılayanlara Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Kitap Okuma Düşüncesini Aşılayan	Annem	Sayı	3	9	13	25
		% *	12,0%	36,0%	52,0%	100,0%
		% **	3,8%	11,3%	16,3%	10,4%
	Babam	Sayı	4	7	4	15
		% *	26,7%	46,7%	26,7%	100,0%
		% **	5,0%	8,8%	5,0%	6,3%
	Öğretmenim	Sayı	30	39	28	97
		% *	30,9%	40,2%	28,9%	100,0%
		% **	37,5%	48,8%	35,0%	40,4%
	Kardeşlerim	Sayı	8	1	2	11
		% *	72,7%	9,1%	18,2%	100,0%
		% **	10,0%	1,3%	2,5%	4,6%
	Diğer (dayı, yenge, teyze, amca vb gibi)	Sayı	4	2	4	10
		% *	40,0%	20,0%	40,0%	100,0%
		% **	5,0%	2,5%	5,0%	4,2%
	Kendim	Sayı	31	22	29	82
		% *	37,8%	26,8%	35,4%	100,0%
		% **	38,8%	27,5%	36,3%	34,2%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kitap Okuma Düşüncesini Aşılayanlar içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 19,656$	$SD = 10$	$P = 0,033$
----------------	-----------	-------------

Tablo 22’de kitap okuma düşüncesini aşıl原因 kişi ya da kişiler ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %3,8’ine kitap okuma düşüncesini *anneleri*, %5’ine *babaları*, %37,5’ine *öğretmenleri*, %10’una *kardeşleri*, %5’ine *dayı, amca veya teyzelerinden herhangi birisi* aşılarırken, %38,8’i ise kitap okuma düşüncesini kendisinin kazandığını belirtmektedir.

Orta S.E.D.deki öğrencilerde kitap okuma düşüncesini aşıl原因lara baktığımızda, öğrencilerin %11,3’ünde *anneleri*, %8,8’inde *babaları*, %48,8’inde *öğretmenleri*, %1,3’ünde *kardeşleri*, %2,5’inde *yakın akrabaları* (dayı, amca, teyze vb.) rol oynamıştır. Öğrencilerin %27,5’i ise kitap okuma düşüncesini aşıl原因 özel birinin olmadığını bu düşüncüyü kendi kendine kazandıklarını belirtmektedirler.

Üst S.E.D.deki öğrencilerde ise kitap okuma düşüncesini aşıl原因lara bakıldığında, öğrencilerin %16,3’ü *annelerinin*, %5’i *babalarının*, %35’i *öğretmenlerinin*, %2,5’i *kardeşlerinin*, %5’i *diğer akrabalarının* (dayı, yenge, teyze vb.) kitap okuma düşüncesini aşıladığını belirtmiş, %36,3’ü ise kitap okuma düşüncesini herhangi birinin aşılamadığını belirtmişlerdir.

Gruplar arası bir karşılaştırmaya gidildiğinde, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe annelerin çocuğuna kitap okuma düşüncesini aşılamadaki payı büyük oranda artış göstermektedir. (Üst S.E.D.de annelerin kitap okuma düşüncesini aşılama oranı %52, Orta S.E.D.de %36 ve Alt S.E.D.de ise sadece %12’dir.) Üst S.E.D.de annelerin eğitim düzeyinin daha yüksek olmasının çocuğuna kitap okuma düşüncesini aşılamada olumlu derecede etkilediği açıkça görülmektedir. Ayrıca genel toplama bakıldığında her üç sosyo-ekonomik düzeyde de öğrencilere en fazla öğretmenleri kitap okuma düşüncesini aşılamaktadır. (Alt S.E.D.de %30,9, Orta S.E.D.de %40,2, Üst S.E.D.de ise %28,9’dur). Kitap okuma alışkanlığı kazanmada ailesi tarafından desteklenen, kendisi satın alma yoluyla beğendiği kitabı alabilen Üst S.E.D.deki öğrencilerin biraz daha serbest hareket ettiklerini burada açıkça

görebilmekteyiz. Bunların yanında genel toplama bakıldığında kitap okuma düşüncesini öğretmenden sonra en fazla öğrenciler kendi kendilerine aşımışlardır. Özellikle Alt S.E.D.deki öğrenciler en fazla kitap okuma düşüncesini kendi kendilerine aşımakla birlikte, ikinci sırada öğretmen gelmektedir. Alt S.E.D.deki öğrencilerin çoğunun diğer S.E.D.deki gruplara göre kardeşlerinden etkilenmelerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Alt S.E.D.de genellikle kitapların küçük kardeşler tarafından da kullanılması birbirlerinden daha fazla etkilenmelerine neden olabilmektedir. Üst ve Orta S.E.D.deki öğrencilerin genellikle ya tek kardeş ya da iki kardeş olduğu ortaya çıkmış olmakla beraber, birbirlerinden etkilenmelerinin Alt S.E.D.deki öğrencilere göre biraz daha az olması olağandır.

Tablo 23'te İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uyulanlara göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 23. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uyulanlara Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uyulan	Öğretmenimin	Sayı	37	28	22	87
		% *	42,5%	32,2%	25,3%	100,0%
		% **	46,3%	35,0%	27,5%	36,3%
Anne / babamın	Anne / babamın	Sayı	2	3	9	14
		% *	14,3%	21,4%	64,3%	100,0%
		% **	2,5%	3,8%	11,3%	5,8%
Arkadaşımın	Arkadaşımın	Sayı	1	4	2	7
		% *	14,3%	57,1%	28,6%	100,0%
		% **	1,3%	5,0%	2,5%	2,9%
Abla / ağabeyimin	Abla / ağabeyimin	Sayı	7	2	8	17
		% *	41,2%	11,8%	47,1%	100,0%
		% **	8,8%	2,5%	10,0%	7,1%
Kendim seçiyorum	Kendim seçiyorum	Sayı	33	43	39	115
		% *	28,7%	37,4%	33,9%	100,0%
		% **	41,3%	53,8%	48,8%	47,9%
Toplam	Toplam	Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uyulanlar içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 17,043$	$SD = 8$	$P = 0,030$
----------------	----------	-------------

Tablo 23'te okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uyulanlar ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Tabloya göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin %46,3'ü okuma kitabı seçerken en çok öğretmenin tavsiyesine uyarken, %2,5'i anne ya da babasının tavsiyesine uymakta, %1,3'ü arkadaşının tavsiyesine uymakta, %8,8'i abla ya da ağabeyinin tavsiyesine uyarken, %41,3'ü ise hiç kimseden tavsiye almamakta, kendisi seçmektedir. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %35'i okuma kitabı seçerken öğretmenin tavsiyesine uyarken, %3,8'i anne ya da babasının tavsiyesine, %5'i arkadaşının tavsiyesine, %2,5'i abla ya da ağabeyinin tavsiyesine uymaktadır. %53,8'i ise kendisi seçmektedir. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %27,5'i okuma kitapları seçerken öğretmenin tavsiyesine uyarken, %11,3'ü anne ya da babasının tavsiyesine, %2,5'i arkadaşının, %10'u abla veya ağabeyinin tavsiyesine uyduğu görülür. %48,8'i ise kendisi seçmektedir.

Gruplar arası bir karşılaştırmaya gidildiğinde, “Okuma kitabı seçerken en çok öğretmenin tavsiyesine uyarım.” diyenler %42,3 ile Alt S.E.D.deki öğrencilerken, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe öğretmenin tavsiye etme oranı da düşmüştür (Orta S.E.D.de %32,2 ve Üst S.E.D.de ise %25,3'tür). “Okuma kitabı seçerken en çok anne ya da babamın tavsiyesine uyarım.” diyen öğrencilere bakıldığında da sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe anne, babanın çocuklarına kitap tavsiye etmesinin de arttığı görülmüştür. Alt S.E.D.deki öğrencilerin %14,3'i, Orta S.E.D.deki öğrencilerin %21,4'ü ve Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %64,3'ü anne ve babalarının tavsiyesine daha fazla uymaktadırlar. Alt S.E.D.deki öğrencilerin okuma kitabı seçerken en fazla öğretmenlerinin tavsiyelerine uydukları, anne babalarının tavsiyelerine uyanların oranının çok düşük olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi ve gelir düzeyi düşük olan anne ve babaların çocuklarını yönlendirmesi ve çocuklarıyla ilgilenmeleri çok az olduğundan, beklediği ilgiyi ve yönlendirmeyi yakınından bulamayan çocuk bunu dışarıda arayacaktır. Bu durumda işte öğretmen, öğrencinin en büyük destekçisi

olarak karşısına çıkmaktadır. Üst S.E.D.deki öğrencilerin üzerinde anne ve babanın rolü daha da arttığı için, öğrenciyi yönlendirme görevi öğretmenle paylaşılmaktadır.

Okuma kitabı seçerken *arkadaşlarının* tavsiyesine uyanlar en fazla Orta S.E.D.deki öğrencilerde görülmekte (%5), bunu %2,5'ile Üst S.E.D.deki öğrenciler takip etmektedir. Arkadaşlarının tavsiyesine en az uyanlar ise Alt S.E.D.deki öğrencilerdir (%1,3). Okuma kitabı seçerken *abla ya da ağabeyinin* tavsiyesine uyanları en fazla Üst S.E.D.deki öğrenciler oluştururken (%47,1), bunu %11,8 ile Alt S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte (%41,2), Orta S.E.D.deki öğrenciler ise %11,8 ile abla veya ağabeyinin tavsiyesine en az uyan öğrenci grubudur. Okuma kitabı seçerken hiç kimsenin tavsiyesine uymayan, *kendisinin* seçtiğini belirtenlere bakıldığında, %37,4 ile Orta S.E.D.deki öğrenciler birinci sıradayken, bunu %33,9 ile Üst S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte ve Alt S.E.D.deki öğrenciler de %28,7 ile üçüncü sırada yer almaktadırlar. Görüldüğü gibi sosyo-ekonomik düzeyin artması öğrenciyi daha çok bireyselleştirmekte, çocuk kendisi istediği kitaba ulaşabilme ve kitabın kendisine uygun olduğuna karar verebilme konusunda daha serbest davranmaktadır.

Tablo 24'te İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, yeteri kadar kitap okuyamama sebebine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 24. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Yeteri Kadar Kitap Okuyamama Sebebine Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Yeteri Kadar Kitap Okuyama Sebebi	Kitap fiyatlarının çok yüksek olması	Sayı	13	5	8	26
		% *	50,0%	19,2%	30,8%	100,0%
		% **	16,3%	6,3%	10,0%	10,8%
	Okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğu	Sayı	16	9	9	34
		% *	47,1%	26,5%	26,5%	100,0%
		% **	20,0%	11,3%	11,3%	14,2%
	Televizyon seyretmek	Sayı	7	12	5	24
		% *	29,2%	50,0%	20,8%	100,0%
		% **	8,8%	15,0%	6,3%	10,0%
	Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmak	Sayı	33	33	46	112
		% *	29,5%	29,5%	41,1%	100,0%
		% **	41,3%	41,3%	57,5%	46,7%
	Yaşıma ve zevkime göre kitap bulamamak	Sayı	7	7	5	19
		% *	36,8%	36,8%	26,3%	100,0%
		% **	8,8%	8,8%	6,3%	7,9%
	Ailemin kitap okuma yerine ders çalışmamı istemesi	Sayı	4	14	7	25
		% *	16,0%	56,0%	28,0%	100,0%
		% **	5,0%	17,5%	8,8%	10,4%
Toplam		Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Yeteri Kadar Kitap Okuyamama Sebebi içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 19,660$	$SD = 10$	$P = 0,033$
----------------	-----------	-------------

Öğrencilerin yeteri kadar kitap okuyamama sebebi ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %16,3'ü *kitap fiyatlarının çok yüksek olmasından* dolayı yeteri kadar kitap okuyamadığını, %20'si *okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğundan*

dolayı, %8,8'i *televizyon seyretmekten* dolayı, %41,3'ü *Liselere Giriş Sınavı'na hazırlandığı için*, %8,8'i *yaşına ve zevkine uygun kitap bulamadığından* ve %5'i ise *ailesinin kitap okuması yerine ders çalışmasını istemesinden* dolayı yeteri kadar kitap okuyamamaktadır. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %6,3'ü *kitap fiyatlarının çok yüksek olmasından* dolayı yeteri kadar kitap okuyamadığını, %11,3'ü *okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğundan*, %15'i *televizyon seyretmekten* dolayı, %41,3'ü *Liselere Giriş Sınavı'na hazırlandığı için*, %8,8'i *yaşına ve zevkine uygun kitap bulamadığından* ve %17,5'i ise *ailesinin kitap okuması yerine ders çalışmasını istemesinden* dolayı yeteri kadar kitap okuyamamaktadır. Üst S.E.D.deki öğrencilerin %10'u *kitap fiyatlarının çok yüksek olmasından* dolayı yeteri kadar kitap okuyamadığını, %11,3'ü *okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğundan*, %6,3'ü *televizyon seyretmekten*, %57,5'i *Liselere Giriş Sınavı'na hazırlandığı için*, %6,3'i *yaşına ve zevkine uygun kitap bulamadığından* ve %8,8'i ise *ailesinin kitap okuması yerine ders çalışmasını istemesinden* dolayı yeteri kadar kitap okuyamamaktadır.

Gruplar arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde, Alt S.E.D.deki öğrencilerin %50'si *kitap fiyatlarının çok yüksek oluşundan* dolayı yeteri kadar kitap okumazken, bunu %30,8 ile Üst S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte, Orta S.E.D.deki öğrenciler ise %19,2'luk bir oranla üçüncü sırada yer almaktadırlar. Alt S.E.D.deki öğrencilerin %47,1'i *okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğundan* dolayı yeteri kadar kitap okuyamazken, Orta ve Üst S.E.D.deki öğrencilerin de %26,5'i sebep olarak bunu göstermektedir. Fakat genel toplama bakıldığında öğrencilerin hemen hemen yarıya yakını ilköğretimin son sınıfında girdikleri *Liselere Giriş Sınavı'nı* yeteri kadar kitap okumamalarındaki en büyük sebep olarak görmektedirler. Bu durum yapılan sınavların öğrencilerin okuma alışkanlığını yok ettiğini de göstermektedir. İlköğretim 8. sınıf öğrencisi sürekli test tekniğine alıştırıldığı için kitap okumak, uzun cümleleri anlamak onun için daha zahmetli gelmektedir. Bu durum da onları en kısa zamanda, daha önceki yıllarında iyi bir okuyucu olsalar bile, okumaktan zevk almayan, okumayı vakit kaybı olarak gören, birkaç test sorusu çözenin daha yararlı olduğunu düşünen bireyler yapmaktadır. Bu durumda en büyük görev yine öğretmenlere düşmektedir, Çünkü her ne kadar ailenin sosyo-ekonomik durumu ya da eğitim seviyesi yüksek olsa da anne ve babalarımız okumanın önemi hakkında yeterli bilince sahip

değillerdir. Onlar çocuklarını kitap okur hâlde görürken, olumsuz bir tutum içine girmekte ve kitap okuması yerine ders çalışmasını isteyebilmektedirler. Nitekim yeteri kadar kitap okuyamama sebebi olarak, *ailemin kitap okumam yerine ders çalışmamı istemesi* cevabını işaretleyen öğrencilerimizin sayısı küçümsenmeyecek derecedir (Alt S.E.D. %16, Orta S.E.D.de %56 ve Üst S.E.D.de ise %28'dir).

Tablo 25'te İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, kütüphaneden yararlanmayı kimden öğrendiklerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 25. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Kütüphaneden Yararlanmayı Kimden Öğrendiklerine Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Kütüphaneden Yararlanmayı (Kitap Aramayı / Bulmayı) Kimden Öğrendiği	Türkçe öğretmenim-den	Sayı % * % **	31 37,8% 38,8%	34 41,5% 42,5%	17 20,7% 21,3%	82 100,0% 34,2%
	İlkokul öğretmenim-den	Sayı % * % **	13 24,5% 16,3%	14 26,4% 17,5%	26 49,1% 32,5%	53 100,0% 22,1%
	Kütüphane memurundan	Sayı % * % **	3 15,8% 3,8%	12 63,2% 15,0%	4 21,1% 5,0%	19 100,0% 7,9%
	Kendi kendime öğrendim	Sayı % * % **	26 37,1% 32,5%	17 24,3% 21,3%	27 38,6% 33,8%	70 100,0% 29,2%
	Kütüphaneden yararlanmayı bilmiyorum	Sayı % * % **	7 43,8% 8,8%	3 18,8% 3,8%	6 37,5% 7,5%	16 100,0% 6,7%
	Toplam	Sayı % * % **	80 33,3% 100,0%	80 33,3% 100,0%	80 33,3% 100,0%	240 100,0% 100,0%

* Kütüphaneden Yararlanmayı (Kitap Aramayı/Bulmayı) Kimden Öğrendiği içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 23,858$	$SD = 8$	$P = 0,002$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin kütüphaneden yararlanmayı kimden öğrendikleri ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Alt S.E.D.deki öğrencilerin %38,8'i kütüphaneden yararlanmayı *Türkçe öğretmeninden* öğrendiğini, %16,3'ü *ilkokul öğretmeninden*, %3,8'i *kütüphane memurundan*, %32,5'i *kendi kendine* öğrendiğini ve %8,8'i *kütüphaneden yararlanmayı bilmediğini* belirtilirken, Orta S.E.D.deki öğrencilerin %42,5'i kütüphaneden yararlanmayı *Türkçe öğretmeninden* öğrendiğini, %17,5'i *ilkokul öğretmeninden*, %15'i *kütüphane memurundan*, %21,3'ü *kendi kendine* öğrendiğini ve %3,8'i *kütüphaneden yararlanmayı bilmediğini* belirtmektedir. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %21,3'ü kütüphaneden yararlanmayı *Türkçe öğretmeninden* öğrendiğini, %32,5'i *ilkokul öğretmeninden*, %5'i *kütüphane memurundan*, %33,8'i *kendi kendine* öğrendiğini ve %7,5'i de *kütüphaneden yararlanmayı bilmediğini* belirtmektedir.

Kütüphaneden yararlanmayı en fazla *Türkçe öğretmeninden* öğrenenler %41,5 ile Orta S.E.D.deki öğrencilerken, bunu %37,8 ile Alt S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte, Üst S.E.D.deki öğrenciler ise %20,7'lik dilimi oluşturmaktadırlar. Kütüphaneden yararlanmayı en çok *ilkokul öğretmeninden* öğrenenler %49,1 ile Üst S.E.D.deki öğrencilerken, bunu %26,4 ile Orta S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte, en az yararlananlar ise %24,5 ile Alt S.E.D.deki öğrencilerdir. Gerçekten de Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki öğrenciler üzerinde Türkçe ve Sınıf öğretmenlerimizin payının büyük olması öğretmenlerimizin öğrencilerimizin okuma zevki ve alışkanlığı kazanmasındaki büyük payını bir kez daha gözler önüne sermektedir. Öğrenciler öğretmenlerini yaşamlarının her alanında en büyük yardımcı ve destekçi olarak görmektedirler. Bunun dışında kütüphaneden yararlanmayı *kütüphane memurundan* öğrenenler, %63,2 ile Orta S.E.D.deki öğrencilerken, bunu %21,1 ile Üst S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte, %15,8 ile Alt S.E.D.deki öğrencilerde üçüncü sırada yer almaktadır. "*Kütüphaneden yararlanmayı kendi kendime öğrendim.*" diyenler %38,6 ile

Üst S.E.D.deki öğrenciler oluştururken, bunu %37,1 ile Alt S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte, %24,3 ile Orta S.E.D.deki öğrenciler de üçüncü sırada yer almaktadırlar.

Bütün bunların yanında kütüphaneden yararlanmayı bilmeyen öğrencilerin genel toplamın %6,7'sini oluşturması, hâlâ kütüphaneyi hiç tanımayan öğrencilerin olduğunu göstermektedir. Bunlar sırasıyla en fazla %43,3 ile Alt S.E.D.deki öğrencilerken, bunu %37,5 ile Üst S.E.D.deki öğrenciler izlemektedir. Üçüncü sırada ise %18,8 ile Orta S.E.D. deki öğrenciler gelmektedir. Sonuçlar gösteriyor ki kütüphaneden yararlanmayı öğrenciler en fazla Türkçe Öğretmenlerinden öğrenmektedirler.

Tablo 26'da İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, okumaktan en çok hoşlanılan kitap türlerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 26. İlköğretim 8. Sınıfı Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Okumaktan En Çok Hoşlanılan Kitap Türlerine Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Okumaktan En Çok Hoşlanılan Kitap Türleri	Duygusal	Sayı	14	17	6	37
		% *	37,8%	45,9%	16,2%	100,0%
		% **	17,5%	21,3%	7,5%	15,4%
	Macera	Sayı	44	36	49	129
		% *	34,1%	27,9%	38,0%	100,0%
		% **	55,0%	45,0%	61,3%	53,8%
	Hayvanlar alemi	Sayı		5	4	9
		% *		55,6%	44,4%	100,0%
		% **		6,3%	5,0%	3,8%
	Bilim-kurgu	Sayı	6	9	8	23
		% *	26,1%	39,1%	34,8%	100,0%
		% **	7,5%	11,3%	10,0%	9,6%
	Gezi	Sayı	1	2	1	4
		% *	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
		% **	1,3%	2,5%	1,3%	1,7%
	Kahramanlık - tarih	Sayı	8	5	3	16
		% *	50,0%	31,3%	18,8%	100,0%
		% **	10,0%	6,3%	3,8%	6,7%
	Aile ve ev yaşamı	Sayı	3		4	7
		% *	42,9%		57,1%	100,0%
		% **	3,8%		5,0%	2,9%
	Güldürü	Sayı	4	6	5	15
		% *	26,7%	40,0%	33,3%	100,0%
		% **	5,0%	7,5%	6,3%	6,3%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Okumaktan En Çok Hoşlanılan Kitap Türleri içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 19,508$	$SD = 14$	$P = 0,146$
----------------	-----------	-------------

Tablo 26'da İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin, okumaktan en çok hoşlanılan kitap türleri ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Çocuklar, çeşitli yaş dönemlerinde farklı tür kitaplardan hoşlanırlar. Bu soruyla 13-14 yaş çocuğunun daha çok hangi tür kitapları okumaktan hoşlandığı tespit edilmeye çalışılacaktır.

Buna göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin %17,5'i *duygusal* kitaplardan, %55'i *macera* kitaplarından, %7,5'i *bilim kurgu* kitaplarından, %1,3'ü *gezi* türündeki kitaplardan, %10'u *kahramanlık ve tarih* kitaplarından, %3,8'i *aile ve ev yaşamı* türündeki kitaplardan ve %5'i *güldürü* türündeki kitaplardan hoşlanırken, *hayvanlar alemi*ni konu alan türlerden hoşlanan hiç olmamıştır. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %21,3'ü *duygusal* kitaplardan hoşlanmakta, %45'i *macera* kitaplarından, %6,3'ü *hayvanlar alemi*ni konu alan kitap türlerinden, %11,3'ü *bilim kurgu* kitaplarından, %2,5'i *gezi* türündeki kitaplardan, %6,3'ü *kahramanlık ve tarih* kitaplarından, %7,5'i *güldürü* türündeki kitaplardan hoşlanırken, *aile ve ev yaşamı*ni konu alan türlerden hoşlanan hiç olmamıştır. Üst S.E.D.deki öğrencilerin %7,5'i *duygusal* kitaplardan hoşlanmakta, %61,3'ü *macera* kitaplarından, %5'i *hayvanlar alemi*ni konu alan kitap türlerinden, %10'u *bilim kurgu* kitaplarından, %1,3'ü *gezi* türündeki kitaplardan, %3,8'i *kahramanlık ve tarih* kitaplarından, %5'i *aile ve ev yaşamı* türündeki kitaplardan ve %6,3'ü *güldürü* türündeki kitaplardan hoşlanmaktadır.

Genel olarak bakıldığında her üç sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin de en çok *macera* türündeki ve *duygusal* türdeki kitaplardan hoşlandıkları tespit edilmiştir. *Macera* türünde kitap okuyanlar genel toplamın %53,8'ini oluşturmakta, *duygusal* türde kitap okuyanlar da genel toplamın %15,4'ünü oluşturmaktadır. Bunu üçüncü sırada *bilim – kurgu* türünde kitaplar takip etmekte (%9,6), dördüncü sırada *kahramanlık- tarih* türünde kitaplar yer almakta (%6,7), beşinci sırada *güldürü* türünde kitaplar (%6,3), altıncı sırada *hayvanlar alemi*ni konu alan kitaplar (%3,8), yedinci sırada *aile ve ev yaşamı*ni konu alan kitap türleri gelirken (%2,9), en son sırada ise *gezi* türünde kitaplar yer almaktadır (%1,7).

Tablo 27'de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, annelerinin okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 27. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Annelerinin Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Annenin Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	39	29	11	79
		% *	49,4%	36,7%	13,9%	100,0%
		% **	48,8%	36,3%	13,8%	32,9%
	Bazen okur	Sayı	38	40	53	131
		% *	29,0%	30,5%	40,5%	100,0%
		% **	47,5%	50,0%	66,3%	54,6%
	Çok okur	Sayı	3	11	16	30
		% *	10,0%	36,7%	53,3%	100,0%
		% **	3,8%	13,8%	20,0%	12,5%
Toplam		Sayı	80	80	80	240
		% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Annenin Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 26,929$	$SD = 4$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin annelerinin okuma sıklığı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Buna göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin annelerinin %48,8'i hiç okumazken, %47,5'i bazen okumakta ve %3,8'i ise sürekli okumaktadır. Orta S.E.D.deki öğrencilerin annelerinin %36,3'ü hiç okumazken, %50'si bazen okumakta ve %13,8'i ise sürekli okumaktadır. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %13,8'i hiç okumazken, %66,3'ü bazen okumakta ve %20'si ise sürekli okumaktadır. Sosyo-ekonomik düzey aralarında bir karşılaştırmaya gildiğinde, "Annem hiç okumaz." diyenlerin en fazla Alt S.E.D.de olduğu (%49,4), bunu ikinci sırada Orta S.E.D.deki öğrencilerin takip ettiği (%36,7), üçüncü sırada ise Üst S.E.D.deki öğrencilerin geldiği görülmektedir. Bu bağlamda, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe annenin okuma sıklığı da artmaktadır denilebilir. Annelerinin eğitim düzeyi zaten düşük olan, Orta ve Üst S.E.D.deki annelere göre çocuklarıyla daha az ilgilenen Alt

S.E.D.deki çocukların annelerinin diğer S.E.D.deki annelere göre okuma sıklıklarının düşük olması olağan bir sonuçtur. Bunun yanında çok okuyan annelerin sayısının sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe daha da arttığı görülmektedir. Annelerin en çok okuduğu grup %53,3 ile Üst S.E.D.deki öğrencilerin yer aldığı gruptur. Bunu ikinci sırada Orta S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte (%36,7). Üçüncü sırada ise Alt S.E.D.deki öğrenciler yer almaktadır (%10). Demek ki gelecek nesillerin mimarı olan annelerimizi daha iyi eğit-tiğimiz ve onları sosyal hayata kattığımız oranda çocuklarımız da iyi yetişmiş ve okumayı gerçekten benimsemiş bireyler olarak karşımıza çıkacaklardır.

Tablo 28’de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, babalarının okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 28. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Babalarının Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Babanın Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	19	25	9	53
		% *	35,8%	47,2%	17,0%	100,0%
		% **	23,8%	31,3%	11,3%	22,1%
	Bazen okur	Sayı	48	30	50	128
		% *	37,5%	23,4%	39,1%	100,0%
		% **	60,0%	37,5%	62,5%	53,3%
	Çok okur	Sayı	13	25	21	59
		% *	22,0%	42,4%	35,6%	100,0%
		% **	16,3%	31,3%	26,3%	24,6%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Babanın Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 16,880$	$SD = 4$	$P = 0,002$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin babalarının okuma sıklığı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Buna göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin %23,8'inin babası *hiç okumazken*, %60'ının babası *bazen okumakta* ve %16,3'ü *çok okumaktadır*. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %31,3'ünün babası *hiç okumazken*, %37,5'inin babası *bazen okumakta* ve %31,3'ünün babası da *çok okumaktadır*. Üst S.E.D.deki öğrencilerin %11,3'ünün babası *hiç okumazken*, %62,5'inin babası *bazen okumakta*, %26,3'ünün babası ise *çok okumaktadır*.

Sosyo-ekonomik düzeyle babaların kitap okuma durumları arasında yakından ilişkili olduğu açıkça görülmektedir. Alt S.E.D.den Orta ve Üst S.E.D.deki öğrencilere gidildikçe babaların okuma sıklığı da artmıştır (Alt S.E.D.de %22, Orta S.E.D.de %42,4 ve Üst S.E.D.de ise %35,6'dır). Bununla birlikte, *hiç okumayan* babaların sosyo-ekonomik düzey düşüktükçe arttığı görülmektedir. Üst S.E.D.de hiç okumayan babaların oranı sadece %17 iken bu durum Alt S.E.D.de %35,8 olduğu, Orta S.E.D.de ise oranın daha arttığı, %42,2 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 29'da İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, abla / ağabeyinin okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 29. İlköğretim 8. Sınıfı Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Abla/Ağabeyinin Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Abla/ Ağabeyin Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı		7	1	8
		% *		87,5%	12,5%	100,0%
		% **		8,8%	1,3%	3,3%
	Bazen okur	Sayı	32	19	12	63
		% *	50,8%	30,2%	19,0%	100,0%
		% **	40,0%	23,8%	15,0%	26,3%
	Çok okur	Sayı	23	26	27	76
		% *	30,3%	34,2%	35,5%	100,0%
		% **	28,8%	32,5%	33,8%	31,7%
	Ablam/ ağabeyim yok	Sayı	25	28	40	93
		% *	26,9%	30,1%	43,0%	100,0%
		% **	31,3%	35,0%	50,0%	38,8%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Abla / Ağabeyinin Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 24,966$	$SD = 6$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin abla / ağabeyin okuma sıklığı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Buna göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin abla veya ağabeylerinden *hiç okumayana* rastlanmazken, %40'ı abla veya ağabeyinin *bazen okuduğunu*, %28,8'i *çok okuduğunu* ve %31,3'ü de abla veya ağabeyinin olmadığını belirtmişlerdir. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %8,8'inin abla veya ağabeyi *hiç okumazken*, %23,8'i abla ya da ağabeyinin *bazen okuduğunu*, %32,5'i *çok okuduğunu* ve %35'i de *abla ya da ağabeyinin olmadığını* söylemişlerdir. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %1,3'ünün abla veya ağabeyi *hiç okumazken*, %15'ininki *bazen okumakta*, %33,8'i *çok okumaktadır*. %50'sinin de *abla veya ağabeyi yoktur*.

Alt S.E.D.deki öğrencilerden abla veya ağabeyi hiç okumayan öğrenciye rastlanmamıştır. Gruplar arasındaki oranlara bakıldığında abla ya da ağabeyi hiç okumayan öğrencilerin yarısından fazlasının Orta S.E.D.deki öğrencilerde yer aldığı, bunu düşük bir yüzdelikle Üst S.E.D.deki öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. Üst S.E.D.deki öğrencilerin genellikle ailede tek çocuk oldukları tespit edilmiştir. Alt S.E.D.deki öğrencilerin abla ya da ağabeylerinden etkilenmeleri daha fazla olmaktadır. Daha önceki tablolarımızda Alt S.E.D.deki abla ya da ağabeylerin Orta ve Üst S.E.D.deki abla ya da ağabeylere göre kardeşlerine kitap okuma düşüncesini aşılama ve okuma kitaplarını temin etmesinde daha fazla etkili olduğu tespit edilmişti. Yukarıdaki tabloda en çok Alt S.E.D.deki öğrencilerin abla ya da ağabeylerinin bazen okuduğu görülmektedir (%50,8). Bunu ikinci sırada Orta S.E.D.deki öğrenciler izlerken (%30,2), Üst S.E.D.deki öğrencilerin sadece %19'unun abla ya da ağabeyi bazen okumaktadır. Abla ya da ağabeyleri çok okuyan öğrencilerin en fazla yer aldığı grup, Üst S.E.D.deki öğrencilerken (%35,5), bunu ikinci sırada Orta S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte (%34,2) ve üçüncü sırada ise %30,3 ile Alt S.E.D.deki öğrenciler gelmektedir. Abla ya da ağabeyi çok okuyan öğrenciler arasında ilk sırayı, sosyo-ekonomik düzeyin sonucu olarak, Üst S.E.D.deki öğrenciler oluşturmakla birlikte, her üç S.E.D.deki öğrencilerin abla ya da ağabeylerinin genellikle çok okuması, küçük kardeşlerine kitap okuma alışkanlığını kazandırmaları açısından önem arz etmektedir.

Tablo 30'da İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin, kardeşin okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 30. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin, Kardeşin Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Kardeşin Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	4	2	4	10
		% *	40,0%	20,0%	40,0%	100,0%
		% **	5,0%	2,5%	5,0%	4,2%
	Bazen okur	Sayı	25	19	16	60
		% *	41,7%	31,7%	26,7%	100,0%
		% **	31,3%	23,8%	20,0%	25,0%
	Çok okur	Sayı	19	18	24	61
		% *	31,1%	29,5%	39,3%	100,0%
		% **	23,8%	22,5%	30,0%	25,4%
Kardeşim yok	Sayı	32	41	36	109	
	% *	29,4%	37,6%	33,0%	100,0%	
	% **	40,0%	51,3%	45,0%	45,4%	
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kardeşin Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 5,036$	$SD = 6$	$P = 0,539$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin kardeşinin okuma sıklığı ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Yukarıdaki tabloya göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin %5'inin kardeşi *hiç okumaz*ken, %31,3'ünün *bazen okumakta*, %23,8'inin *çok okumakta*, %40'ünün ise *kardeşi bulunmamaktadır*. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %2,5'inin *kardeşi okumazken*, %23,8'i *bazen okumakta*, %22,5'i *çok okumakta*, %51,3'ünün ise *kardeşi bulunmamaktadır*. Üst S.E.D.deki öğrencilerin %5'inin kardeşi *hiç okumazken*, %20'si *bazen okumakta*, %30'u *çok okumakta*, %45'inin ise *kardeşi bulunmamaktadır*.

Yukarıdaki tabloya genel olarak bakıldığında öğrencilerin yarıya yakınının kardeşi bulunmamaktadır (%45,4). Ayrıca her üç sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin de kar-

deşlerinin genellikle *bazen* (%25) ve *çok okuduğunun* (%25,4) ortaya çıkması öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında ve bunu devam ettirmelerinde kardeşlerinin de etkili olabileceğini gösterir.

Tablo 31’de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin televizyon izleme zamanına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 31. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Televizyon İzleme Zamanına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Televizyon İzleme Zamanı	Ödevlerimi yaptıktan sonra izliyorum	Sayı	45	39	45	129
		% *	34,9%	30,2%	34,9%	100,0%
		% **	56,3%	48,8%	56,3%	53,8%
	Ailemin belirlediği saatlerde izliyorum	Sayı	3	21	21	45
		% *	6,7%	46,7%	46,7%	100,0%
		% **	3,8%	26,3%	26,3%	18,8%
	İstedğim vakit izlemekte serbestim	Sayı	32	19	10	61
		% *	52,5%	31,1%	16,4%	100,0%
		% **	40,0%	23,8%	12,5%	25,4%
	Hiç televizyon izlemem	Sayı		1	4	5
		% *		20,0%	80,0%	100,0%
		% **		1,3%	5,0%	2,1%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Televizyon İzleme Zamanı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 32,191$	$SD = 6$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin televizyon izleme zamanları ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Yukarıdaki tabloya göre, Alt S.E.D.deki öğrencilerin %56,3'ü *ödevlerini yaptıktan sonra* televizyon izlediğini, %3,8'i *ailesinin belirlediği saatlerde* izlediğini, %40'ı *istediği vakit izlemekte serbest olduğunu* belirtirken, “*Hiç televizyon izlemem.*” diyen öğrencilere rastlanmamıştır. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %48,8'i *ödevlerini yaptıktan sonra* televizyon izlediğini, %26,3'ü *ailesinin belirlediği saatlerde* izlediğini, %23,8'i *istediği vakit izlemekte serbest olduğunu* ve %1,3'ü de *hiç televizyon izlemediğini* belirtmektedir. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %56,3'ü *ödevlerini yaptıktan sonra* televizyon izlediğini, %26,3'ü *ailesinin belirlediği saatlerde* izlediğini, %12,5'i *istediği vakit izlemekte serbest olduğunu* ve %5'i de *hiç televizyon izlemediğini* söylemişlerdir.

Yukarıdaki tabloya göre üç S.E.D. arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde, *ödevlerini yaptıktan sonra* televizyon izleyenler en fazla Alt ve Üst S.E.D.deki öğrencilerdir (%34,9), bunu %30,2 ile Orta S.E.D.deki öğrenciler oluşturmaktayken, Orta ve Üst S.E.D.deki öğrencilerin yarıya yakını *ailesinin belirlediği saatlerde* televizyon izlemektedir (%46,7). Bu oran Alt S.E.D.de düşerek %6,7'lik bir paya sahiptir. Görülüyor ki sosyo-ekonomik düzey düştükçe ailenin bilinçsizce hareket ettiği, çocukları kendi başlarına daha çok bıraktıkları ve onlarla fazla ilgilenmedikleri ortaya çıkmaktadır. Buna paralel olarak en fazla Alt S.E.D.deki öğrencilerin *istedikleri vakit televizyon izledikleri*, bu oranın sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe azaldığı görülmektedir. Gerçekten de Orta ve Üst S.E.D.deki öğrencilerin ailelerinin gerek eğitim seviyelerinin Alt S.E.D.deki öğrencilerin ailelerine göre yüksek oluşu, gerekse çocuklarını okuma konusunda daha fazla yüreklendirmeleri, onların yanında olduklarını hissettirmeleri öğrencilerin kendine güveninin artmasına, kendi başına bilinçsizce hareket etmelerine engel olmaktadır. Ayrıca sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe “*Hiç televizyon izlemem.*” diyen öğrencilerin de azalması yukarıda söylediklerimizi bir kez daha doğrulamaktadır. Buna göre Alt S.E.D.de “*Hiç televizyon izlemem.*” diyen öğrenciye rastlanmazken, Orta S.E.D.de sadece bir öğrenciye rastlanmış, Üst S.E.D.de ise bu grubun %80'ini oluşturmuştur.

Tablo 32'de İlköğretim 8. sınıfa giden alt, orta ve üst S.E.D.deki öğrencilerin bilgisayar kullanma amacına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 32. İlköğretim 8. Sınıf Giden Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki Öğrencilerin Bilgisayarı Kullanma Amacına Göre Dağılımları

			Sosyo Ekonomik Düzey			Toplam
			Alt Sosyo-Ekonomik D.	Orta Sosyo-Ekonomik D.	Üst Sosyo-Ekonomik D.	
Bilgisayarı Kullanma Amacı	Bilgisayarım yok	Sayı	78	60	42	180
		% *	43,3%	33,3%	23,3%	100,0%
		% **	97,5%	75,0%	52,5%	75,0%
	Ödev yapmak için	Sayı	1	11	19	31
		% *	3,2%	35,5%	61,3%	100,0%
		% **	1,3%	13,8%	23,8%	12,9%
	Gazete okumak için	Sayı			1	1
		% *			100,0%	100,0%
		% **			1,3%	,4%
	Oyun oynamak için	Sayı	1	9	18	28
		% *	3,6%	32,1%	64,3%	100,0%
		% **	1,3%	11,3%	22,5%	11,7%
Toplam	Sayı	80	80	80	240	
	% *	33,3%	33,3%	33,3%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Bilgisayarı Kullanma Amacı içindeki dağılımı

** Sosyo-Ekonomik Düzey içindeki dağılımı

$X^2 = 44,042$	$SD = 6$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin bilgisayarını kullanma amaçları ile S.E.D.leri incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Yukarıdaki tabloya göre Alt S.E.D.deki öğrencilerin %97,5'i bilgisayarının olmadığını belirtirken, %1,3'ü bilgisayarını ödev yapmak amacıyla kullandığını, %1,3'ü oyun oynamak için kullanırken, bilgisayarını gazete okumak için kullanan öğrenciye hiç rastlanmamıştır. Orta S.E.D.deki öğrencilerin %75'i bilgisayarının olmadığını belirtirken, %13,8'i bilgisayarını ödev yapmak için kullanmakta, %11,3'ü oyun oynamak için kullanırken, bu grupta da bilgisayarını gazete okumak için kullanan öğrenciye hiç rastlanmamıştır. Üst S.E.D.deki öğrencilerin ise %52,5'i "Bilgisayarım yok." derken, %23,8'i bilgisayarını ödev

yapmak için kullanmakta, %1,3'ü *gazete okumak için* kullanmakta, %22,5'i ise bilgisayarını *oyun oynamak için* kullanmaktadır.

Gruplar arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe bilgisayarlı olmayan öğrenci sayısı da düşmüştür. *Bilgisayarlı olmayanlar* en fazla %43,3 ile Alt S.E.D.deki öğrencilerken, bu oran Orta S.E.D.de %33,3'e düşmekte, Üst S.E.D.de ise %23,3 olarak daha da azalmıştır. Bilgisayarını en fazla *ödev yapmak amacıyla* kullananlar Üst S.E.D.deki öğrencilerdir (%61,3), bunu %35,5 ile Orta S.E.D.deki öğrenciler takip ederken, en son sırada ise %1,3 ile Alt S.E.D.deki öğrenciler yer almaktadırlar. Bunun yanında Alt ve Orta S.E.D.deki öğrencilerden bilgisayarını *gazete okumak için* kullanan öğrenciye hiç rastlanmazken, Üst S.E.D.deki öğrencilerden bir tanesinin *gazete okumak için* bilgisayarından yararlandığı görülmektedir. Bilgisayarını en fazla *oyun oynamak amacıyla* kullanan öğrenciler %64,3 ile Üst S.E.D.deki öğrencilerken, bunu %32,1 ile Orta S.E.D.deki öğrenciler takip etmekte ve ardından Alt S.E.D. %1,3 yüzdeliği ile sona gelmektedir. Genel toplama bakıldığında her üç S.E.D.deki öğrencilerin %75'inin henüz bir bilgisayarları yoktur. Bilgisayarı olan öğrenciler de bilgisayarlarını en çok ödev yapmak için (%12,9) ve oyun oynamak için (%11,7) kullanmaktadırlar.

Tablo 33'te İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 33. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı	21 kitaptan fazla	Sayı	15	16	31
		% *	48,4%	51,6%	100,0%
		% **	12,5%	13,3%	12,9%
	6-20 kitap arasında	Sayı	52	45	97
		% *	53,6%	46,4%	100,0%
		% **	43,3%	37,5%	40,4%
	1-5 kitap arasında	Sayı	53	56	109
		% *	48,6%	51,4%	100,0%
		% **	44,2%	46,7%	45,4%
	Hiç kitap okumadım	Sayı		3	3
		% *		100,0%	100,0%
		% **		2,5%	1,3%
Toplam		Sayı	120	120	240
		% *	50,0%	50,0%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%

* Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 3,620$	$SD = 3$	$P = 0,306$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı cinsiyetler göre incelendiğinde, gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Buna göre kız öğrencilerin %12,5'i son bir yılda *21 kitaptan fazla* okumakta, %43,3'ü *6-20 kitap arasında* okumakta, %44,2'si *1-5 kitap arasında* okumaktayken, kız öğrencilerde son bir yılda "*Hiç kitap okumadım.*" diyen öğrenciye rastlanmamıştır. Erkek öğrencilerin ise %13,3'ü son bir yılda *21 kitaptan fazla* okurken, %37,5'i *6-20 kitap arasında okumakta*, %46,7'si *1-5 arasında okumakta* ve %2,5'i ise son bir yılda *hiç kitap okumamıştır*.

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi kız ve erkek öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayıları birbirine çok yakındır. Genel toplama bakıldığında ise kız ve erkek öğrencilerin %45,4'ünün son bir yılda 1-5 arasında kitap okudukları, yani az okuyan oku-

yucu oldukları görülmektedir. Son bir yılda 21 kitaptan fazla okuyanlar ise genel toplamın sadece %12,9'unu oluşturmaktadır. Bunun sonucunda kız ve erkek öğrencilerin çok iyi düzeyde okuyucu olmadıkları görülmektedir.

Tablo 34'te İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin okunan kitap sayısını yeterli bulup bulmamalarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 34. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulup Bulmamalarına Göre Dağılımları

		Cinsiyet		Toplam	
		Kız	Erkek		
Okunan Kitap Sayısının Yeterliliği	Evet	Sayı	11	38	49
		% *	22,4%	77,6%	100,0%
		% **	9,2%	31,7%	20,4%
Hayır		Sayı	109	82	191
		% *	57,1%	42,9%	100,0%
		% **	90,8%	68,3%	79,6%
Toplam		Sayı	120	120	240
		% *	50,0%	50,0%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%

* Okunan Kitap Sayısının Yeterliliği içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

X^2 (Fisher's Kesin Ki-Kare Testi) = 18,694	SD = 1	P = 0,000
---	--------	-----------

Öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulup bulmamaları cinsiyetlere göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Kız öğrencilerin %9,2'si son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulurken, %90,8'i yeterli bulmamıştır. Erkek öğrencilerin ise %31,7'si son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulurken, %68,3'ü yetersiz bulmaktadır. Cinsiyetler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde, en fazla erkek öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli buldukları tespit edilirken (%77,6), kızlarda bu oran daha azdır (%22,4). En fazla kız öğrenciler, son bir yılda okudukları kitap sayısını yetersiz görmektedir (%57,1). Bir önceki

tabloda da kız öğrenciler arasında “*Son bir yılda hiç kitap okumadım.*” diyen öğrenciye rastlanmaması, yukarıdaki tablodaki sonucu doğrulamaktadır.

Tablo 35’te İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettikleri hususlara göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 35. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Kitap Seçiminde Dikkat Ettikleri Hususlara Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Kitap Seçiminde Dikkat Edilenler	Kapağına ve Resimli olmasına	Sayı	2	8	10
		% *	20,0%	80,0%	100,0%
		% **	1,7%	6,7%	4,2%
	Yazarına	Sayı	9	15	24
		% *	37,5%	62,5%	100,0%
		% **	7,5%	12,5%	10,0%
	Konusuna	Sayı	98	84	182
		% *	53,8%	46,2%	100,0%
		% **	81,7%	70,0%	75,8%
	Fiyatına	Sayı	1	3	4
		% *	25,0%	75,0%	100,0%
		% **	,8%	2,5%	1,7%
	Kalınlığına	Sayı	10	10	20
		% *	50,0%	50,0%	100,0%
		% **	8,3%	8,3%	8,3%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kitap Seçiminde Dikkat Edilenler içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 7,177$	$SD = 4$	$P = 0,127$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettikleri hususlar, cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %1,7’si kitap seçerken *kapağına ve resimli olmasına*, %7,5’i *yazarına*, %81,7’si *konusuna*, %0,8’i *fiyatına* ve %8,3’ü *kalınlığına* dikkat ederken, erkek öğrencilerin %6,7’si kitap seçerken *kapağına ve resimli olmasına*,

%12,5'i yazarına, %70'i konusuna, %2,5'i fiyatına, %8,3'ü de kalınlığına dikkat etmektedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere kız ve erkek öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettikleri noktalar arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Genel toplama bakıldığında ise kız ve erkek öğrencilerin kitap seçerken en çok *konusuna* dikkat ettikleri tespit edilmiştir (%75,8).

Tablo 36'da İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin okuma kitaplarını temin etme yollarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 36. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Okuma Kitaplarını Temin Etme Yollarına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Okuma Kitaplarının Temini	Sınıf kitaplığından	Sayı	22	14	36
		%*	61,1%	38,9%	100,0%
		%**	18,3%	11,7%	15,0%
	Okul kitaplığından	Sayı	27	24	51
		%*	52,9%	47,1%	100,0%
		%**	22,5%	20,0%	21,3%
	Halk kütüphanesinden	Sayı	22	30	52
		%*	42,3%	57,7%	100,0%
		%**	18,3%	25,0%	21,7%
	Öğretmenimden	Sayı	4	2	6
		%*	66,7%	33,3%	100,0%
		%**	3,3%	1,7%	2,5%
	Hediye geliyor	Sayı		3	3
		%*		100,0%	100,0%
		%**		2,5%	1,3%
	Satın alıyorum	Sayı	31	34	65
		%*	47,7%	52,3%	100,0%
		%**	25,8%	28,3%	27,1%
	Arkadaşlarımdan ödünç alıyorum	Sayı	14	13	27
		%*	51,9%	48,1%	100,0%
		%**	11,7%	10,8%	11,3%
	Toplam	Sayı	120	120	240
		%*	50,0%	50,0%	100,0%
		%**	100,0%	100,0%	100,0%

* Okuma Kitaplarının Temini içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 7,027$	$SD = 6$	$P = 0,318$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin okuma kitaplarını temin etme yolları cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin %18,3'ü okuma kitaplarını *sınıf kitaplığından*, %22,5'i *okul kitaplığından*, %18,3'ü *halk kütüphanesinden*, %3,3'ü *öğretmeninden*, %25,8'i *satın alarak* ve %11,7'si de *arkadaşlarından ödünç alarak* temin ederken, erkek öğrencilerin %11,7'si okuma kitaplarını *sınıf kitaplığından*, %20,2'si *okul kütüphanesinden*, %25'i *halk kütüphanesinden*, %1,7'si *öğretmeninden*, %2,5'i *hediye alarak*, %28,3'ü *satın alarak* ve %10,8'i de *arkadaşlarından ödünç alarak* temin etmektedirler. Kız ve erkek öğrencilerin okuma kitaplarını en çok temin ettikleri yere göre bir sıralama yapıldığında %27,1 ile *satın alma* birinci sırada yer almaktayken, *halk kütüphanesi* %21,7 ile ikinci sırada yer almakta, bunları %21,3 ile *okul kitaplığı*, %15 ile *sınıf kitaplığı*, %11,3 ile *arkadaşlarından ödünç alma*, %2,5 ile *öğretmeninden temin etme* ve %1,3 ile *hediye olarak alma* izlemektedir. Daha önceleri ortaya konulan tablolardan çıkan sonuçlara paralel olarak okuma alışkanlığını kazandırmada halk kütüphanesinin, okul ve sınıf kitaplığının önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Tablo 37'de İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin arkadaşları ile kitap alış verişini yapıp yapmamalarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 37. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Arkadaşları ile Kitap Alış Verişi Yapıp Yapmamalarına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Arkadaşlarla Kitap Alış Verişi	Hayır	Sayı	14	31	45
		% *	31,1%	68,9%	100,0%
		% **	11,7%	25,8%	18,8%
	Bazen yaparım	Sayı	94	76	170
		% *	55,3%	44,7%	100,0%
		% **	78,3%	63,3%	70,8%
	Sık sık yaparım	Sayı	12	13	25
		% *	48,0%	52,0%	100,0%
		% **	10,0%	10,8%	10,4%
Toplam		Sayı	120	120	240
		% *	50,0%	50,0%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%

* Arkadaşlarla Kitap Alış Verişi içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 8,368$	$SD = 2$	$P = 0,015$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin arkadaşlarıyla kitap alış verişi yapıp yapmamaları cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Kız öğrencilerin %11,7'si arkadaşlarıyla kitap alış verişi *yapmazken*, %78,3'ü *bazen* yapmakta, %10'u ise arkadaşlarıyla *sık sık* kitap alış verişi yapmaktadır. Erkek öğrencilerin ise %25,8'i arkadaşlarıyla kitap alış verişi *yapmazken*, %63,3'ü *bazen* yapmakta ve %10,8'i ise arkadaşlarıyla *sık sık* kitap alış verişi yapmaktadır.

Cinsiyetler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde, “*Arkadaşlarımla kitap alış verişi yapmam.*” diyenlerin en çok erkek öğrenciler olduğu görülmektedir (%68,9). Kız öğrencilerde ise bu oran %31,1'dir. Arkadaşlarıyla *bazen* kitap alış verişi yapanlara bakıldığında en fazla kız öğrencilerin olduğu görülmektedir (%55,3). Bunu %44,7 ile erkek öğrenciler takip etmektedir. Arkadaşlarımla *sık sık* kitap alış verişi yaparım diyenlere bakıldığında kız öğrenciler, grubun %48'ini oluştururken, erkek öğrenciler ise %52'sini oluşturmaktadırlar.

Tablodan kız öğrencilerin arkadaşlarıyla daha çok kitap alış verişinde buldukları görülmektedir. Erkek öğrenciler ise arkadaşlarıyla daha az kitap alış verişinde bulunmaktadırlar. Yine aynı şekilde Nesrin ZENGİN de, yaptığı bir araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre arkadaşlarıyla daha çok kitap alış verişi yaptıklarını tespit etmiştir.⁸³

Tablo 38’de İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin okul veya sınıf kitaplığından düzenli kitap alıp okumalarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 38. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Okul veya Sınıf Kitaplığından Düzenli Kitap Alıp Okumalarına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Okul veya Sınıf Kitaplığından Düzenli Kitap Alıp Okuma	Okul yada sınıf kitaplığımız yok	Sayı	17	20	37
		% *	45,9%	54,1%	100,0%
		% **	14,2%	16,7%	15,4%
	Evet, sık sık alır okurum	Sayı	26	23	49
		% *	53,1%	46,9%	100,0%
		% **	21,7%	19,2%	20,4%
	Bazen alır, okurum	Sayı	68	61	129
		% *	52,7%	47,3%	100,0%
		% **	56,7%	50,8%	53,8%
	Hayır, almam	Sayı	9	16	25
		% *	36,0%	64,0%	100,0%
		% **	7,5%	13,3%	10,4%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Okul veya Sınıf Kitaplığından Düzenli Kitap Alıp Okuma içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 2,767$	$SD = 3$	$P = 0,429$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin okul veya sınıf kitaplığından düzenli kitap alıp okumaları cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin %14,2’si okul ya da sınıf kitaplığının bulunmadığını, %21,7’si okul veya sınıf kitaplığından sık sık kitap alıp okuduğunu, %56,7’si bazen alıp okuduğunu ve %7,5’i de okul veya sınıf kitaplığından kitap almadığını belirtmiştir. Erkek öğrencilerin

⁸³ ZENGİN, s. 137.

%16,7'si okul ya da sınıf kitaplığının bulunmadığını, %19,2'si okul veya sınıf kitaplığından sık sık kitap alıp okuduğunu, %50,8'i bazen alıp okuduğunu ve %13,3'ü de okul veya sınıf kitaplığından kitap almadığını belirtmiştir. Görüldüğü üzere, kız ve erkek öğrenciler arasında okul veya sınıf kitaplığından düzenli kitap alıp okuma hususunda bir farklılık yoktur.

Tablo 39'da İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin ders dışındaki boş zamanlarını değerlendirmelerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 39. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirme	Kitap okuyorum	Sayı	31	25	56
		% *	55,4%	44,6%	100,0%
		% **	25,8%	20,8%	23,3%
	Oynuyorum	Sayı	2	6	8
		% *	25,0%	75,0%	100,0%
		% **	1,7%	5,0%	3,3%
	Anne/Babama yardım ediyorum	Sayı	25	16	41
		% *	61,0%	39,0%	100,0%
		% **	20,8%	13,3%	17,1%
	Müzik dinliyorum	Sayı	21	4	25
		% *	84,0%	16,0%	100,0%
		% **	17,5%	3,3%	10,4%
	Spor yapıyorum	Sayı	5	19	24
		% *	20,8%	79,2%	100,0%
		% **	4,2%	15,8%	10,0%
	Bilgisayar kullanıyorum	Sayı	2	26	28
		% *	7,1%	92,9%	100,0%
		% **	1,7%	21,7%	11,7%
	Televizyon izliyorum	Sayı	34	24	58
		% *	58,6%	41,4%	100,0%
		% **	28,3%	20,0%	24,2%
Toplam		Sayı	120	120	240
		% *	50,0%	50,0%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%

* Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirme içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 46,641$	$SD = 6$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin ders dışındaki boş zamanlarını değerlendirmeleri cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %25,8'i ders dışındaki boş zamanlarını *kitap okuyarak* değerlendirmekteyken, %1,7'si *oynayarak*, %20,8'i *anne ya da babasına yardım ederek*, %17,5'i *müzik dinleyerek*, %4,2'si *spor yaparak*, %1,7'si *bilgisayar kullanarak* ve %28,3'ü de *televizyon izleyerek* değerlendirmektedir. Erkek öğrencilerin ise %20,8'i ders dışındaki boş zamanlarını *kitap okuyarak* değerlendirmekteyken, %5'i *oynayarak*, %13,3'ü *anne ya da babasına yardım ederek*, %3,3'ü *müzik dinleyerek*, %15,8'i *spor yaparak*, %21,7'si *bilgisayar kullanarak* ve %20'si de *televizyon izleyerek* ders dışındaki boş zamanlarını değerlendirmektedir.

Cinsiyetler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde, kız öğrencilerin (%55,4) ders dışındaki boş zamanlarında erkek öğrencilere (%44,6) göre daha çok kitap okudukları görülmektedir. Ders dışındaki boş zamanlarını erkek öğrencilerin en çok oyun oynayarak geçirdikleri tespit edilmiştir (%75). Kız öğrencilerin (%61), erkek öğrencilere (%39) göre ailelerine daha fazla yardımcı oldukları tespit edilmiştir. Bunun yanında kız öğrencilerin (%84) erkek öğrencilere (%16) göre ders dışındaki zamanlarını daha çok müzik dinleyerek geçirdikleri görülmektedir. Ders dışındaki boş zamanlarını en çok spor yaparak değerlendirenler %79,2 ile erkek öğrencilerken, bu oran kız öğrencilerde sadece %20,8'dir. Ders dışındaki zamanlarını bilgisayar kullanarak değerlendiren öğrencilere bakıldığında yine erkek öğrencilerin (%92,9), kız öğrencilere (%7,1) göre bilgisayara daha fazla zaman ayırdıkları tespit edilmiştir. Cinsiyetlere göre televizyon izleme oranına bakıldığında ise kız öğrencilerin (%58,6), erkek öğrencilere (%41,4) göre televizyona daha fazla zaman ayırdıkları belirlenmiştir.

Tabloya genel olarak bakıldığında kız öğrencilerin genellikle ders dışındaki boş zamanların değerlendirme durumlarını sıraladığımızda, en çok televizyon izledikleri, kitap okudukları, ailesine yardım ettikleri, müzik dinledikleri, spor yaptıkları, son olarak da oyun

oynadıkları ve bilgisayar kullandıkları görülmektedir. Erkek öğrenciler ise ders dışındaki boş zamanlarında en çok sırasıyla şunları yapmaktadırlar: Bilgisayar kullanmak, kitap okumak, televizyon izlemek, spor yapmak, aileye yardım etmek, oyun oynamak ve son olarak da müzik dinlemek.

Daha önceki tablolarda da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre son bir yılda daha çok kitap okudukları ve son bir yılda okudukları kitap sayısını daha yetersiz buldukları göz önüne alınır, kitap okumaya karşı erkeklere göre daha yatkın olduğu söylenebilir.

Tablo 40'ta İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin gazete okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 40. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Gazete Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı	6	8	14
		% *	42,9%	57,1%	100,0%
		% **	5,0%	6,7%	5,8%
	Bazen okurum	Sayı	85	77	162
		% *	52,5%	47,5%	100,0%
		% **	70,8%	64,2%	67,5%
	Sürekli okurum	Sayı	29	35	64
		% *	45,3%	54,7%	100,0%
		% **	24,2%	29,2%	26,7%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Gazete Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 1,243$	$SD = 2$	$P = 0,537$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin gazete okuma sıklığı, cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin %5'i gazeteyi *hiç okumazken*, %70'i *bazen okumakta* ve %24,2'si *de sürekli okumaktadır*. Erkek öğrencilerin %6,7'si gazeteyi *hiç okumazken*, %64,2'si *bazen okumakta* ve %29,2'si *de sürekli okumaktadır*. Genel toplama bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin %67,5'i gazeteyi *bazen okumakta*, %26,7'si *sürekli okumakta* ve sadece %5,8'i gazeteyi *hiç okumamaktadır*. Bu bağlamda kız ve erkek öğrencilerin gazeteye karşı yabancı olmadıkları, “*Gazeteyi hiç okumam.*” diyenlerin, “*Gazeteyi sürekli okurum.*” diyenlere göre daha az sayıda oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 41’de İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin dergi okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 41. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Dergi Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Dergi Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı	18	23	41
		% *	43,9%	56,1%	100,0%
		% **	15,0%	19,2%	17,1%
	Bazen okurum	Sayı	84	82	166
		% *	50,6%	49,4%	100,0%
		% **	70,0%	68,3%	69,2%
	Sürekli okurum	Sayı	18	15	33
		% *	54,5%	45,5%	100,0%
		% **	15,0%	12,5%	13,8%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Dergi Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 0,907$	$SD = 2$	$P = 0,636$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin dergi okuma sıklığı cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Tablo incelendiğine kız öğrencilerin %15'i dergi türünü *hiç okumazken*, %70'i *bazen okumakta* ve %15'i *de sürekli okumaktadır*. Erkek öğrencilerin %19,2'si dergi türünü

hiç okumazken, %68,3'ü *bazen okumakta* ve %12,5'i *sürekli okumaktadır*. Görüldüğü gibi kız ve erkek öğrenciler arasında dergi okuma sıklığı bakımından bir farklılık görülmemektedir. Bunların yanında genel toplama bakıldığında dergi türünü hiç okumayan öğrencilerin (%17,1), sürekli okuyanlara (%13,8) göre daha çok olması her iki grubun da dergi türüne olan ilgisinin daha az olduğunu göstermektedir.

Tablo 42'de İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin bilimsel kitapları okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 42. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Bilimsel Kitapları Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Bilimsel Kitapları Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı	40	31	71
		% *	56,3%	43,7%	100,0%
		% **	33,3%	25,8%	29,6%
	Bazen okurum	Sayı	57	72	129
		% *	44,2%	55,8%	100,0%
		% **	47,5%	60,0%	53,8%
	Sürekli okurum	Sayı	23	17	40
		% *	57,5%	42,5%	100,0%
		% **	19,2%	14,2%	16,7%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Bilimsel Kitapları Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 3,785$	$SD = 2$	$P = 0,151$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin bilimsel kitapları okuma sıklığı cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin %33,3'ü bilimsel kitapları *hiç okumazken*, %47,5'i *bazen okumakta* ve %19,2'si de *sürekli okumaktadır*. Erkek öğrencilerin ise %25,8'i bilimsel kitapları *hiç okumazken*, %60'ı *bazen okumakta* ve %14,2'si de *sürekli okumaktadır*. Görüldüğü gibi kız

ve erkek öğrencilerden “*Bilimsel kitapları hiç okumam.*” diyenlerin, “*Bilimsel kitapları sürekli okurum.*” diyenlerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 43’te İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin roman / hikâye okuma sıklığı göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 43. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Roman/Hikaye Okuma Sıklığı Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Roman/Hikaye Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı	2	7	9
		% *	22,2%	77,8%	100,0%
		% **	1,7%	5,8%	3,8%
	Bazen okurum	Sayı	43	65	108
		% *	39,8%	60,2%	100,0%
		% **	35,8%	54,2%	45,0%
	Sürekli okurum	Sayı	75	48	123
		% *	61,0%	39,0%	100,0%
		% **	62,5%	40,0%	51,3%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Roman / Hikâye Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 13,186$	$SD = 2$	$P = 0,001$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin roman / hikâye okuma sıklığı cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Kız öğrencilerin %1,7’si roman ya da hikâye türündeki kitapları *hiç okumamakta*, %35,8’i *bazen okumakta* ve %62,5’i de sürekli okumakta iken, erkek öğrencilerin %5,8’i roman ya da hikâye türünü *hiç okumamakta*, %54,2’si *bazen* ve %40’ı da *sürekli okumaktadır*. Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında “*Roman ya da hikâye türündeki kitapları hiç okumam.*” diyenleri en çok erkek öğrenciler oluşturmaktadır (%77,8). Kızlar ise grubun sadece %22,2’sini oluşturmaktadır. Kız öğrencilerden roman ya da hikâye türündeki kitapları “*Bazen okurum.*” diyenler grubun %39,8’ini oluştururken, “*Sürekli okurum.*”

diyenler grubun %61'ini oluştururken, erkek öğrencilerin %60,2'si roman ya da hikâye türündeki kitapları bazen okurken, “*Sürekli okurum.*” diyen erkek öğrencilerin oranı ise sadece %39'dur. Daha önce de belirtildiği gibi kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre son bir yılda okudukları kitap sayısının fazlalığı, son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulmamaları, ders dışındaki boş zamanlarında kitap okumaya daha çok yer vermeleri ve arkadaşlarıyla daha çok kitap alış verişinde bulunmaları ve roman ya da hikâye türündeki kitapları daha fazla okumaları kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla okuduklarını açıkça göstermektedir.

Tablo 44'te İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin şiir okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 44. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Şiir Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Şiir Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı	17	36	53
		% *	32,1%	67,9%	100,0%
		% **	14,2%	30,0%	22,1%
	Bazen okurum	Sayı	67	56	123
		% *	54,5%	45,5%	100,0%
		% **	55,8%	46,7%	51,3%
	Sürekli okurum	Sayı	36	28	64
		% *	56,3%	43,8%	100,0%
		% **	30,0%	23,3%	26,7%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Şiir Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 8,795$	$SD = 2$	$P = 0,012$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin şiir okuma sıklığı, cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Kız öğrencilerin %14,2'si şiir türünü *hiç okumamakta*, %55,8'i *bazen okumakta* ve %30'u *sürekli okumakta*ken, erkek öğrencilerin %30'u *hiç okumamakta*, %46,7'si *bazen okumakta* ve %23,3'ü de *sürekli okumaktadır*.

Cinsiyetler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde “*Şiir türünü hiç okumam.*” diyen erkek öğrencilerin %67,9 ile ilk sırada yer aldıkları görülmekteyken, bu oran kız öğrencilerde sadece %32,1 olarak tespit edilmiştir. “*Şiir türünü sürekli okurum.*” diyenlere bakıldığında ise yine kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla okudukları tespit edilmiştir. Tablodan çıkan sonuçlara göre kız öğrencilerin şiire karşı olan ilgisi açık bir biçimde görülmektedir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla şiir okumalarının onların ergenlik döneminin duygusal atmosferine erkek öğrencilerden daha erken girdiklerine bağlayabiliriz.

Tablo 45’te İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin sürekli okunan türü tercih etme sebebine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 45. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Sürekli Okunan Türü Tercih Etme Sebebine Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Sürekli Okunan Türün Tercih Edilme Sebebi	Sıkıntılarımdan kurtulmama yardımcı oluyor	Sayı % * % **	10 62,5% 8,3%	6 37,5% 5,0%	16 100,0% 6,7%
	Bilgimi arttırıyor	Sayı % * % **	42 48,3% 35,0%	45 51,7% 37,5%	87 100,0% 36,3%
		İlginç şeyleri görmekten hoşlanıyorum	Sayı % * % **	50 54,9% 41,7%	41 45,1% 34,2%
Düşünemediğim şeyleri eserlerde buluyorum			Sayı % * % **	6 30,0% 5,0%	14 70,0% 11,7%
	Kendime güvenim artıyor		Sayı % * % **	10 55,6% 8,3%	8 44,4% 6,7%
		Çevremde (öğretmen, arkadaşlarım...) saygınlığım artıyor	Sayı % * % **	2 25,0% 1,7%	6 75,0% 5,0%
Toplam			Sayı % * % **	120 50,0% 100,0%	120 50,0% 100,0%

* Sürekli Okunan Türün Tercih Edilme Sebebi içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 7,416$	$SD = 5$	$P = 0,192$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin sürekli okudukları türü tercih etme sebebi cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin %8,3'ü *sıkıntılarından kurtardığı için* sürekli okuduğu türü tercih ettiğini, %35'i *bilgisini arttırdığı için*, %41,7'si *ilginç şeyleri görmekten hoşlandığı için*, %5'i *düşünemediği şeyleri eserlerde bulduğu için*, %8,3'ü *kendine olan güvenini arttırdığı için* ve %1,7'si de *çevresinde saygınlığı arttığı için* tercih etmektedir. Erkek öğrencilerin %5'i *sıkıntılarından kurtardığı için* sürekli okuduğu türü tercih ettiğini, %37,5'i *bilgisini arttırdığı için*, %34,2'si *ilginç şeyleri görmekten hoşlandığı için*, %11,7'si *düşünemediği şeyleri eserlerde bulduğu için*, %6,7'si *kendine olan güvenini arttırdığı için* ve %5'i de *çevresinde saygınlığı arttığı için* tercih ettiğini belirtmektedir.

Tablo 46'da İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin üniversite eğitimi ile ilgili ailelerinin düşüncelerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 46. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailelerinin Düşüncelerine Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailenin Düşüncesi	Okutmaya imkanım yok, diyorlar	Sayı	15	2	17
		% *	88,2%	11,8%	100,0%
		% **	12,5%	1,7%	7,1%
	Hem çalış hem oku, diyorlar	Sayı	6	17	23
		% *	26,1%	73,9%	100,0%
		% **	5,0%	14,2%	9,6%
	Başka bir ilde/yerde okutmam diyorlar	Sayı	18	3	21
		% *	85,7%	14,3%	100,0%
		% **	15,0%	2,5%	8,8%
	Mutlaka okumasın, diyorlar	Sayı	81	98	179
		% *	45,3%	54,7%	100,0%
		% **	67,5%	81,7%	74,6%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailenin Düşüncesi içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 27,531$	$SD = 3$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin üniversite eğitimi ile ilgili ailelerinin düşüncesi cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Kız öğrencilerin %12,2'sinin ailesi "*Okutmaya imkânım yok.*", %5'inin ailesi "*Hem çalış hem oku.*", %15'inin ailesi "*Başka bir ilde / yerde okutmam.*", %67,5'i "*Mutlaka okumalısın.*" demektedirken, erkek öğrencilerin %1,7'sinin ailesi "*Okutmaya imkânım yok.*", %14,2'sininki "*Hem çalış hem oku.*", %2,5'ininki "*Başka bir yerde / ilde okutmam.*", %81,7'sininki de "*Mutlaka okumalısın.*" demektedir.

Tablodan hareketle cinsiyetler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde, "*Okutmaya imkânım yok diyenler.*" en fazla kız öğrencilerin aileleridir (%88,2). Erkeklerde ise "*Okutmaya imkânım yok.*" diyen ailelerin oranı sadece %11,8'dir. Bunun yanında "*Hem çalış hem oku.*" diyenler en fazla erkek öğrencilerin aileleridir (%73,9). Kız öğrencilerde ise bu oran oldukça düşüktür (%26,1). Görüldüğü gibi aileler erkek öğrencilerin hem para kazanıp hem de okuyabileceği konusunda aynı fikirdedirler. Gelir durumu düşük olan erkek öğrencilerin ailelerinin doğrudan okutmaya imkânım yok seçeneği yerine, üniversite eğitimi konusunda "*Hem çalış hem de oku.*" şeklinde çocuklarının önüne bir seçenek sunmaları ailelerin çocuklarının okuyup kendilerini kurtarmasını istediklerini açıkça göstermektedir. Bununla birlikte anketten çıkan sonuçlardan biri de kız öğrencilerin ailelerinin "*Başka bir ilde / yerde okutmam.*" dedikleridir (%85,7). Erkeklerde ise bu oran %14,3'tür. Görüldüğü gibi erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha serbest bırakılmaktadır. Bazı ailelerin kızlarının, aileden uzakta bir yerde okumasına olumlu bakmadıkları görülmektedir. Bunun yanında hem kız (%45,3) hem de erkek (%54,7) öğrencilerin büyük çoğunluğunun ailesinin cinsiyet ayırt etmeksizin mutlaka okumalısın şeklinde düşünmesi ailelerinin üniversite eğitimi konusunda olumlu düşüncelere sahip olduğunun göstergesidir.

Tablo 47'de İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin ailelerinin boş zamanlarda okumak için kitap alıp almamasına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 47. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Ailelerinin Boş Zamanlarda Okumak İçin Kitap Alıp Almamasına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Ailenin Boş Zamanlarda Okumak İçin Çocuğa Kitap Alması	Hiç almazlar	Sayı	23	23	46
		% *	50,0%	50,0%	100,0%
		% **	19,2%	19,2%	19,2%
	Arada bir alırlar	Sayı	69	76	145
		% *	47,6%	52,4%	100,0%
		% **	57,5%	63,3%	60,4%
	Sık sık alırlar	Sayı	28	21	49
		% *	57,1%	42,9%	100,0%
		% **	23,3%	17,5%	20,4%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Ailenin Boş Zamanlarda Okumak İçin Çocuğa Kitap Alması içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 1,338$	$SD = 2$	$P = 0,512$
---------------	----------	-------------

Tablo 47’de ailenin boş zamanlarında okumak için çocuğa kitap alması cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin, %19,2’si ailelerinin boş zamanlarında okuması için kendilerine *hiç kitap almadığını*, %57,5’i *bazen aldığını* ve %23,3’ü de *sık sık aldığını* belirtmiştir. Erkek öğrencilerin ailelerinin %19,2’si çocuğuna *hiç kitap almazken*, %63,3’ü *bazen almakta* ve %17,5’i ise *sık sık almaktadır*. Görüldüğü üzere ailenin boş zamanlarında okuması için çocuğuna kitap alması hususunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık yoktur. Genel toplama bakıldığında her iki gruptaki öğrencilerin ailelerin %60,4’ü boş zamanlarında okuması için çocuğuna arada bir kitap alırken, %20,4’ü sık sık kitap almakta ve %19,2’si de hiç kitap almamaktadır.

Tablo 48. İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin kütüphanelere gitme sebebine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 48. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Kütüphanelere Gitme Sebebine Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Kütüphanelere Gitme Sebebi	Araştırmak/ödev yapmak için	Sayı	98	100	198
		% *	49,5%	50,5%	100,0%
		% **	81,7%	83,3%	82,5%
	Okuma kitapları almak için	Sayı	22	20	42
		% *	52,4%	47,6%	100,0%
		% **	18,3%	16,7%	17,5%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kütüphanelere Gitme Sebebi içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

X^2 (Fisher's Kesin Ki-Kare) = 0,115	SD = 1	P = 0,865
--	--------	-----------

Öğrencilerin kütüphanelere gitme sebebi cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin %81,7'si *araştırma / ödev yapmak için* kütüphanelere giderken, %18,3'ü *okuma kitapları almak için* gitmektedirler. Erkek öğrencilerin ise %83,3'ü *araştırma / ödev yapmak için* kütüphanelere giderken, %16,7'si de *okuma kitapları almak için* kütüphanelere gitmektedir. Görüldüğü üzere, kız ve erkek öğrenciler arasında kütüphanelere gitme sebepleri bakımından bir farklılık yoktur. Genel toplama bakıldığında ise kız ve erkek öğrencilerin %82,5'i *araştırma / ödev yapmak için* kütüphanelere giderken, %17,5'i *okuma kitapları almak için* gitmektedirler. İster kız, ister erkek öğrenci olsun kütüphaneye *okuma kitabı almak için* giden öğrenci çok azdır. Buradan, kütüphanelerin sadece araştırma yapılması gerektiğinde gidilen bir yer olarak görüldüğü ortaya çıkmaktadır.

Tablo 49'da İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin İl Halk Kütüphanesinden yararlanma sıklıklarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 49. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklıklarına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığı	Hiç yararlanmıyorum	Sayı	19	25	44
		% *	43,2%	56,8%	100,0%
		% **	15,8%	20,8%	18,3%
	Bazen yararlanıyorum	Sayı	88	77	165
		% *	53,3%	46,7%	100,0%
		% **	73,3%	64,2%	68,8%
	Sık sık yararlanıyorum	Sayı	13	18	31
		% *	41,9%	58,1%	100,0%
		% **	10,8%	15,0%	12,9%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 2,358$	$SD = 2$	$P = 0,308$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin İl Halk Kütüphanesinden yararlanma sıklığı, cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız ve erkek öğrencilerin il halk kütüphanesinden yararlanma sıklıkları incelendiğinde kız öğrencilerin %15,8'i il halk kütüphanesinden *hiç yararlanmadığını*, %73,3'ü *bazen yararlandığını* ve %10,8'i de *sık sık yararlandığını* belirtmektedir. Erkek öğrencilerin %20,8'i il halk kütüphanesinden *hiç yararlanmadığını*, %64,2'si *bazen yararlandığını* ve %15'i de *sık sık yararlandığını* belirtmiştir. Görüldüğü gibi kız ve erkek öğrencilerin il halk kütüphanesinden yararlanma sıklıkları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Genel toplama bakıldığında ise her iki gruptaki öğrencilerin il halk kütüphanesinden en çok *arada bir yararlandıkları* tespit edilmiştir (%68,8). “İl halk kütüphanesinden *hiç yararlanmıyorum.*” diyenler genel toplamın %18,3'ünü oluştururken, “İl halk kütüphanesinden *sık sık yararlanıyorum.*” diyenler ise genel toplamın sadece %12,9'unu oluşturmaktadırlar. Kütüphanelerden *hiç yararlanmıyorum* diyenlerin, *sık sık yararlanıyorum* diyenlere göre

fazla olması öğrencilerin kütüphane kullanma alışkanlıklarının ne kadar düşük olduğunu göstermektedir. Kütüphanelerden arada bir yararlananları ise bir önceki tabloda da tespit edilmiş olduğu gibi genellikle kütüphaneye ödev / araştırma yapmak için gidenler oluşturmaktadır.

Tablo 50’de İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin kitap okuma düşüncesini aşılanylara göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 50. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Kitap Okuma Düşüncesini Aşılanylara Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Kitap Okuma Düşüncesini Aşılayan	Annem	Sayı	9	16	25
		% *	36,0%	64,0%	100,0%
		% **	7,5%	13,3%	10,4%
	Babam	Sayı	5	10	15
		% *	33,3%	66,7%	100,0%
		% **	4,2%	8,3%	6,3%
	Öğretmenim	Sayı	48	49	97
		% *	49,5%	50,5%	100,0%
		% **	40,0%	40,8%	40,4%
	Kardeşlerim	Sayı	6	5	11
		% *	54,5%	45,5%	100,0%
		% **	5,0%	4,2%	4,6%
	Diğer (dayı, yenge, teyze, amca vb gibi)	Sayı	2	8	10
		% *	20,0%	80,0%	100,0%
		% **	1,7%	6,7%	4,2%
	Kendim	Sayı	50	32	82
		% *	61,0%	39,0%	100,0%
		% **	41,7%	26,7%	34,2%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kitap Okuma Düşüncesini Aşılayan içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 11,279$	$SD = 5$	$P = 0,046$
----------------	----------	-------------

Öğrencilere kitap okuma düşüncesini aşılayan kişi ya da kişiler, öğrencilerin cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Kız öğrencilerin %7,5'i kitap okuma düşüncesini *annesinin* aştığını, %4,2'si *babasının*, %40'ı *öğretmeninin*, %5'i *kardeşlerinin*, %1,7'si *dayı, amca, teyze gibi akrabalarının* ve %41,7'si de *kendi kendine* aştığını belirtirken, erkek öğrencilerin %13,3'ü kitap okuma düşüncesini *annesinin* aştığını, %8,3'ü *babasının*, %40,8'i *öğretmeninin*, %4,2'si *kardeşlerinin*, %6,7'si *dayı, amca, teyze gibi akrabalarının* ve %26,7'si de *kendi kendine* aştığını belirtmiştir.

Tablodan hareketle cinsiyetler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde, erkek öğrencilerin annelerinin (%64), kız öğrencilerin annelerine (%36) göre kitap okuma düşüncesini daha çok aştıkları tespit edilmiştir. “*Kitap okuma düşüncesini babam aştı.*” diyenlere bakıldığında yine erkek öğrencilerin (%66,7), kız öğrencilere (%33,3) göre sayıca çok oldukları tespit edilmiştir. Görüldüğü gibi erkek öğrencilere anne ve babaları kız öğrencilere göre kitap okuma düşüncesini daha çok aşılayan taraf olmuşlardır. Bununla birlikte *öğretmenin* kitap okuma düşüncesini aşılamadaki payına bakıldığında hem kız (%49,5), hem de erkek öğrencilerdeki (%50,5) oranı birbirine çok yakındır. Demek ki öğretmenler erkek kız ayırt etmeksizin öğrencilerine kitap okuma düşüncesini aşılamaktadırlar. Burada öğretmenlerin kitap okuma düşüncesini aşılamalarındaki paylarının ne kadar yüksek olduğu ve öğretmenlerin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarındaki önemli rolü bir kez daha ispatlanmıştır. Kardeşlerin kitap okuma düşüncesini aşılamadaki önemi cinsiyetler arasında karşılaştırma yapılarak incelendiğinde ise gruplar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır (Kız öğrencilerde bu oran %54,5, erkek öğrencilerde ise %45,5'tir). Bunların yanında dayı, amca, teyze gibi yakın akrabaların kız ve erkek öğrencilere kitap okuma düşüncesini aşılama konusunda çok fazla etkili olmadıkları tespit edilmiştir. “*Kitap okuma düşüncesini kendi kendime aştım.*” diyen öğrencilere bakıldığında kız öğrencilerin (%61), erkek öğrencilere (%39) göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Annesinden, babasından, kardeşlerinden ve yakın akrabalarından kitap okuma düşüncesini aşılama konusunda erkek öğrencilere göre daha az destek gören kız öğrencilerin en çok kendi kendilerine okuma düşüncesini kazanmaları doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 51'de İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uydukları kişilere göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 51. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uydukları Kişilere Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uyulan	Öğretmenimin	Sayı	45	42	87
		% *	51,7%	48,3%	100,0%
		% **	37,5%	35,0%	36,3%
	Anne/babamın	Sayı	7	7	14
		% *	50,0%	50,0%	100,0%
		% **	5,8%	5,8%	5,8%
	Arkadaşımın	Sayı	6	1	7
		% *	85,7%	14,3%	100,0%
		% **	5,0%	,8%	2,9%
	Abla/ağabeyimin	Sayı	5	12	17
		% *	29,4%	70,6%	100,0%
		% **	4,2%	10,0%	7,1%
	Kendim seçiyorum	Sayı	57	58	115
		% *	49,6%	50,4%	100,0%
		% **	47,5%	48,3%	47,9%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uyulan içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 6,566$	$SD = 4$	$P = 0,161$
---------------	----------	-------------

Okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uyulan kişi ya da kişiler öğrencilerin cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin %37,5'i okuma kitabı seçerken *öğretmeninin* tavsiyesine uymakta, %5,8'i *anne ya da babasının*, %5'i *arkadaşının*, %4,2'si *abla ya da ağabeyinin* tavsiyesine uyarken, %47,5'i de okuma kitaplarını *kendi kendine* seçmektedir. Erkek öğrencilerin ise %35'i okuma kitabı seçerken *öğretmeninin* tavsiyesine uymakta, %5,8'i *anne ya da babasının*, %0,8'i *arkadaşının*, %10'u *abla ya da ağabeyinin* tavsiyesine uyarken, %48,3'ü de okuma kitaplarını *kendi kendine* seçmektedir. Tablodan çıkan sonuçlara göre cinsiyet faktörünün öğrencilerin okuma kitabı seçerken tavsiyesine uydukları kişi ya da kişiler üzerinde

etkili olmadığı ortaya çıkmıştır. Genel toplama bakıldığında ise hem kız hem de erkek öğrenciler okuma kitaplarını en çok *kendi kendilerine* seçmekte (%47,9), bunu ikinci sırada *öğretmen* (%36,3) izlemektedir. Bir önceki tabloda da görüldüğü üzere okuma düşüncesini aşıl原因 ve kitap seçerken en çok tavsiyesine uyulan kişinin *öğretmen* olduğu ve öğretmenin öğrencilerin okuma alışkanlıklarını belirlemede ne derece etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

ZENGİN de, yaptığı çalışmada gençlerin kitap seçiminde en çok öğretmenlerinin tavsiyesine uyduklarını tespit etmiştir.⁸⁴

Tablo 52’de İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin yeteri kadar kitap okuyama sebebine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 52. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Yeteri Kadar Kitap Okuyama Sebebine Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Yeteri Kadar Kitap Okuyama Sebebi	Kitap fiyatlarının çok yüksek olması	Sayı	15	11	26
		% *	57,7%	42,3%	100,0%
		% **	12,5%	9,2%	10,8%
	Okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğu	Sayı	23	11	34
		% *	67,6%	32,4%	100,0%
		% **	19,2%	9,2%	14,2%
	Televizyon seyretmek	Sayı	6	18	24
		% *	25,0%	75,0%	100,0%
		% **	5,0%	15,0%	10,0%
	Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmak	Sayı	54	58	112
		% *	48,2%	51,8%	100,0%
		% **	45,0%	48,3%	46,7%
	Yaşıma ve zevkime göre kitap bulamamak	Sayı	9	10	19
		% *	47,4%	52,6%	100,0%
		% **	7,5%	8,3%	7,9%
	Ailemin kitap okuma yerine ders çalışmamı istemesi	Sayı	13	12	25
		% *	52,0%	48,0%	100,0%
		% **	10,8%	10,0%	10,4%
Toplam		Sayı	120	120	240
		% *	50,0%	50,0%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%

* Yeteri Kadar Kitap Okuyama Sebebi içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

⁸⁴ ZENGİN, s. 136.

$X^2 = 11,086$	$SD = 5$	$P = 0,050$
----------------	----------	-------------

Öğrencilerin yeteri kadar kitap okuyamama sebebi, cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P = 0,05$).

Kız öğrencilerin %12,5'i *kitap fiyatlarının yüksek oluşundan* dolayı yeteri kadar kitap okuyamadığını, %19,2'si *okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğundan*, %5'i *televizyon seyretmekten*, %45'i *Liselere Giriş Sınavları'na hazırlandığından*, %7,5'i *yaşına ve zevkine göre kitap bulamamasından* ve %10,8'i de *ailesinin kitap okuma yerine ders çalışmasını istemesinden* dolayı yeteri kadar kitap okuyamadığını belirtirken, erkek öğrencilerin %9,2'si *kitap fiyatlarının yüksek oluşundan*, %9,2'si *okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğundan*, %15'i *televizyon seyretmekten*, %48,3'ü *Liselere Giriş Sınavları'na hazırlandığından*, %8,3'ü *yaşına ve zevkine göre kitap bulamamasından* ve %10'u da *ailesinin kitap okuma yerine ders çalışmasını istemesinden* dolayı yeteri kadar kitap okuyamamakta olduğunu belirtmiştir.

Tablodan hareketle cinsiyetler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde, yeteri kadar kitap okuyamama sebebi olarak *kitap fiyatlarının yüksek olmasını* görenler en çok kız öğrencilerdir (%57,7). Kız öğrenciler (%67,6), erkek öğrencilere (%32,4) göre daha çok *derslerin ve ödevlerin yoğunluğundan* dolayı yeteri kadar kitap okuyamadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, erkek öğrenciler (%75), kız öğrencilere (%25) göre *televizyon seyretmenin* onların yeteri kadar kitap okuyamamasını daha fazla etkilediğini söylemişlerdir. Hem kız öğrenciler (%48,2) hem de erkek öğrencilerin (%51,8) yeteri kadar kitap okuyamamasında *Liselere Giriş Sınavları'na* hazırlanmak en büyük engel olarak görülmektedir. Genel toplama bakıldığında da hem kız hem de erkek öğrencilerin yeteri kadar kitap okuyamamasında en büyük etken olarak *Liselere Giriş Sınavları'na* hazırlanmak gelmektedir (Genel toplam içindeki oranı %46,7'dir). Yeteri kadar kitap okuyamama sebebi olarak yaşına ve zevkine göre kitap bulamamak kız (%47,4) ve erkek öğrenciler (%52,6) arasında çok büyük farklılık yaratmamıştır. Yine yeteri kadar kitap okuyamama sebebi olarak ailenin kitap okuma yerine ders çalışmalarını istemesi kız (%52) ve erkek (%48) öğrenciler arasın-

da farklılığa yol açmamıştır. Genel itibariyle sebepler Liselere Giriş Sınavları'na hazırlanmak (%46,7)'tan başka sırasıyla, okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğu (%14,2), kitap fiyatlarının çok yüksek oluşu (%10,8), ailenin kitap okuma yerine ders çalışmalarını istemesi (%10,4), televizyon seyretmek (%10) ve yaşına, zevkine uygun kitap bulamamaktır (%7,9).

Tablo 53'te İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin kütüphaneden yararlanmayı (kitap aramayı/bulmayı) kimden öğrendiklerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 53. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Kütüphaneden Yararlanmayı (Kitap Aramayı/Bulmayı) Kimden Öğrendiklerine Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Kütüphaneden Yararlanmayı (Kitap Aramayı/Bulmayı) Kimden Öğrendiği	Türkçe öğretmenimden	Sayı	48	34	82
		% *	58,5%	41,5%	100,0%
		% **	40,0%	28,3%	34,2%
	İlkokul öğretmenimden	Sayı	19	34	53
		% *	35,8%	64,2%	100,0%
		% **	15,8%	28,3%	22,1%
	Kütüphane memurundan	Sayı	9	10	19
		% *	47,4%	52,6%	100,0%
		% **	7,5%	8,3%	7,9%
	Kendi kendime öğrendim	Sayı	37	33	70
		% *	52,9%	47,1%	100,0%
		% **	30,8%	27,5%	29,2%
Kütüphaneden yararlanmayı bilmiyorum	Sayı	7	9	16	
	% *	43,8%	56,3%	100,0%	
	% **	5,8%	7,5%	6,7%	
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kütüphaneden Yararlanmayı (Kitap Aramayı/Bulmayı) Kimden Öğrendiği içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 7,167$	$SD = 4$	$P = 0,127$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin kütüphaneden yararlanmayı kimden öğrendiği cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %40'ı kitap aramayı / bulmayı *Türkçe öğretmeninden* öğrendiğini, %15,8'i *ilkokul öğretmeninden*, %7,5'i *kütüphane memurundan*, %30,8'i *kendi kendine* öğrendiğini ve %5,8'i de *kütüphaneden yararlanmayı bilmediğini* belirtmiştir. Erkek öğrencilerin ise %28,3'ü kitap aramayı / bulmayı *Türkçe öğretmeninden* öğrendiğini, %28,3'ü *ilkokul öğretmeninden*, %8,3'ü *kütüphane memurundan*, %27,5'i *kendi kendine* öğrendiğini ve %7,5'i de *kütüphaneden yararlanmayı bilmediğini* belirtmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere cinsiyetler arasında öğrencilerin kütüphaneden yararlanmayı kimden öğrendikleri konusunda bir farklılık görülmemektedir. Genel toplam bakıldığında hem kız hem de erkek öğrencilerin kütüphaneden yararlanmayı en fazla *Türkçe öğretmenlerinden* (%34,2) öğrendikleri ortaya çıkmış olmakla birlikte ortaya çıkan sonuçlar bir önceki tablolarda da görülmüş olduğu üzere öğretmen faktörünün öğrencilerde okuma alışkanlığının oluşmasında ne kadar çok etkili olduğunu bir kez daha göstermiştir. Bunu sırasıyla kütüphaneden yararlanmayı *kendi kendime* (%29,2), *ilkokul öğretmenimden* (%22,1), *kütüphane memurundan öğrendim* (%7,9) ve *kütüphaneden yararlanmayı bilmiyorum* (%6,7) seçenekleri takip etmiştir. Kütüphanelerin öğrencilerin okuma alışkanlıklarını ne kadar çok geliştirdikleri bilinmekle birlikte, yukarıdaki tabloda kütüphaneden yararlanmayan öğrencilerin olması, gerek öğretmenlerin gerekse kütüphane memurlarının bu konuda yetersiz kaldıklarını da ortaya koymaktadır.

Tablo 54'te İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin okuldaki gazete panolarını okuma sıklıklarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 54. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Okuldaki Gazete Panolarını Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Okuldaki Gazete Panolarını Okuma Sıklığı	Her zaman	Sayı	29	20	49
		% *	59,2%	40,8%	100,0%
		% **	24,2%	16,7%	20,4%
	Bazen	Sayı	79	81	160
		% *	49,4%	50,6%	100,0%
		% **	65,8%	67,5%	66,7%
	Hiç	Sayı	5	11	16
		% *	31,3%	68,8%	100,0%
		% **	4,2%	9,2%	6,7%
	Okulumuzda gazete panosu yok	Sayı	7	8	15
		% *	46,7%	53,3%	100,0%
		% **	5,8%	6,7%	6,3%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Okuldaki Gazete Panolarını Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 3,995$	$SD = 3$	$P = 0,262$
---------------	----------	-------------

Öğrencilerin okuldaki gazete panolarını okuma sıklıkları cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, kız öğrencilerin %24,2'si okuldaki gazete panolarını *her zaman* okuduğunu, %65,8'i *bazen* okuduğunu, %4,2'si *hiç* okumadığını ve %5,8'i de *okulunda gazete panosunun bulunmadığını* belirtmiştir. Erkek öğrencilerin %16,7'si okuldaki gazete panolarını *her zaman* okuduğunu, %67,5'i *bazen* okuduğunu, %9,2'si *hiç* okumadığını ve %6,7'si de *okulunda gazete panosunun bulunmadığını* belirtmiştir. Görülmektedir ki okuldaki gazete panolarını okuma sıklığı cinsiyetlere göre farklılık göstermektedir.

Tablo 55'te İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin okumaktan en çok hoşlandıkları kitap türlerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 55. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Okumaktan En Çok Hoşlandıkları Kitap Türlerine Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Okumaktan En Çok Hoşlanılan Kitap Türleri	Duygusal	Sayı	35	2	37
		% *	94,6%	5,4%	100,0%
		% **	29,2%	1,7%	15,4%
	Macera	Sayı	61	68	129
		% *	47,3%	52,7%	100,0%
		% **	50,8%	56,7%	53,8%
	Hayvanlar alemi	Sayı		9	9
		% *		100,0%	100,0%
		% **		7,5%	3,8%
	Bilim-kurgu	Sayı	6	17	23
		% *	26,1%	73,9%	100,0%
		% **	5,0%	14,2%	9,6%
	Gezi	Sayı	1	3	4
		% *	25,0%	75,0%	100,0%
		% **	,8%	2,5%	1,7%
	Kahramanlık-tarih	Sayı	5	11	16
		% *	31,3%	68,8%	100,0%
		% **	4,2%	9,2%	6,7%
Aile ve ev yaşamı	Sayı	6	1	7	
	% *	85,7%	14,3%	100,0%	
	% **	5,0%	,8%	2,9%	
Güldürü	Sayı	6	9	15	
	% *	40,0%	60,0%	100,0%	
	% **	5,0%	7,5%	6,3%	
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Okumaktan En Çok Hoşlanılan Kitap Türleri içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 51,495$	$SD = 7$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Tablo 55'te okumaktan en çok hoşlanılan kitap türü öğrencilerin cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Kız öğrencilerin %29,2'si *duygusal* türdeki kitapları okumaktan hoşlanmakta, %50,8'i *macera* türü, %5'i *bilim kurgu* türü, %0,8'i *gezi* türü, %4,2'si *kahramanlık – tarih* türü, %5'i *aile ve ev yaşamını konu alan* ve %5'i de *güldürü* türündeki kitapları okumaktan hoşlanmaktadır. Kız öğrencilerde *hayvanlar alemi*ni konu alan türdeki kitaplardan hoşlanan hiç olmamıştır. Erkek öğrencilerin ise %1,7'si *duygusal* türdeki kitapları okumaktan hoşlanmakta, %56,7'si *macera* türü, %7,5'i *hayvanlar alemi*, %14,2'si *bilim kurgu*, %2,5'i *gezi* türü, %9,2'si *kahramanlık – tarih* türü, %0,8'i *aile ve ev yaşamını konu alan* türü ve %7,5'i de *güldürü* türündeki kitapları okumaktan hoşlanmaktadır.

Tablodan hareketle cinsiyetler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde kız öğrencilerin (%94,6) erkek öğrencilere (%5,4) göre *duygusal* kitaplardan daha çok hoşlandıkları tespit edilmiştir. 13-14 yaşındaki kız çocuklarının ergenlik döneminin de etkisiyle bu dönemde özellikle duygusal türde kitaplardan hoşlanmakta oldukları görülmektedir. Erkekler (%52,7) ise kız öğrencilere (%47,3) göre içinde buldukları yaş itibari ile *macera* türündeki kitaplardan daha çok hoşlanmaktadır. Bunun yanında kız öğrencilerin de *macera* türündeki kitaplardan çok hoşlandıkları dikkatimizi çekmektedir. Ayrıca erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre *hayvanları alemi*ni konu alan kitap türlerini (%100), *bilim - kurgu* (%73,9), *gezi* (%75), *kahramanlık – tarih* (68,8) ve *güldürü* türündeki kitapları (%60) okumaktan daha çok hoşlandıkları tespit edilmiştir. Okumaktan en çok hoşlanılan kitap türlerinin öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 56'da İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin annelerinin okuma sıklıklarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 56. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Annelerinin Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Annenin Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	36	43	79
		% *	45,6%	54,4%	100,0%
		% **	30,0%	35,8%	32,9%
	Bazen okur	Sayı	72	59	131
		% *	55,0%	45,0%	100,0%
		% **	60,0%	49,2%	54,6%
	Çok okur	Sayı	12	18	30
		% *	40,0%	60,0%	100,0%
		% **	10,0%	15,0%	12,5%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Annenin Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 3,110$	$SD = 2$	$P = 0,211$
---------------	----------	-------------

Tablo 56’da annenin okuma sıklığı öğrencilerin cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin annelerinin %30’u hiç okumamakta, %60’ı *bazen okumakta* ve %10’u *çok okumaktadır*. Erkek öğrencilerin annelerinin %35,8’i *hiç okumamakta*, %49,2’si *bazen okumakta* ve %15’i de *çok okumaktadır*.

Tablodan çıkan sonuçlara göre annelerin okuma sıklıkları ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında herhangi bir farklılık yoktur. Bununla birlikte genel toplama bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin annelerinin sadece %12,5’inin *çok okuduğu*, %54,6’sının *bazen okuduğu* ve %32,9’unun da *hiç okumadığı* tespit edildiğinde, her iki cinsiyet grubundaki öğrencilerin annelerinin de çok az okudukları görülmektedir. Annelerin bu kadar az okumaları da öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında olumsuz etki yaratabilmektedir.

Tablo 57. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Babalarının Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Babanın Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	24	29	53
		% *	45,3%	54,7%	100,0%
		% **	20,0%	24,2%	22,1%
	Bazen okur	Sayı	67	61	128
		% *	52,3%	47,7%	100,0%
		% **	55,8%	50,8%	53,3%
	Çok okur	Sayı	29	30	59
		% *	49,2%	50,8%	100,0%
		% **	24,2%	25,0%	24,6%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Babanın Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 0,770$	$SD = 2$	$P = 0,680$
---------------	----------	-------------

Tablo 57’de babanın okuma sıklığı öğrencilerin cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin babalarının %20’si *hiç okumamakta*, %55,8’i *bazen okumakta* ve %24,2’si de *çok okumaktadır*. Erkek öğrencilerin babalarının %24,2’si *hiç okumamakta*, %50,8’i *bazen okumakta* ve %25’i de *çok okumaktadır*. Görülüyor ki babalarının okuma sıklığı öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir. Bir önceki tabloda annelerin büyük çoğunluğunun az okuduğu görülmekle birlikte, yukarıdaki tablodan çıkan sonuçtan hareketle babaların annelere göre daha çok okudukları söylenebilir.

Tablo 58’de İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin abla / ağabeylerinin okuma sıklıklarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 58. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Abla/Ağabeylerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Abla/Ağabeyin Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	6	2	8
		% *	75,0%	25,0%	100,0%
		% **	5,0%	1,7%	3,3%
	Bazen okur	Sayı	31	32	63
		% *	49,2%	50,8%	100,0%
		% **	25,8%	26,7%	26,3%
	Çok okur	Sayı	36	40	76
		% *	47,4%	52,6%	100,0%
		% **	30,0%	33,3%	31,7%
	Ablam/ağabeyim yok	Sayı	47	46	93
		% *	50,5%	49,5%	100,0%
		% **	39,2%	38,3%	38,8%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Abla / ağabeyin Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 2,237$	$SD = 3$	$P = 0,525$
---------------	----------	-------------

Tablo 58’de abla / ağabeyin okuma sıklığı öğrencilerin cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin abla / ağabeylerinin %5’inin *hiç okumadığı*, %25,8’inin *bazen okuduğu*, %30’unun ise *çok okuduğu* görülürken, kız öğrencilerin %39,2’sinin *abla / ağabeyinin olmadığı* tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin ise %1,7’sinin *abla / ağabeyi hiç okumamakta*, %26,7’si *bazen okumakta*, %33,3’ü *çok okumaktadır*. Erkek öğrencilerin de %38,3’ünün *abla / ağabeyinin olmadığı* tespit edilmiştir. Görülmektedir ki abla / ağabeyin okuma sıklığı ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında farklılık yoktur.

Tablo 59’da İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin kardeşlerinin okuma sıklıklarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 59. İlköğretim 8. Sınıfı Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Kardeşlerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Kardeşin Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	3	7	10
		% *	30,0%	70,0%	100,0%
		% **	2,5%	5,8%	4,2%
	Bazen okur	Sayı	35	25	60
		% *	58,3%	41,7%	100,0%
		% **	29,2%	20,8%	25,0%
	Çok okur	Sayı	31	30	61
		% *	50,8%	49,2%	100,0%
		% **	25,8%	25,0%	25,4%
	Kardeşim yok	Sayı	51	58	109
		% *	46,8%	53,2%	100,0%
		% **	42,5%	48,3%	45,4%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kardeşin Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 3,733$	$SD = 3$	$P = 0,292$
---------------	----------	-------------

Tablo 59'da kardeşin okuma sıklığı öğrencilerin cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Kız öğrencilerin kardeşlerinin %2,5'i hiç okumamakta, %29,2'si bazen okumakta ve %25,8'i de çok okumaktadır. Kız öğrencilerin %42,5'inin kardeşi yoktur. Erkek öğrencilerin kardeşlerinin %5,8'i hiç okumamakta, %20,8'i bazen okumakta ve %25'i de çok okumaktadır. Erkek öğrencilerin de %48,3'ünün kardeşinin olmadığı tespit edilmiştir.

Tablodan çıkan sonuçlara göre kardeşlerin okuma sıklıkları ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında farklılık yoktur.

Tablo 60'ta İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin televizyon izleme zamanlarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 60. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Televizyon İzleme Zamanlarına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Televizyon İzleme Zamanı	Ödevlerimi yaptıktan sonra izliyorum	Sayı	72	57	129
		% *	55,8%	44,2%	100,0%
		% **	60,0%	47,5%	53,8%
	Ailemin belirlediği saatlerde izliyorum	Sayı	25	20	45
		% *	55,6%	44,4%	100,0%
		% **	20,8%	16,7%	18,8%
	İstediğim vakit izlemekte serbestim	Sayı	23	38	61
		% *	37,7%	62,3%	100,0%
		% **	19,2%	31,7%	25,4%
	Hiç televizyon izlemem	Sayı		5	5
		% *		100,0%	100,0%
		% **		4,2%	2,1%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Televizyon İzleme Zamanı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 10,988$	$SD = 3$	$P = 0,012$
----------------	----------	-------------

Tablo 60'ta televizyon izleme zamanı öğrencilerin cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Kız öğrencilerin %60'ı *ödevlerini yaptıktan sonra* televizyon izlediğini, %20,8'i *ailesinin belirlediği saatlerde* televizyon izlediğini, %19,2'si *istediği vakit* izlemekte serbest olduğunu belirtirken, kız öğrencilerde "*Hiç televizyon izlemem.*" diyen öğrenciye rastlanmamıştır. Erkek öğrencilerin ise %47,5'i *ödevlerini yaptıktan sonra* televizyon izlediğini, %16,7'si *ailesinin belirlediği saatlerde* televizyon izlediğini, %31,7'si *istediği vakit* izlemekte serbest olduğunu ve %4,2'si de *hiç televizyon izlemediğini* belirtmiştir.

Yukarıdaki tablodan hareketle cinsiyetler arasında bir karşılaştırma yapıldığında, kız öğrencilerin (%55,8), erkek öğrencilere (%44,2) göre, daha çok, ödevlerini yaptıktan

sonra televizyon izledikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte en çok kız öğrencilerin (%55,6), ailesinin belirlediği saatlerde televizyon izledikleri belirlenmiştir. Bu oran erkek öğrencilerde %44,4'dür. “İstediğim vakit izlemekte serbestim.” diyen öğrencilere bakıldığında ise erkek öğrencilerin (%62,3), kız öğrencilere (%37,7) göre daha çok olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla serbest bırakıldıkları, bir önceki seçenekte de görüldüğü gibi kız öğrencilerin daha çok ailelerinin belirlediği vakitlerde televizyon izledikleri tespit edilmiştir.

Tablo 61’de İlköğretim 8. sınıfa giden kız ve erkek öğrencilerin bilgisayar kullanma amaçlarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 61. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Kız ve Erkek Öğrencilerin Bilgisayarı Kullanma Amaçlarına Göre Dağılımları

			Cinsiyet		Toplam
			Kız	Erkek	
Bilgisayarı Kullanma Amacı	Bilgisayarım yok	Sayı	102	78	180
		% *	56,7%	43,3%	100,0%
		% **	85,0%	65,0%	75,0%
	Ödev yapmak için	Sayı	13	18	31
		% *	41,9%	58,1%	100,0%
		% **	10,8%	15,0%	12,9%
	Gazete okumak için	Sayı		1	1
		% *		100,0%	100,0%
		% **		,8%	,4%
	Oyun oynamak için	Sayı	5	23	28
		% *	17,9%	82,1%	100,0%
		% **	4,2%	19,2%	11,7%
Toplam	Sayı	120	120	240	
	% *	50,0%	50,0%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	

* Bilgisayarı Kullanma Amacı içindeki dağılımı

** Cinsiyet içindeki dağılımı

$X^2 = 16,578$	$SD = 3$	$P = 0,001$
----------------	----------	-------------

Tablo 61’de bilgisayar kullanma amacı öğrencilerin cinsiyetlerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Kız öğrencilerin %85'i *bilgisayarının olmadığını*, %10,8'i bilgisayarını *ödev yapmak için*, %4,2'si *oyun oynamak için* kullandığını belirtirken, bilgisayarını *gazete okumak için* kullanan kız öğrenciye hiç rastlanmamıştır. Erkek öğrencilerin ise %65'i "*Bilgisayarım yok.*" derken, %15'i bilgisayarını *ödev yapmak için* kullandığını, %0,8'i *gazete okumak için* ve %19,2'si de bilgisayarını *oyun oynamak için* kullandığını belirtmiştir.

Cinsiyetler arasında bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrencilerin (%56,7), erkek öğrencilere (%43,3) göre bilgisayara sahip olma oranları daha düşüktür. Bilgisayara sahip olan öğrencilerden en fazla erkek öğrenciler (%58,1) onu ödev yapmak amacıyla kullanmaktadırlar. Kız öğrencilerde ise bu oran erkek öğrencilerin oranına oldukça yakındır (%41,9). Erkek öğrencilerden sadece bir öğrenci bilgisayarını gazete okumak için kullanırken, kız öğrencilerde bilgisayarını gazete okumak için kullanan öğrenciye hiç rastlanmamıştır. Bununla birlikte bilgisayarını en çok oyun oynamak için kullananlar erkek öğrencilerdir (%82,1). Kız öğrencilerde ise bu oran sadece %17,9'dur. Bütün bu çıkan sonuçlarda, bir önceki tablolarda da görüldüğü gibi ailelerin erkek çocuklarını kız çocuklarına göre daha serbest bırakmaları ve erkek öğrencilerin internetin bulunduğu kafeteryalara giderek orada bilgisayar oyunlarıyla tanışmalarının etkili olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 62'de İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının okudukları kitap sayısını yeterli bulup bulmamalarına göre dağılımları gösterilmektedir⁸⁵:

⁸⁵ "Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısı" grubu ile yapılan karşılaştırmalarda "1-5 kitap arasında" ile "Hiç kitap okumadım." sütunlarında pek çok gözün frekanslarının 5'ten küçük çıkması sebebiyle, adı geçen sütunlar "6'dan az kitap-Hiç" başlığı altında birleştirilmiştir.

Tablo 62. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulup Bulmamalarına Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Okunan Kitap Sayısının Yeterliliği	Evet	Sayı	11	21	17	49
		% *	22,4%	42,9%	34,7%	100,0%
		% **	35,5%	21,6%	15,2%	20,4%
	Hayır	Sayı	20	76	95	191
		% *	10,5%	39,8%	49,7%	100,0%
		% **	64,5%	78,4%	84,8%	79,6%
Toplam	Sayı	31	97	112	240	
	% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Okunan Kitap Sayısının Yeterliliği içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 6,313$	$SD = 2$	$P = 0,043$
---------------	----------	-------------

Tablo 62'de okunan kitap sayısının yeterliliği öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulup bulmamalarına bakıldığında, 21 kitaptan fazla okuyanların %35,5'i son bir yılda okudukları kitap sayısını *yeterli bulurken*, %64,5'i *yetersiz bulmaktadır*. 6-20 kitap arasında okuyanlara bakıldığında öğrencilerin %21,6'sı son bir yılda okudukları kitap sayısını *yeterli bulurken*, %78,4'ü de *yetersiz bulmaktadır*. Son bir yılda 6'dan az kitap okuyanlara bakıldığında, %15,2'si son bir yılda okuduğu kitap sayısını *yeterli bulurken*, %84,8'i de *yetersiz bulmaktadır*.

Çok okuyan, orta düzeyde okuyan ve az okuyan öğrenciler arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde en çok, az kitap okuyan (%49,7) ve orta düzeyde okuyan (%39,8) öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısını *yeterli bulmadıkları* tespit edilmiştir. Bu oran çok okuyan öğrencilerde ise sadece %10,5'dir. Bu bağlamda öğrencilerin büyük çoğunluğunun az ve orta düzeyde kitap okuyan öğrenciler olmasına rağmen, bu öğrencilerin oku-

dukları kitap sayısını yetersiz bulmaları onların zamanla kitap okuma alışkanlığını kazanma ve devam ettirme hususunda bilinçlendirilebilecekleri anlamına gelebilir.

Tablo 63'te İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının kitap seçiminde dikkat ettiklerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 63. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Kitap Seçiminde Dikkat Ettiklerine Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Kitap Seçiminde Dikkat Edilenler	Kapağına ve Resimli olmasına	Sayı % * % **		3 30,0% 3,1%	7 70,0% 6,3%	10 100,0% 4,2%
	Yazarına	Sayı	4	11	9	24
		% *	16,7%	45,8%	37,5%	100,0%
		% **	12,9%	11,3%	8,0%	10,0%
	Konusuna	Sayı	26	75	81	182
		% *	14,3%	41,2%	44,5%	100,0%
		% **	83,9%	77,3%	72,3%	75,8%
	Fiyatına	Sayı		1	3	4
		% *		25,0%	75,0%	100,0%
		% **		1,0%	2,7%	1,7%
	Kalınlığına	Sayı	1	7	12	20
		% *	5,0%	35,0%	60,0%	100,0%
% **		3,2%	7,2%	10,7%	8,3%	
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Kitap Seçiminde Dikkat Edilenler içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 7,386$	$SD = 8$	$P = 0,496$
---------------	----------	-------------

Tablo 63'te öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı, kitap seçiminde dikkat ettiklerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($P > 0,05$).

21 kitaptan fazla okuyan öğrencilerin %12,9'u kitap seçerken *yazarına* dikkat etmekte, %83,9'u *konusuna*, %3,2'si de *kalınlığına* dikkat etmektedir. 6-20 kitap arasında okuyanların %3,1'i kitap seçerken *kapağına ve resimli olmasına* dikkat etmekte, %11,3'ü

yazarına, %77,3'ü konusuna, %1'i fiyatına dikkat ederken, %7,2'si de kalınlığına dikkat etmektedir. 6'dan az okuyanlar ve hiç kitap okumayanların %6,3'ü kitap seçerken kapağına ve resimli olmasına, %8'i yazarına, %72,3'ü konusuna, %2,7'si fiyatına, %10,7'si de kalınlığına dikkat etmektedir. Görülmektedir ki gruplar arasında kitap seçiminde daha çok konu ön plâna çıkmaktadır.

Tablo 64'te İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının okuma kitaplarını temin etmelerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 64. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Okuma Kitaplarını Temin Etmelerine Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Okuma Kitaplarının Temini	Sınıf kitaplığından	Sayı	6	15	15	36
		% *	16,7%	41,7%	41,7%	100,0%
		% **	19,4%	15,5%	13,4%	15,0%
Okul kitaplığından		Sayı	2	15	34	51
		% *	3,9%	29,4%	66,7%	100,0%
		% **	6,5%	15,5%	30,4%	21,3%
Halk kütüphanesinden		Sayı	6	21	25	52
		% *	11,5%	40,4%	48,1%	100,0%
		% **	19,4%	21,6%	22,3%	21,7%
Öğretmenimden		Sayı	2	4		6
		% *	33,3%	66,7%		100,0%
		% **	6,5%	4,1%		2,5%
Hediye geliyor		Sayı		2	1	3
		% *		66,7%	33,3%	100,0%
		% **		2,1%	,9%	1,3%
Satın alıyorum		Sayı	12	27	26	65
		% *	18,5%	41,5%	40,0%	100,0%
		% **	38,7%	27,8%	23,2%	27,1%
Arkadaşlarımdan ödünç alıyorum		Sayı	3	13	11	27
		% *	11,1%	48,1%	40,7%	100,0%
		% **	9,7%	13,4%	9,8%	11,3%
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Okuma Kitaplarının Temini içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 19,421$	$SD = 12$	$P = 0,079$
----------------	-----------	-------------

Öğrencilerin okuma kitaplarının temin etme şekilleri son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

21 kitaptan fazla okuyan öğrencilerin %19,4'ü okuma kitaplarını *sınıf kitaplığından* temin ettiğini, %6,5'i *okul kitaplığından*, %19,4'ü *halk kütüphanesinden*, %6,5'i *öğretmeninden*, %38,7'si *satın alarak* ve %9,7'si de *arkadaşlarından ödünç alarak* temin ettiğini belirtmektedir. 6-20 kitap arasında yani orta düzeyde okuyucu olan öğrencilerin %15,5'i okuma kitaplarını *sınıf kitaplığından* temin ettiğini, %15,5'i *okul kitaplığından*, %21,6'sı *halk kütüphanesinden*, %4,1'i *öğretmeninden*, %2,1'i *hediye alarak*, %27,8'i *satın alarak* ve %13,4'ü de *arkadaşlarından ödünç alarak* okuma kitaplarını temin ettiğini belirtmektedir. 6'dan az, yani az kitap okuyan öğrencilerin %13,4'ü okuma kitaplarını *sınıf kitaplığından* temin ettiğini, %30,4'ü *okul kitaplığından*, %23,3'ü *halk kütüphanesinden*, %0,9'u *hediye alarak*, %23,2'i *satın alarak* ve %9,8'i de *arkadaşlarından ödünç alarak* temin ederken, az okuyan öğrencilerde *öğretmeninden* temin eden öğrenciye hiç rastlanmamıştır.

Tabloya genel olarak bakıldığında çok, orta ve az okuyan öğrencilerin %27,1'i okuma kitaplarını *satın alarak*, %21,7'si *halk kütüphanesinden*, %21,3'ü *okul kitaplığından*, %15'i *sınıf kitaplığından*, %11,3'ü *satın alarak*, %2,5'i *öğretmeninden* ve %1,3'ü de *hediye alarak* okuma kitaplarını temin etmektedirler. Burada okul ve sınıf kitaplığı yüzdelerini birleştirdiğimizde (%36,3) okuma alışkanlığında okulun rolünün ne kadar önemli olduğu görülebilir.

Tablo 65'te İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının arkadaşlarıyla kitap alış verişine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 65. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Arkadaşlarıyla Kitap Alış Verişine Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Arkadaşlarla Kitap Alış Verişi	Hayır	Sayı	3	13	29	45
		% *	6,7%	28,9%	64,4%	100,0%
		% **	9,7%	13,4%	25,9%	18,8%
	Bazen yaparım	Sayı	20	69	81	170
		% *	11,8%	40,6%	47,6%	100,0%
		% **	64,5%	71,1%	72,3%	70,8%
Sık sık yaparım	Sayı	8	15	2	25	
	% *	32,0%	60,0%	8,0%	100,0%	
	% **	25,8%	15,5%	1,8%	10,4%	
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Arkadaşlarla Kitap Alış Verişi içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 23,529$	$SD = 4$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Tablo 65'te öğrencilerin arkadaşları ile kitap alış verişi durumları, son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin %9,7'si arkadaşlarıyla kitap alış verişi *yapmazken*, %64,5'i *bazen yapmakta* ve %25,8'i de *sık sık yapmaktadır*. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %13,4'ü arkadaşlarıyla kitap alış verişi *yapmazken*, %71,1'i *bazen yapmakta* ve %15,5'i de *sık sık yapmaktadır*. Az okuyan öğrencilerin ise %25,9'u arkadaşlarıyla kitap alış verişi *yapmazken*, %72,3'ü *bazen yapmakta* ve %1,8'i de *sık sık yapmaktadır*.

Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında arkadaşlarıyla kitap alış verişi yapmayanlar en fazla az okuyan öğrencilerdir (%64,4). Çok okuyan öğrenciler de ise bu oran oldukça düşüktür (%6,7). Görülüyor ki çok okuyan öğrenciler üzerinde arkadaşlarıyla kitap alış verişi yapmak oldukça etkili olabilmektedir. Arkadaşlarıyla sık sık kitap alış verişi yapan öğrenciler en fazla çok ve orta düzeyde okuyan öğrencilerdir.

Tablo 66'da İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının evde okuyabileceği kitap durumuna göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 66. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Evde Okuyabileceği Kitap Durumuna Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Evde Çocuğun Okuyabileceği Kitap Durumu	Evimizde kitaplık yok	Sayı	2	14	40	56
		% *	3,6%	25,0%	71,4%	100,0%
	Evet var	% **	6,5%	14,4%	35,7%	23,3%
		Sayı	28	69	49	146
	% *	19,2%	47,3%	33,6%	100,0%	
	% **	90,3%	71,1%	43,8%	60,8%	
Hayır yok	Sayı	1	14	23	38	
	% *	2,6%	36,8%	60,5%	100,0%	
	% **	3,2%	14,4%	20,5%	15,8%	
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Evde Çocuğun Okuyabileceği Kitap Durumu içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 30,730$	$SD = 4$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Tablo 66'da evde çocuğun okuyabileceği kitap durumu öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin %6,5'i "Evimizde kitaplık yok."derken, %90,3'ü evlerinde okuyabilecekleri kitabın bulunduğunu ve %3,2'si de evlerinde okuyabilecekleri herhangi bir kitabın olmadığını belirtmektedirler. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %14,4'ü evinde kitaplık bulunmadığını belirtirken, %71,1'i evlerinde okuyabilecekleri kitabın bulunduğunu ve %14,4'ü de evlerinde okuyabilecekleri herhangi bir kitabın bulunmadığını belirtmişlerdir. Az okuyan öğrencilerin ise %35,7'sinin evinde kitaplık yokken, %43,8'inin evinde okuyabilecekleri kitabın bulunduğu ve %20,5'inin de evinde okuyabilecekleri herhangi bir kitabın bulunmadığı görülür.

Gruplar arasında bir karşılaştırmaya gidildiğinde, en çok, az (%71,4) ve orta düzeyde (%25) okuyan öğrencilerin evlerinde kitaplığın olmadığı tespit edilmiştir. Çok okuyanlarda ise bu oran oldukça düşüktür (%3,6). Yine “*Evde okuyabileceğim herhangi bir kitap yok.*” diyenler en çok, az (%60,5) ve orta düzeydeki (%36,8) öğrencilerdir. Çok okuyanlarda ise bu oran %2,6’dır. Bu bağlamda denilebilir ki evinde kitaplığı olan ve okuyabileceği herhangi bir kitaba sahip olan öğrenciler, olmayanlara göre daha çok okumaktadırlar. Evde çocuğun en yakınında ulaşabileceği kitaplarının olması onun okuma alışkanlığını kazanmasını ve geliştirmesini yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi olumlu bir biçimde etkilemektedir.

Tablo 67’de İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının okul veya sınıf kitaplığından düzenli kitap alıp okuma durumlarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 67. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Okul veya Sınıf Kitaplığından Düzenli Kitap Alıp Okuma Durumlarına Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Okul veya Sınıf Kitaplığından	Okul yada sınıf kitaplığımız yok	Sayı % * % **	4 10,8% 12,9%	18 48,6% 18,6%	15 40,5% 13,4%	37 100,0% 15,4%
	Düzenli Kitap Alıp Okuma	Evet, sık sık alır okurum	Sayı % * % **	16 32,7% 51,6%	28 57,1% 28,9%	5 10,2% 4,5%
		Bazen alır, okurum	Sayı % * % **	10 7,8% 32,3%	42 32,6% 43,3%	77 59,7% 68,8%
		Hayır, almam	Sayı % * % **	1 4,0% 3,2%	9 36,0% 9,3%	15 60,0% 13,4%
Toplam		Sayı % * % **	31 12,9% 100,0%	97 40,4% 100,0%	112 46,7% 100,0%	240 100,0% 100,0%

* Okul veya Sınıf Kitaplığından Düzenli Kitap Alıp Okuma içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 45,109$	$SD = 6$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Tablo 67’de okul veya sınıf kitaplığından düzenli kitap alıp okuma öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin %12,9’u “Okul ya da sınıf kitaplığımız yok.” derken, %51,6’sı okul ya da sınıf kitaplığından *sık sık* kitap alıp okuduğunu, %32,3’ü *bazen* alıp okuduğunu ve %3,2’si de *hiç almadığını* belirtmiştir. Orta düzeydeki okuyanların %18,6’sı “Okul ya da sınıf kitaplığımız yok.” derken, %28,9’u okul ya da sınıf kitaplığından *sık sık* kitap alıp okuduğunu, %43,3’ü *bazen* alıp okuduğunu ve %9,3’ü de *hiç almadığını* belirtmiştir. Az okuyan öğrencilerin ise %13,4’ü “Okul ya da sınıf kitaplığımız yok.” derken, %4,5’i okul ya da sınıf kitaplığından *sık sık* kitap alıp okuduğunu, %68,8’i *bazen* alıp okuduğunu ve %13,4’ü de *hiç almadığını* belirtmiştir.

Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında, en çok, orta (%48,6) ve az (%40,5) düzeyde okuyan öğrenciler okul ya da sınıf kitaplığının olmadığını belirtirken, çok okuyan (%10,8) öğrenciler diğerlerine göre okul ya da sınıf kitaplıklarının olduğunun daha çok farkındadırlar. Okul ya da sınıf kitaplığından en fazla çok (%32,7) ve orta düzeyde (%57,1) okuyan öğrenciler kitap alıp okumaktayken, az okuyan öğrencilerin sadece %10,2’si sık sık kitap alıp okumaktadır. Bununla birlikte okul ya da sınıf kitaplığından düzenli olarak “Hiç kitap almam.” diyenler az okuyan (%60) ve orta düzeyde okuyan (%36) öğrencilerken, çok okuyan öğrencilerde bu oran sadece %4’tür. Demek ki okul ya da sınıf kitaplığının bulunması ve öğrencilerin buralardan sık sık yararlanmaları öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarını ve bunu geliştirmelerine olumlu katkıda bulunmaktadır.

Tablo 68’de İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının ders dışındaki boş zamanlarını değerlendirmelerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 68. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirme	Kitap okuyorum	Sayı	14	24	18	56
		% *	25,0%	42,9%	32,1%	100,0%
		% **	45,2%	24,7%	16,1%	23,3%
	Oynuyorum	Sayı		2	6	8
		% *		25,0%	75,0%	100,0%
		% **		2,1%	5,4%	3,3%
	Anne/Babam a yardım ediyorum	Sayı		20	21	41
		% *		48,8%	51,2%	100,0%
		% **		20,6%	18,8%	17,1%
	Müzik dinliyorum	Sayı	2	7	16	25
		% *	8,0%	28,0%	64,0%	100,0%
		% **	6,5%	7,2%	14,3%	10,4%
Spor yapıyorum	Sayı	5	6	13	24	
	% *	20,8%	25,0%	54,2%	100,0%	
	% **	16,1%	6,2%	11,6%	10,0%	
Bilgisayar kullanıyorum	Sayı	5	12	11	28	
	% *	17,9%	42,9%	39,3%	100,0%	
	% **	16,1%	12,4%	9,8%	11,7%	
Televizyon izliyorum	Sayı	5	26	27	58	
	% *	8,6%	44,8%	46,6%	100,0%	
	% **	16,1%	26,8%	24,1%	24,2%	
Toplam	Sayı	31	97	112	240	
	% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Ders Dışındaki Boş Zamanlarını Değerlendirme içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 25,913$	$SD = 12$	$P = 0,011$
----------------	-----------	-------------

Tablo 68'de ders dışındaki boş zamanlarını değerlendirme öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok okuyan öğrencilerin %45,2'si ders dışındaki boş zamanlarında *kitap okuduğunu*, %6,5'i *müzik dinlediğini*, %16,1'i *spor yaptığını*, %16,1'i *bilgisayar kullandığını* ve %16,1'i de *televizyon izlediğini* belirtirken, bu grupta ders dışındaki boş zamanlarını *oyun oynayarak* ve *anne / babasına yardım ederek* geçiren öğrenciye hiç rastlanmamıştır. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %24,7'si ders dışındaki boş zamanlarında *kitap okuduğunu*, %2,1'i *oyun oynadığını*, %20,6'sı *anne / babasına yardım ettiğini*, %7,2'si *müzik dinlediğini*, %6,2'si *spor yaptığını*, %12,4'ü *bilgisayar kullandığını* ve %26,8'i de *televizyon izlediğini* belirtmiştir. Az okuyan öğrencilerin ise %16,1'i ders dışındaki boş zamanlarında *kitap okuduğunu*, %5,4'ü *oyun oynadığını*, %18,8'i *anne / babasına yardım ettiğini*, %14,3'ü *müzik dinlediğini*, %11,6'sı *spor yaptığını*, %9,8'i *bilgisayar kullandığını* ve %24,1'i de *televizyon izlediğini* belirtmiştir.

Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında çok okuyan öğrenciler ders dışındaki boş zamanlarında en çok *kitap okumaktadır*. Orta düzeyde okuyan öğrenciler ise ders dışındaki boş zamanlarında daha çok *televizyon seyrederken*, bunu sırasıyla *kitap okuma* ve *anne / babaya yardım etme* izlemiştir. Az okuyan öğrenciler ise sırasıyla en çok *televizyon izlemekte*, *anne / babasına yardım etmekte* ve *kitap okumaktadır*. Bununla birlikte orta düzeyde ve az okuyan öğrencilerin ders dışındaki boş zamanlarında *anne / babaya yardım ederek* değerlendirdikleri görülürken, çok okuyan öğrencilerde ise ders dışındaki boş zamanlarını bu şekilde değerlendirene hiç rastlanmamıştır. Ayrıca az okuyan öğrencileri ders dışındaki boş zamanlarında kitap okumaktan alıkoyan etkenlerin başında televizyon seyretmek ve anne / babaya yardım etme gelmektedir.

Tablo 69'da İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının roman / hikâye okuma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

lo 69. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Roman Hikaye Okuma Sıklığına Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Roman / Hikaye Okuma Sıklığı	Hiç okumam	Sayı		1	8	9
		% *		11,1%	88,9%	100,0%
		% **		1,0%	7,1%	3,8%
	Bazen okurum	Sayı	5	29	74	108
		% *	4,6%	26,9%	68,5%	100,0%
		% **	16,1%	29,9%	66,1%	45,0%
	Sürekli okurum	Sayı	26	67	30	123
		% *	21,1%	54,5%	24,4%	100,0%
		% **	83,9%	69,1%	26,8%	51,3%
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Roman/ Hikâye Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 53,751$	$SD = 4$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Tablo 69'da roman / hikâye okuma sıklığı öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Çok okuyucuların %16,1'i *bazen* roman / hikâye okumakta, %83,9'u *sürekli* okumaktayken, çok okuyan öğrenciler arasında roman / hikâyeyi *hiç okumam*, diyen öğrenciye hiç rastlanmamıştır. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %1'i roman / hikâyeyi *hiç okumazken*, %29,9'u *bazen* okumakta ve %69,1'i de *sürekli* okumaktadır. Az okuyan öğrencilerin ise %7,1'i roman / hikâyeyi *hiç okumazken*, %66,1'i *bazen* okumakta ve %26,8'i de *sürekli* okumaktadır.

Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında, roman ya da hikâyeyi "*Hiç okumam*." diyenler en çok az okuyan öğrencilerdir (%88,9). Bu oran orta düzeydeki okuyucularda %11,1 iken, çok okuyan öğrencilerde roman ya da hikâyeyi *hiç okumayan* öğrenciye

hiç rastlanmamıştır. Genel toplama bakıldığında ise hem çok, hem orta, hem de az okuyan öğrencilerinde %51,3'ünün roman ya da hikâyeyi sürekli okuması ve roman ya da hikâyeyi hiç okumam diyenlerin genel toplam içindeki oranının %3,8 olması öğrencilerin okuma alışkanlığını devam ettirmeleri açısından olumlu bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 70'te İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının sürekli okudukları türü tercih etme sebeplerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 70. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Sürekli Okudukları Türü Tercih Etme Sebeplerine Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Sürekli Okunan Türün Tercih Edilme Sebebi	Sıkıntılımdan kurtulmama yardımcı oluyor	Sayı	3	3	10	16
		% *	18,8%	18,8%	62,5%	100,0%
		% **	9,7%	3,1%	8,9%	6,7%
	Bilgimi arttıyor	Sayı	11	40	36	87
		% *	12,6%	46,0%	41,4%	100,0%
		% **	35,5%	41,2%	32,1%	36,3%
	İlginç şeyleri görmekten hoşlanıyorum	Sayı	12	38	41	91
		% *	13,2%	41,8%	45,1%	100,0%
		% **	38,7%	39,2%	36,6%	37,9%
	Düşünemediğim şeyleri eserlerde buluyorum	Sayı	3	7	10	20
		% *	15,0%	35,0%	50,0%	100,0%
		% **	9,7%	7,2%	8,9%	8,3%
	Kendime güvenim artıyor	Sayı	2	7	9	18
		% *	11,1%	38,9%	50,0%	100,0%
		% **	6,5%	7,2%	8,0%	7,5%
	Çevremde (öğretmen, arkadaşlanm...) saygınlığım artıyor	Sayı		2	6	8
		% *		25,0%	75,0%	100,0%
		% **		2,1%	5,4%	3,3%
Toplam	Sayı	31	97	112	240	
	% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Sürekli Okunan Türün Tercih Edilme Sebebi içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 7,666$	$SD = 10$	$P = 0,661$
---------------	-----------	-------------

Tablo 70’te sürekli okunan türün tercih edilme sebebi öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P > 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin %9,7’si sürekli okuduğu türü *sıkıntılarından kurtulmasına yardımcı olduğu için* tercih ettiğini, %35,5’i *bilgisini arttırdığı için*, 38,7’si *ilginç şeyleri görmekten hoşlandığı için*, %9,7’si *düşünemediği şeyleri eserlerde bulduğu için*, %6,5’i *kendine olan güvenini arttırdığı için* tercih ederken, çok okuyan öğrencilerde *çevremde saygınlığımı arttırmak için* tercih ediyorum, diyen öğrenciye hiç rastlanmamıştır. Orta düzeyde okuyucu olan öğrencilerin %3,1’i sürekli okuduğu türü *sıkıntılarından kurtulmasına yardımcı olduğu için* tercih ettiğini, %41,2’si *bilgisini arttırdığı için*, %39,2’si *ilginç şeyleri görmekten hoşlandığı için*, %7,2’si *düşünemediği şeyleri eserlerde bulduğu için*, %7,2’si *kendine olan güvenini arttırdığı için*, %2,1’i *çevresinde saygınlığımı arttırdığı için* sürekli okuduğu türü tercih etmektedir. Az okuyan öğrencilerin ise %8,9’u sürekli okuduğu türü *sıkıntılarından kurtulmasına yardımcı olduğu için*, %32,1’i *bilgisini arttırdığı için*, %36,6’sı *ilginç şeyleri görmekten hoşlandığı için*, %8,9’u *düşünemediği şeyleri eserlerde bulduğu için*, %8’i *kendine olan güvenini arttırdığı için* ve %5,4’ü de *çevresinde saygınlığımı arttırdığı için* sürekli okuduğu türü tercih etmektedir.

Genel toplama bakıldığında ise çok, orta ve az okuyan öğrencilerin %37,9’u en çok *ilginç şeyleri görmekten hoşlandığı* ve %32,1’i *bilgisini arttırdığı için* sürekli okuduğu türü tercih etmektedirler.

Tablo 71’de İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının üniversite eğitimi ile ilgili ailelerinin düşüncelerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 71. İlköğretim 8. Sınıf Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailelerinin Düşüncelerine Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailenin Düşüncesi	Okutmaya imkanım yok, diyorlar	Sayı		4	13	17
		% *		23,5%	76,5%	100,0%
		% **		4,1%	11,6%	7,1%
	Hem çalış hem oku, diyorlar	Sayı		5	18	23
		% *		21,7%	78,3%	100,0%
	% **		5,2%	16,1%	9,6%	
Başka bir ilde/yerde okutmam diyorlar	Sayı	2	7	12	21	
	% *	9,5%	33,3%	57,1%	100,0%	
	% **	6,5%	7,2%	10,7%	8,8%	
Mutlaka okumalısın, diyorlar	Sayı	29	81	69	179	
	% *	16,2%	45,3%	38,5%	100,0%	
	% **	93,5%	83,5%	61,6%	74,6%	
Toplam	Sayı	31	97	112	240	
	% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Üniversite Eğitimi İle İlgili Ailenin Düşüncesi içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 22,507$	$SD = 6$	$P = 0,001$
----------------	----------	-------------

Tablo 71’de üniversite eğitimi ile ilgili ailenin düşüncesi öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin ailelerinin %6,5’i “*Başka bir ilde / yerde okutmam.*” derken, %93,5’i “*Mutlaka okumalısın.*” demektedir. Çok okuyan öğrencilerden “*Okutmaya imkânım yok.*” ve “*Hem çalış hem de oku.*” diyen aileye hiç rastlanmamıştır. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin ailelerinin %4,1’i “*Okutmaya imkânım yok.*” demekte, %5,2’si “*Hem çalış hem de oku.*” demekte, %7,2’si “*Başka bir ilde / yerde okutmam.*” derken, %83,5’i “*Mutlaka okumalısın.*” demektedir. Az okuyan öğrencilerin ailelerinin ise %11,6’sı “*Okut-*

maya imkânım yok.” demekte, %16,1’i “*Hem çalış hem de oku.*” demekte, %10,7’si “*Başka bir ilde / yerde okutmam.*” derken, %61,6’sı da “*Mutlaka okumalısın.*” demektedir.

Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında, “*Okutmaya imkânım yok.*” diyen aileler en çok, az (%76,5) ve orta düzeyde okuyan (%23,5) öğrencilerin aileleridir. Çok okuyan öğrencilerde ise “*Okutmaya imkânım yok.*” diyen aileye hiç rastlanmamıştır. “*Hem çalış hem oku.*” diyen ailelere bakıldığında yine en çok, az okuyan (%78,3) öğrencileri görmekteyiz. Çok okuyan öğrencilerin ailelerinden ise “*Hem çalış hem de oku.*” diyene hiç rastlanmamıştır. “*Üniversiteyi başka bir yerde okutmam.*” diyen ailelere bakıldığında yine en çok, az okuyan (%57,1) öğrencilerin aileleri başta gelmektedir. “*Başka bir yerde üniversiteyi okutmam.*” diyen ailelerin en az olduğu grup çok okuyan öğrencilerdir. Bununla birlikte, her üç grubun ailelerinin de “*Mutlaka okumalısın.*” dedikleri tespit edilmiştir.

Tablo 72’de İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının ailelerinin boş zamanlarda okuması için çocuğa kitap alıp almama durumlarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 72. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Ailelerinin Boş Zamanlarda Okuması İçin Çocuğa Kitap Alıp Almama Durumlarına Göre Dağılımı

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6’dan az kitap-Hiç	
Ailenin Boş Zamanlarda Okumak İçin Çocuğa Kitap Alması	Hiç almazlar	Sayı	3	16	27	46
		% *	6,5%	34,8%	58,7%	100,0%
		% **	9,7%	16,5%	24,1%	19,2%
	Arada bir alırlar	Sayı	12	55	78	145
		% *	8,3%	37,9%	53,8%	100,0%
		% **	38,7%	56,7%	69,6%	60,4%
	Sık sık alırlar	Sayı	16	26	7	49
		% *	32,7%	53,1%	14,3%	100,0%
		% **	51,6%	26,8%	6,3%	20,4%
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Ailenin Boş Zamanlarda Okumak İçin Çocuğa Kitap Alması içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 35,186$	$SD = 4$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Tablo 72’de ailenin boş zamanlarında okumak için çocuğa kitap alması öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin %9,7’sinin ailesi boş zamanlarında okuması için çocuğuna kitap *hiç almazken*, %38,7’si *arada bir* almakta ve %51,6’sı da *sık sık* almaktadır. Orta düzeydeki ailelerin %16,5’i boş zamanlarında okuması için çocuğuna kitap *hiç almazken*, %56,7’si *arada bir* almakta ve %26,8’i de *sık sık* almaktadır. Az okuyan öğrencilerin ailelerinin ise %24,1’i boş zamanlarında okuması için çocuğuna *hiç kitap almazken*, %69,6’sı *arada bir*, %6,3’ü de *sık sık* almaktadır.

Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında en çok, az kitap okuyan öğrencilerin ailelerinin çocuklarına okuması için *hiç kitap almadıkları* tespit edilmiştir (%58,7). Çok okuyan öğrencilerin ailelerinin kitap almama durumu oldukça düşüktür (%6,5). “*Ailem sık sık okumak için kitap alır.*”, diyen öğrencilere bakıldığında yine çok okuyan (%32,7) ve orta düzeyde (%53,1) okuyan öğrencilerin ailelerinin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, tablodan hareketle, ailenin okumaya yönlendirme konusunda çocuğa destek olması, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasını ve bu alışkanlığı yaşamının her alanında devam ettirmesine olumlu katkıda bulunduğu söylenebilir.

Tablo 73’te İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının il halk kütüphanesinden yararlanma sıklığına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 73. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığına Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığı	Hiç yararlanmıyorum	Sayı	6	17	21	44
		% *	13,6%	38,6%	47,7%	100,0%
		% **	19,4%	17,5%	18,8%	18,3%
	Bazen yararlanıyorum	Sayı	20	66	79	165
		% *	12,1%	40,0%	47,9%	100,0%
		% **	64,5%	68,0%	70,5%	68,8%
Sık sık yararlanıyorum	Sayı	5	14	12	31	
	% *	16,1%	45,2%	38,7%	100,0%	
	% **	16,1%	14,4%	10,7%	12,9%	
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* İl Halk Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığı içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 1,044$	$SD = 4$	$P = 0,903$
---------------	----------	-------------

Tablo 73'te İl Halk Kütüphanesinden yararlanma sıklığı öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, çok okuyan öğrencilerin %19,4'ü il halk kütüphanesinden *hiç yararlanmazken*, %64,5'i *bazen yararlanmakta* ve %16,1'i de *sık sık yararlanmaktadır*. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %17,5'i il halk kütüphanesinden *hiç yararlanmazken*, %68'i *bazen yararlanmakta* ve %14,4'ü de *sık sık yararlanmaktadır*. Az okuyan öğrencilerin de %18,8'i il halk kütüphanesinden *hiç yararlanmazken*, %70,5'i *bazen yararlanmakta* ve %10,7'si ise *sık sık yararlanmaktadır*.

Genel toplama bakıldığında her üç grubun öğrencilerinin %68,8'i il halk kütüphanesinden *bazen yararlanmakta*, %18,3'ü *hiç yararlanmamakta* ve sadece %10,7'si *sık sık yararlanmaktadır*.

rarlanmaktadır. Buna göre hem çok, hem orta, hem de az okuyan öğrencilerin genellikle il halk kütüphaneden *bazen yararlandıkları* ortaya çıkmıştır.

Tablo 74'te İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının kitap okuma düşüncesini aşılayanlara göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 74. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Kitap Okuma Düşüncesini Aşılayanlara Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Kitap Okuma Düşüncesini Aşılayan	Annem	Sayı	2	13	10	25
		% *	8,0%	52,0%	40,0%	100,0%
		% **	6,5%	13,4%	8,9%	10,4%
	Babam	Sayı	2	5	8	15
		% *	13,3%	33,3%	53,3%	100,0%
		% **	6,5%	5,2%	7,1%	6,3%
	Öğretmenim	Sayı	13	36	48	97
		% *	13,4%	37,1%	49,5%	100,0%
		% **	41,9%	37,1%	42,9%	40,4%
	Kardeşlerim	Sayı		4	7	11
		% *		36,4%	63,6%	100,0%
		% **		4,1%	6,3%	4,6%
	Diğer (dayı, yenge, teyze, amca vb gibi)	Sayı	2	6	2	10
		% *	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
		% **	6,5%	6,2%	1,8%	4,2%
	Kendim	Sayı	12	33	37	82
		% *	14,6%	40,2%	45,1%	100,0%
		% **	38,7%	34,0%	33,0%	34,2%
Toplam	Sayı	31	97	112	240	
	% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kitap Okuma Düşüncesini Aşılamanın içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 7,547$	$SD = 10$	$P = 0,673$
---------------	-----------	-------------

Tablo 74’te kitap okuma düşüncesini aşılamanın kişiyi ya da kişiler öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin %6,5’i kitap okuma düşüncesini *annesinin*, %6,5’i *babasının*, %41,9’u *öğretmeninin*, %6,5’i *dayı, amca ya da teyze gibi yakın akrabalarının* ve %38,7’si de *kendi kendine* aştığını belirtirken, çok okuyan öğrencilerde kitap okuma düşüncesini “*Kardeşim aştı.*” diyen öğrenciye hiç rastlanmamıştır. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %13,4’ü kitap okuma düşüncesini *annesinin*, %5,2’si *babasının*, %37,1’i *öğretmeninin*, %4,1’i *kardeşlerinin*, %6,2’si *dayı, amca ya da teyze gibi yakın akrabalarının* ve %34’ü de *kendi kendine* aştığını belirtmiştir. Az okuyan öğrencilerin de %8,9’u kitap okuma düşüncesini *annesinin*, %7,1’i *babasının*, %42,9’u *öğretmeninin*, %6,3’ü *kardeşlerinin*, %1,8’i *dayı, amca ya da teyze gibi yakın akrabalarının* ve %33’ü de *kendi kendine* aştığını belirtmiştir. Görüldüğü gibi çok, orta ve az okuyan öğrenciler arasında kitap okuma düşüncesini aşılama yönünden anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Genel toplama bakıldığında ise hem çok, hem orta düzeyde, hem de az okuyan öğrencilere kitap okuma düşüncesini en çok öğretmenlerinin aştığını görmekteyiz. Daha öncede belirtildiği gibi burada da, *öğretmen* faktörünün öğrencinin okuma alışkanlığı kazanmasında ve bu alışkanlığı devam ettirmesinde ne derece etkili olduğu bir kez daha ispatlanmış olmaktadır. Bununla birlikte kitap okuma düşüncesini aşılama konusunda *anne* (%10,4) – *babanın* (%6,3), *kardeşlerin* (%4,6) ve *dayı, amca ve teyze gibi yakın akrabalarının* (%4,2) oldukça yetersiz oldukları tespit edilmiştir. Öğrenciler kitap okuma düşüncesini öğretmeninden sonra en çok *kendi kendilerine* aştıklarıdır (%33).

Tablo 75’te İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uyduğu kişilere göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 75. İlköğretim 8. Sınıf Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uyduğu Kişilere Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uyulan	Öğretmenimin	Sayı	14	35	38	87
		% *	16,1%	40,2%	43,7%	100,0%
		% **	45,2%	36,1%	33,9%	36,3%
	Anne/ babamın	Sayı	1	6	7	14
		% *	7,1%	42,9%	50,0%	100,0%
		% **	3,2%	6,2%	6,3%	5,8%
	Arkadaşımın	Sayı	1	3	3	7
		% *	14,3%	42,9%	42,9%	100,0%
		% **	3,2%	3,1%	2,7%	2,9%
	Abla/ağabeyimin	Sayı	2	7	8	17
		% *	11,8%	41,2%	47,1%	100,0%
		% **	6,5%	7,2%	7,1%	7,1%
	Kendim seçiyorum	Sayı	13	46	56	115
		% *	11,3%	40,0%	48,7%	100,0%
		% **	41,9%	47,4%	50,0%	47,9%
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Okuma Kitabı Seçerken En Çok Tavsiyesine Uyulan içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 1,662$	$SD = 8$	$P = 0,990$
---------------	----------	-------------

Tablo 75'te okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uyulan kişi ya da kişiler, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok okuyan öğrencilerin %45,2'si okuma kitabı seçerken *öğretmeninin* tavsiyesine uyarken, %3,2'si *anne / babasının*, %3,2'si *arkadaşının*, %6,5'i *abla / ağabeyinin* tavsiyesine uyarken, %41,9'u da okuma kitaplarını *kendi kendine* seçmektedir. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %36,1'i okuma kitabı seçerken *öğretmeni-*

nin, %6,2'si *anne / babasının*, %3,1'i *arkadaşının*, %7,2'si *abla / ağabeyinin* tavsiyesine uyarken, %47,4'ü de okuma kitaplarını *kendi kendine* seçmektedir. Az okuyan öğrencilerin ise 33,9'u okuma kitabı seçerken *öğretmeninin* tavsiyesine uyarken, %6,3'ü *anne / babasının*, %2,7'si *arkadaşının*, %7,1'i *abla / ağabeyinin* tavsiyesine uymakta, %50'si de okuma kitaplarını *kendi kendine* seçmektedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere gruplar arasında okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uyulan kişi ya da kişiler arasında herhangi bir farklılık görülmemektedir.

Genel toplama bakıldığında çok okuyan, orta düzeyde okuyan ve az okuyan öğrencilerin okuma kitabını en çok, *kendi kendilerine* (%47,9) ve *öğretmenlerinin* (%33,9) tavsiyesiyle seçtikleri tespit edilmiştir. Bir önceki tablolarda da belirtildiği üzere öğrenciler, okuma konusunda bilinçli grubu en çok temsil eden öğretmenleri tercih etmektedirler. *Arkadaş* (%2,9), *anne - baba* (%5,8) ve *abla - ağabey* (%7,1) okuma kitabı seçerken tavsiyesine en az uyulan kişi ya da kişiler olmuştur.

Tablo 76'da İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının yeteri kadar kitap okuyama sebeplerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 76. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Yeteri Kadar Kitap Okuyama Sebeplerine Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Yeteri Kadar Kitap Okuyama Sebebi	Kitap fiyatlarının çok yüksek olması	Sayı	2	5	19	26
		% *	7,7%	19,2%	73,1%	100,0%
		% **	6,5%	5,2%	17,0%	10,8%
	Okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğu	Sayı	1	16	17	34
		% *	2,9%	47,1%	50,0%	100,0%
		% **	3,2%	16,5%	15,2%	14,2%
	Televizyon seyretmek	Sayı	1	8	15	24
		% *	4,2%	33,3%	62,5%	100,0%
		% **	3,2%	8,2%	13,4%	10,0%
	Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmak	Sayı	20	58	34	112
		% *	17,9%	51,8%	30,4%	100,0%
		% **	64,5%	59,8%	30,4%	46,7%
	Yaşıma ve zevkime göre kitap bulamamak	Sayı	3	5	11	19
		% *	15,8%	26,3%	57,9%	100,0%
% **		9,7%	5,2%	9,8%	7,9%	
Ailemin kitap okuma yerine ders çalışmamı istemesi	Sayı	4	5	16	25	
	% *	16,0%	20,0%	64,0%	100,0%	
	% **	12,9%	5,2%	14,3%	10,4%	
Toplam	Sayı	31	97	112	240	
	% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Yeteri Kadar Kitap Okuyama Sebebi içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 31,428$	$SD = 10$	$P = 0,000$
----------------	-----------	-------------

Tablo 76'da yeteri kadar kitap okuyamama sebebi öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok okuyan öğrencilerin %6,5'i *kitap fiyatlarının çok yüksek oluşundan*, %3,2'si *okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğundan*, %3,2'si

televizyon seyretmekten, %64,5'i Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmaktan, %9,7'si yaşına ve zevkine uygun kitap bulamamaktan ve %12,9'u da ailesinin kitap okuma yerine ders çalışmasını istemesinden dolayı yeteri kadar kitap okuyamadığını belirtmiştir. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %5,2'si kitap fiyatlarının çok yüksek oluşundan, %16,5'i okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğundan, %8,2'si televizyon seyretmekten, %59,8'i Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmaktan, %5,2'si yaşına ve zevkine uygun kitap bulamamaktan ve %5,2'si de ailesinin kitap okuma yerine ders çalışmasını istemesinden dolayı yeteri kadar kitap okuyamadığını belirtmiştir. Az okuyan öğrencilerin ise %17'si kitap fiyatlarının çok yüksek oluşundan, %15,2'si okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğundan, %13,4'ü televizyon seyretmekten, %30,4'ü Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmaktan, %9,8'i yaşına ve zevkine uygun kitap bulamamaktan ve %14,3'ü de ailesinin kitap okuma yerine ders çalışmasını istemesinden dolayı yeteri kadar kitap okuyamadığını belirtmiştir.

Genel toplamda ise her üç grubun da yeteri kadar kitap okuyamamasındaki en önemli neden Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmak gelirken (%46,7), bunu ikinci sırada okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğu (%14,2) izlemektedir.

Tablo 77'de İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının okumaktan en çok hoşlandıkları kitap türlerine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 77. İlköğretim 8. Sınıfı Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Okumaktan En Çok Hoşlandıkları Kitap Türlerine Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Okumaktan En Çok Hoşlanılan Kitap Türleri	Duygusal	Sayı	3	12	22	37
		% *	8,1%	32,4%	59,5%	100,0%
		% **	9,7%	12,4%	19,6%	15,4%
	Macera	Sayı	18	52	59	129
		% *	14,0%	40,3%	45,7%	100,0%
		% **	58,1%	53,6%	52,7%	53,8%
	Hayvanlar alemi	Sayı		5	4	9
		% *		55,6%	44,4%	100,0%
		% **		5,2%	3,6%	3,8%
	Bilim-kurgu	Sayı	5	9	9	23
% *		21,7%	39,1%	39,1%	100,0%	
% **		16,1%	9,3%	8,0%	9,6%	
Gezi	Sayı		2	2	4	
	% *		50,0%	50,0%	100,0%	
	% **		2,1%	1,8%	1,7%	
Kahramanlık-tarih	Sayı	3	8	5	16	
	% *	18,8%	50,0%	31,3%	100,0%	
	% **	9,7%	8,2%	4,5%	6,7%	
Aile ve ev yaşamı	Sayı	1	4	2	7	
	% *	14,3%	57,1%	28,6%	100,0%	
	% **	3,2%	4,1%	1,8%	2,9%	
Güldürü	Sayı	1	5	9	15	
	% *	6,7%	33,3%	60,0%	100,0%	
	% **	3,2%	5,2%	8,0%	6,3%	
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Okumaktan En Çok Hoşlanılan Kitap Türleri içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 10,447$	$SD = 14$	$P = 0,729$
----------------	-----------	-------------

Tablo 77’de okumaktan en çok hoşlanılan kitap türleri, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($P > 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok okuyan öğrencilerin %9,7’si *duygusal* türdeki kitaplardan hoşlandığını, %58,1’i *macera*, %16,1’i *bilim – kurgu*, %9,7’si *kahramanlık ve tarih*, %3,2’si *aile ev yaşamı* ve %3,2’si de *güldürü* türündeki kitaplardan hoşlanmaktadır. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %12,4’ü *duygusal* türdeki kitaplardan hoşlandığını, %53,6’sı *macera*, %5,2’si *hayvanlar alemi*, %9,3’ü *bilim – kurgu*, %2,1’i *gezi*, %8,2’si *kahramanlık ve tarih*, %4,1’i *aile ev yaşamı* ve %5,2’si de *güldürü* türündeki kitaplardan hoşlanmaktadır. Az okuyan öğrencilerin ise %19,6’sı *duygusal* türdeki kitaplardan hoşlandığını, %52,7’si *macera*, %3,6’sı *hayvanlar alemi*, %8’i *bilim – kurgu*, %1,8’i *gezi* türündeki, %4,5’i *kahramanlık ve tarih*, %1,8’i *aile ev yaşamı* ve %8’i de *güldürü* türündeki kitaplardan hoşlanmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere çok, orta ve az okuyan öğrenciler arasında okumaktan en çok hoşlandıkları türler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Genel toplama bakıldığında her üç grubun öğrencileri en çok *macera* (%53,8) türündeki kitaplardan hoşlanmaktayken, sırasıyla en çok hoşlandıkları diğer türler de şunlardır: *Duygusal* (%15,4), *bilim – kurgu* (%9,6), *kahramanlık – tarih* (%6,7), *güldürü* (%6,3), *hayvanlar alemi* (%3,8), *aile ve ev yaşamı* (%2,9) ve *gezi* (%1,7) türündeki kitaplardır. Bu bağlamda denilebilir ki öğrenciler en çok *macera ve duygusal* türdeki kitapları okumaktan hoşlanırken, *gezi* türündeki kitapları okumaktan çok az hoşlanmaktadır.

Tablo 78’de İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının annelerinin okuma sıklıklarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 78. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Annelerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Annenin Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	4	25	50	79
		% *	5,1%	31,6%	63,3%	100,0%
		% **	12,9%	25,8%	44,6%	32,9%
	Bazen okur	Sayı	19	57	55	131
		% *	14,5%	43,5%	42,0%	100,0%
		% **	61,3%	58,8%	49,1%	54,6%
	Çok okur	Sayı	8	15	7	30
		% *	26,7%	50,0%	23,3%	100,0%
		% **	25,8%	15,5%	6,3%	12,5%
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Annenin Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 19,709$	$SD = 4$	$P = 0,001$
----------------	----------	-------------

Tablo 78'de annenin okuma sıklığı, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çok okuyan öğrencilerin annelerinin %12,9'u *hiç okumamakta*, %61,3'ü *bazen* okumakta ve %25,8'i de *çok* okumaktadır. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %25,8'inin annesi *hiç okumazken*, %58,8'i *bazen* okumakta ve %15,5'i de *çok* okumaktadır. Az okuyan öğrencilerin ise %44,6'sının annesi *hiç okumazken*, %49,1'i *bazen* okumakta ve %6,3'ü de *çok* okumaktadır.

Tablodan da anlaşılacağı çok, orta düzeyde ve az okuyan öğrencilerin annelerinin okuma sıklığı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre en çok az okuyan öğrencilerin anneleri *hiç* okumamaktadır (%63,3). *Çok* okuyan öğrencilerin annelerinde ise *hiç* okuma oranı oldukça düşüktür (%5,1). Görülüyor ki annenin evde kitap okuması çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasını ve bunu devam ettirmesini olumlu yönden etkilemektedir.

Tablo 79’da İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının babalarının okuma sıklıklarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 79. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Babalarının Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Babanın Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	3	19	31	53
		% *	5,7%	35,8%	58,5%	100,0%
		% **	9,7%	19,6%	27,7%	22,1%
Bazen okur		Sayı	17	55	56	128
		% *	13,3%	43,0%	43,8%	100,0%
		% **	54,8%	56,7%	50,0%	53,3%
Çok okur		Sayı	11	23	25	59
		% *	18,6%	39,0%	42,4%	100,0%
		% **	35,5%	23,7%	22,3%	24,6%
Toplam		Sayı	31	97	112	240
		% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%
		% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Babanın Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 6,236$	$SD = 4$	$P = 0,182$
---------------	----------	-------------

Tablo 79’da babanın okuma sıklığı, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin babalarının %9,7’si *hiç okumazken*, %54,8’i *bazen* okumakta ve %35,5’i *çok* okumaktadır. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %19,6’sının babası *hiç okumazken*, %56,7’si *bazen* okumakta ve %23,7’si de *çok* okumaktadır. Az okuyan öğrencilerin ise %27,7’sinin babası *hiç okumazken*, %50’si *bazen* okumakta ve %22,3’ü de *çok* okumaktadır. Görülüyor ki babaların okuma sıklığı ile öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Genel toplama bakıldığında ise çok, orta düzeyde ve az okuyan öğrencilerin babalarının %53,3’ü *bazen* okumakta, %24,6’sı *çok* okumakta ve %22,1’i de *hiç okumamaktadır*. Çok okuyan öğrenci babala-

rının oranının, hiç okumayan babaların oranına göre daha fazla çıkması bu kişilerin, çocuklarına okuma alışkanlığını kazandırma konusunda olumlu katkıda bulunabilecekleri söylenebilir.

Tablo 80'de İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının abla / ağabeylerinin okuma sıklıklarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 80. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Abla/ Ağabeylerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Abla/ Ağabeyin Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	1	2	5	8
		% *	12,5%	25,0%	62,5%	100,0%
		% **	3,2%	2,1%	4,5%	3,3%
	Bazen okur	Sayı	6	20	37	63
		% *	9,5%	31,7%	58,7%	100,0%
		% **	19,4%	20,6%	33,0%	26,3%
	Çok okur	Sayı	12	31	33	76
		% *	15,8%	40,8%	43,4%	100,0%
		% **	38,7%	32,0%	29,5%	31,7%
	Ablam/ağa beyim yok	Sayı	12	44	37	93
		% *	12,9%	47,3%	39,8%	100,0%
		% **	38,7%	45,4%	33,0%	38,8%
Toplam	Sayı	31	97	112	240	
	% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Abla/ Ağabeyin Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 7,297$	$SD = 6$	$P = 0,294$
---------------	----------	-------------

Tablo 80'de abla / ağabeyin okuma sıklığı, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin %3,2'sinin abla / ağabeyi *hiç okumazken*, %19,4'ü *bazen* okumakta, %38,7'si *çok* okumakta ve %38,7'sinin ise abla / ağabeyi yoktur. Orta düzeyde

okuyan öğrencilerin %2,1'inin abla / ağabeyi *hiç okumamakta*, %20,6'sı *bazen* okumakta, %32'si de *çok* okurken, öğrencilerin %45,4'ünün abla / ağabeyi *yoktur*. Az okuyan öğrencilerin ise %4,5'inin abla / ağabeyi *hiç okumamakta*, %33'ü *bazen* okumakta, %29,5'i de *çok* okurken, %33'ünün abla / ağabeyinin *olmadığı* tespit edilmiştir.

Tablo 81'de İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının kardeşlerinin okuma sıklıklarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 81. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Kardeşlerinin Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç	
Kardeşin Okuma Sıklığı	Hiç okumaz	Sayı	2	5	3	10
		% *	20,0%	50,0%	30,0%	100,0%
		% **	6,5%	5,2%	2,7%	4,2%
	Bazen okur	Sayı	4	20	36	60
		% *	6,7%	33,3%	60,0%	100,0%
		% **	12,9%	20,6%	32,1%	25,0%
	Çok okur	Sayı	10	30	21	61
		% *	16,4%	49,2%	34,4%	100,0%
		% **	32,3%	30,9%	18,8%	25,4%
	Kardeşim yok	Sayı	15	42	52	109
		% *	13,8%	38,5%	47,7%	100,0%
		% **	48,4%	43,3%	46,4%	45,4%
Toplam	Sayı	31	97	112	240	
	% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Kardeşin Okuma Sıklığı içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 9,926$	$SD = 6$	$P = 0,128$
---------------	----------	-------------

Tablo 81'de kardeşin okuma sıklığı, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($P > 0,05$).

Çok okuyan öğrenciler, kardeşlerinin %6,5'inin *hiç okumadığını*, %12,9'unun *bazen* okuduğunu ve %32,3'ünün *çok* okuduğunu belirtirken, bu öğrencilerin %48,4'ünün

kardeşinin olmadığı tespit edilmiştir. Orta düzeyde okuyan öğrenciler, kardeşlerinin %5,2'sinin *hiç okumadığını*, %20,6'sının *bazen okuduğunu* ve 30,9'unun *çok okuduğunu* belirtirken, çok okuyan öğrencilerin %43,3'ünün *kardeşi olmadığı* tespit edilmiştir. Az okuyan öğrenciler de kardeşlerinin %2,7'sinin *hiç okumadığını*, %32,1'i *bazen okuduğunu*, %18,8'i *çok okumakta olduğunu* belirtirken, az okuyan öğrencilerin %46,4'ünün de *kardeşinin olmadığı* tespit edilmiştir.

Genel toplama bakıldığında ise çok, orta ve az okuyan öğrencilerin kardeşlerinin %25,4'ü *çok okumaktayken*, %25'i *bazen okumakta* ve %4,2'si de *az okumaktadır*. Öğrencilerin %45,4'ünün *kardeşinin hiç olmadığı* ortaya çıkmıştır. Her üç gruptaki öğrencilerin kardeşlerinin %25'inin çok okuması okuma alışkanlığının kazanılması ve devam ettirilmesinde kardeşlerin birbirine olumlu katkıda bulunabileceğinin gösterir.

Tablo 82'de İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının evlerine düzenli olarak gazetenin gelmesine göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 82. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Evleri Düzenli Olarak Gazetenin Gelmesine Göre Dağılımları

	Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam		
	21 kitaptan fazla	6-20 kitap arasında	6'dan az kitap-Hiç			
Eve Düzenli Olarak Gazetenin Gelmesi	Hayırlı gelmiyor	Sayı	4	22	39	65
		% *	6,2%	33,8%	60,0%	100,0%
		% **	12,9%	22,7%	34,8%	27,1%
	Bazen geliyor	Sayı	11	46	45	102
		% *	10,8%	45,1%	44,1%	100,0%
		% **	35,5%	47,4%	40,2%	42,5%
Sürekli geliyor	Sayı	16	29	28	73	
	% *	21,9%	39,7%	38,4%	100,0%	
	% **	51,6%	29,9%	25,0%	30,4%	
Toplam	Sayı	31	97	112	240	
	% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Eve Düzenli Olarak Gazetenin Gelmesi içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 12,194$	$SD = 4$	$P = 0,016$
----------------	----------	-------------

Tablo 82’de eve düzenli olarak gazetenin gelmesi öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin %12,9’unun evine *düzenli olarak gazete gelmezken*, %35,5’inin evine *bazen gelmekte* ve %51,6’sının evine de *sık sık gelmektedir*. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %22,7’sinin evine *düzenli olarak gazete gelmezken*, %47,4’ünün evine *bazen gelmekte* ve %29,9’unun evine de *sık sık gelmektedir*. Az okuyan öğrencilerin ise %34,8’inin evine *gazete düzenli olarak gelmezken*, %40,2’sinin evine *bazen gelmekte* ve %25’inin evine de *sık sık gelmektedir*.

Gruplar arasında öğrencilerin evlerine düzenli olarak gazetenin gelip gelmemesine bakıldığında çok okuyan öğrencilerin çoğunluğunun evine gazete gelmektedir. Bu grupta eve gazete *hiç* gelmiyor diyenlerin oranı oldukça düşüktür. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin evlerine çoğunlukla, *bazen* gazete gelmektedir. Az okuyan öğrencilerin ise evlerine gazete ya *bazen* gelmekte ya da *hiç gelmemektedir*. Bu bağlamda öğrencilerin çok, orta ve az okumasında evlerine düzenli olarak gazetenin gelme durumunun da etkisi vardır.

Tablo 83’te İlköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısının televizyon izleme zamanlarına göre dağılımları gösterilmektedir:

Tablo 83. İlköğretim 8. Sınıfa Giden Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısının Televizyon İzleme Zamanlarına Göre Dağılımları

			Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı			Toplam
			21 kitaptan fazla	6–20 kitap arasında	6'dan az kitap–Hiç	
Televizyon İzleme Zamanı	Ödevlerimi yaptıktan sonra izliyorum	Sayı	15	57	57	129
		% *	11,6%	44,2%	44,2%	100,0%
		% **	48,4%	58,8%	50,9%	53,8%
	Ailemin belirlediği saatlerde izliyorum	Sayı	11	22	12	45
		% *	24,4%	48,9%	26,7%	100,0%
		% **	35,5%	22,7%	10,7%	18,8%
	İstediğim vakit izlemekte serbestim	Sayı	3	16	42	61
		% *	4,9%	26,2%	68,9%	100,0%
		% **	9,7%	16,5%	37,5%	25,4%
	Hiç televizyon izlemem	Sayı	2	2	1	5
		% *	40,0%	40,0%	20,0%	100,0%
		% **	6,5%	2,1%	,9%	2,1%
Toplam	Sayı	31	97	112	240	
	% *	12,9%	40,4%	46,7%	100,0%	
	% **	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

* Televizyon İzleme Zamanı içindeki dağılımı

** Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı içindeki dağılımı

$X^2 = 26,170$	$SD = 6$	$P = 0,000$
----------------	----------	-------------

Televizyon izleme zamanı, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısına göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P < 0,05$).

Çok okuyan öğrencilerin %48,4'ü ödevlerini yaptıktan sonra televizyon izlediğini, %35,5'i ailesinin belirlediği saatlerde izlediğini, %9,7'si istediği vakit izlemekte serbest olduğunu ve %6,5'i de hiç televizyon izlemediğini belirtmiştir. Orta düzeyde okuyan öğrencilerin %58,8'i ödevlerini yaptıktan sonra televizyon izlediğini, %22,7'si ailesinin belirlediği saatlerde izlediğini, %16,5'i istediği vakit izlemekte serbest olduğunu ve %2,1'i de hiç televizyon izlemediğini belirtirken, az okuyan öğrencilerin %50,9'u ödevlerini yaptıktan

sonra televizyon izlediğini, %10,7'si ailesinin belirlediği saatlerde izlediğini, %37,5'i istediği vakit izlemekte serbest olduğunu ve %0,9'u da hiç televizyon izlemediğini belirtmiştir.

Gruplar arasında bir karşılaştırma yapıldığında çok okuyan öğrenciler en fazla *ödevlerini yaptıktan sonra* televizyon izlerken, orta düzeyde okuyan öğrenciler daha çok, *ödevlerini yaptıktan sonra ve ailesinin belirlediği saatlerde izlemektedir.* Az okuyan öğrencilerin de *en çok ödevlerini yaptıktan sonra* televizyon izledikleri tespit edilmiştir. “*İstediğim vakit izlemekte serbestim.*” diyen öğrencilere bakıldığında, az okuyan öğrencilerin %68,9 ile ilk sırada yer aldıkları, bunu %26,2 ile orta düzeyde okuyanlar izlerken, çok okuyan öğrencilerde bu oranın düşük olduğu tespit edilmiştir (%4,9). Görülüyor ki televizyonun öğrencilerimizin okuma alışkanlığını kazanmalarında ve bunu devam ettirmelerinde olumsuz etkisi oldukça yüksektir. Ailesi tarafından kitap okuma durumu takip edilmeyen, serbestçe hareket eden öğrencilerde kitap okuma oranı giderek azalmaya başlamakta, hatta iyice boş bırakılan öğrencilerde okuma eğiliminin sona erdiği görülmektedir. Bunun için ev ortamında aile çocuğunu ona hissettirmeden takip ederse, çocuk kendisiyle ilgilenildiğinin farkına varacak ve kendine uygun bir çalışma ve kitap okuma düzenini ev ortamında oluşturacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

I. SONUÇ

İlköğretim dönemi, bireyin okuma alışkanlığını kazanma ve bunu sistematik olarak devam ettirmesinde çok önemli bir devreyi oluşturmaktadır. İlköğretimin birinci kademesinde pekiştirilmeye başlanan bu alışkanlık, ergenlik döneminin de yoğun olarak yaşanmaya başlandığı ilköğretimin ikinci kademesinde kazanılmış bir alışkanlık durumuna gelebilmektedir. Uzmanların da işaret ettiği gibi araştırmamızda örneklem grubunu temsil eden ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin içinde bulunduğu (13-14) yaş dönemi okumaya karşı ilginin en fazla arttığı ve okuma zevkinin belirginleştiği dönem olma özelliği taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmamız, ilköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerin okuma alışkanlıklarını incelemek amacıyla plânlanmış ve uygulanmıştır. Elde ettiğimiz bulgular doğrultusunda şu bilgilere ulaşılmıştır:

Ana ve babaların eğitim düzeyleri sosyo-ekonomik düzeylerine göre incelendiğinde, Alt S.E.D.deki ana babaların büyük çoğunluğunun ilkokul mezunu oldukları görülmüştür. Hatta Alt S.E.D. ve Orta S.E.D.deki öğrencilerde üniversite mezunu olan anneye hiç rastlanmamıştır. Bununla birlikte Üst S.E.D.deki öğrencilerin ailelerinde okuma yazma bilmeyen anne ve babaya hiç rastlanmamıştır. Üst S.E.D.deki anne babaların çoğunluğunun lise ve üniversite mezunu oldukları tespit edilmiştir. Böylece her üç sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ana babaların eğitim durumları arasında büyük bir farklılık olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe, ana babaların eğitim düzeyleri de artış göstermiştir.

Bununla birlikte ana babaların okuma sıklıkları ile sosyo-ekonomik düzey arasında bir paralellik görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe anne ve babalarının okuma sıklıklarında da artış görülmüştür.

Ana babaların boş zamanlarında okuması için çocuğa kitap alması ile sosyo-ekonomik düzey arasında ilişki vardır. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe çocu-

ğuna boş zamanlarında okuması için kitap alma sıklığı artış göstermektedir. Bunun yanında çocuğuna hiç kitap almayan aileler de görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki aileler, hiç kitap almayanlar arasında ilk sırada yer almaktadır.

Ailelerin evlerinde bir kitaplığın olup olmaması ve bu kitaplıkta çocuğun okuyabileceği kitabın bulunup bulunmamasının da sosyo-ekonomik düzeyle ilişkili olduğu görülmüştür. Alt S.E.D.den Üst S.E.D.ye gidildikçe evinde kitaplığı bulunan ailelerin sayısı da artmaktadır. Evinde kitaplık bulunan ailelerin çocuğun düzeyine uygun kitap bulundurup bulundurmamalarına bakıldığında ise yine sosyo-ekonomik düzeyin etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe, ailelerin çocuklarına uygun kitap buldurmaları da artmaktadır.

Eve düzenli olarak gazetenin gelip gelmeme durumuna bakıldığında sosyo-ekonomik düzeyin etkili olduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe öğrencilerin evlerine gazetenin düzenli olarak geldiği ortaya çıkmıştır.

Görülmektedir ki ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile okumaya olan yaklaşımı arasında sıkı bir ilişki vardır.

Çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında ailenin nasıl bir rol oynadığına bakıldığında ise ailenin üç sosyo-ekonomik düzeyde de 3. veya 4. sırada geldikleri görülmektedir. Araştırmamızda örneklemimizi oluşturan öğrencilerin ailelerinin, çocuğunun okuma alışkanlığını kazanması ve geliştirmesinde olumlu bir model olamadığı tespit edilmiştir. Ama sosyo-ekonomik düzeyler karşılaştırıldığında ailede sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında anne ve babanın nüfuzu da artmaktadır.

Bunun yanı sıra ailelerin büyük çoğunluğunun çocuklarının ileriki hayatlarında eğitim düzeylerini arttırmalarına karşı olumlu baktıkları tespit edilmiştir. Çocuklarının bir üniversite eğitimi görmesini ailelerin genelinin istemesine rağmen, özellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerde *başka bir ilde/yerde okutmamak, hem çalışıp hem okumasını istemek* gibi yaklaşımlar da dikkatten kaçmamaktadır.

Anne ve babadan başka ailenin olası bir diğer fertleri de kardeşlerdir. Aile içinde okula giden bir kardeşin olmasının çocuğun okuma alışkanlığını etkileyebileceği düşünce-

siyle, abla / ağabey ve küçük kardeşlerinin okuma sıklığı incelenmiştir. Bu incelemede abla / ağabeyin okuma sıklıkları ile sosyo-ekonomik düzey arasında önemli bir farklılık bulunurken, küçük kardeşlerin okuma sıklıkları ile sosyo-ekonomik düzey arasında farklılık önemli bulunmamıştır. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe abla / ağabeylerin okuma sıklıkları da artış göstermiştir. Kardeşlerin, çocuğun okuma alışkanlığına ne oranda katkıda bulunduğu bakıldığında ise, kitap okuma düşüncesini aşıl原因anlar ve okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uyulanlar arasında oldukça düşük bir orana sahip oldukları tespit edilmiştir.

Okul ve öğretmen faktörünün öğrencinin okuma alışkanlığı kazanmasında aileden önce geldiği tespit edilmiştir. Çocuğa kitap okuma düşüncesini aşıl原因anlar arasında öğretmen, her üç sosyo-ekonomik düzeyde de -cinsiyet fark etmeksizin- ön plâna çıkmaktadır. İlköğretim Türkçe Programında, Özel Amaçlar içerisinde yer alan *Kitap sevgisini geliştirerek boş zamanlarını kitap okuyarak değerlendirme alışkanlığını kazandırmak*⁸⁶ ilkesine uygun olarak hareket eden öğretmenin okuma becerisi ve alışkanlığı kazandırmada bilinçli bir yaklaşım sergilemesi bunda etkili olmuştur.

Okuma kitabı seçerken tavsiyesine en çok uyulanlar arasında da öğretmen dikkat çekmektedir. Her üç sosyo-ekonomik düzeyde de -yine cinsiyet fark etmeksizin- öğretmen ilk sıralarda yer almaktadır.

Görülmektedir ki öğretmen, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında iyi bir model olabilmektedir.

Araştırmamız sonucunda okulun, okuma kitaplarını temin etmede önemli bir rol üstlendiği tespit edilmiştir. Özellikle alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin okuma kitaplarını temin ettikleri yer arasında okul (okul ve sınıf kitaplığı) ilk sırada yer almaktadır. Diğer sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap temin ettikleri yerler arasında okul birinci sırada olmamasına rağmen yine de önemli bir rol oynamaktadır.

Bunun yanında öğrencilerin yeteri kadar kitap okuyamama sebeplerine bakıldığında Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmanın ve okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğunun ilk

⁸⁶ Milli Eğitim Bakanlığı, "Temeleğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı", *Tebliğler Dergisi*, S. 2098, 26 Ekim 1981.

sırada yer alması da dikkat çekmektedir. Okul, bir taraftan öğrenciye okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmaya çalışırken, diğer taraftan öğrencinin kitap okumak için ayıracağı süreyi de kısıtlayan faktör olarak görünmektedir.

Kütüphanelerin çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasındaki rolü incelendiğinde genel toplam içerisinde okuma kitabı temininde halk kütüphaneleri 2. sırada yer almaktadır. Bu da halk kütüphanelerinin önemini ortaya koymaktadır. Fakat sosyo-ekonomik düzeyler içerisinde kitap temininde halk kütüphanelerinin rolü değişmektedir. Orta S.E.D.de ilk sırayı alırken, Üst S.E.D.de 3. sırayı, Alt S.E.D.de ise 5. sırayı almıştır. Alt S.E.D.de kütüphanelerin bu kadar geri plânda kalmasında örneklem olarak seçilen okulların İl Halk Kütüphanesine olan uzaklıklarının etkili olduğu düşünülmektedir.

Sosyo-ekonomik düzeyler ve cinsiyetler arasında fark olmaksızın, öğrencilerin, İl Halk Kütüphanesinden sık sık değil, bazen yararlandıkları tespit edilmiştir.

Yine sosyo-ekonomik düzeyler ve cinsiyetler arasında fark olmaksızın öğrencilerin kütüphanelere gitme sebeplerine bakıldığında öğrencilerinin büyük çoğunluğunun okuma kitapları almak için değil, araştırma-ödev yapmak için kütüphanelere gittikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin kütüphanelerden yararlanmayı kimden öğrendiği incelendiğinde öğretmen faktörünün ön plânda olduğu görülmüştür. Özellikle Türkçe öğretmeni, kütüphaneden nasıl yararlanılacağı üzerinde öğrenciye daha çok rehberlik etmektedir. Bunun yanında seçeneklerde yer alan ilköğretimin I. kademesindeki ilkökul öğretmenin etkinliği de yadsınamaz. Ayrıca öğrencinin hiç kimsenin yardımına başvurmaksızın kütüphaneden yararlanmayı kendi kendine öğrenmesi seçeneğinin yüzdeler dağılımının bir hayli yüksek olması da dikkati çekmektedir. Yine dikkati çeken bir diğer nokta da kütüphane memurunun öğrencilere kütüphaneden yararlanmayı öğretmedeki etkinliğinin çok düşük olmasıdır.

Örneklemden yola çıkarak Afyon Merkezindeki İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin son bir yılda okudukları kitap sayısına bakıldığında, 1-5 kitap arasında okuyanların ilk sırada yer aldıkları tespit edilmiştir. Bunu, 6-20 kitap arasında okuyanlar izlemektedir.

Son bir yılda okunan kitap sayısı ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı da artmaktadır.

Bununla birlikte cinsiyet faktörünün, son bir yılda okunan kitap sayısına herhangi bir etkisi görülmemiştir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, okudukları kitap sayısını yeterli görmemektedir. Okunan kitap sayısının yeterliliği sosyo-ekonomik düzeylere göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı farklılık oluşturmazken, cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık teşkil etmektedir. Kız öğrenciler, okudukları kitap sayısını erkek öğrencilere göre daha çok yetersiz bulmaktadırlar.

Öğrenciler, kitap seçiminde bilinçli bir yaklaşım sergileyerek en fazla kitabın konusuna dikkat etmektedirler.

Öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettikleri hususlarda cinsiyetin önemli bir farklılık yaratmadığı ortaya çıkarken, sosyo-ekonomik düzeyin etkili olduğu tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe konusuna dikkat edenlerin sayısının arttığı görülür. Bunun yanında Alt S.E.D.deki öğrencilerin, Üst S.E.D.deki öğrencilere göre kitabın kalınlığı, kapağı, resimli olması, fiyatı gibi dış özelliklerine daha çok dikkat ettikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin okuma kitaplarını temin etme yolları ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir ilişki görülmezken, sosyo-ekonomik düzeyin kitap temin etmede etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Üst S.E.D.deki öğrencilerin maddî durumlarının elvermesinden dolayı okuma kitaplarını daha çok satın alarak temin ettikleri tespit edilmiştir. Alt ve Orta S.E.D.deki öğrencilerin ise en çok okul ve sınıf kitaplığı ile halk kütüphanesini tercih ettikleri görülmüştür.

Arkadaşları ile kitap alış verişi yapma durumları incelendiğinde cinsiyet farklılığının önem arz ettiği görülmüştür. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre arkadaşlarıyla daha çok kitap alışverişinde bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik düzeyin öğrencilerin arkadaşlarıyla kitap alışverişi yapma durumlarına etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin ders dışı boş zamanlarını değerlendirmede sosyo-ekonomik düzeyin ve cinsiyetin etkili olduğu tespit edilmiştir. Alt S.E.D.deki öğrenciler ders dışındaki boş zamanlarında en fazla televizyon izlemekte ve anne babasına yardım etmektedirler. Kitap okuma ise daha sonra gelmektedir. Üst S.E.D.deki öğrenciler de ders dışındaki boş zamanlarında Alt S.E.D.deki öğrencilerde olduğu gibi en fazla televizyon izlemekteyken, kitap okuma ikinci sırada yer alır. Orta S.E.D.deki öğrencilerde ise ilk sırayı kitap okuma alırken, televizyon izleme, dördüncü sırada görülür.

Cinsiyet faktörüne bakıldığında ise kız öğrencilerin ders dışındaki boş zamanlarında en fazla televizyon izledikleri ortaya çıkmıştır. Bunu kitap okuma izlemektedir. Oysa erkek öğrencilerde birinci sırayı bilgisayar kullanma almaktadır. Daha sonra kitap okuma ve televizyon izleme gelmektedir.

Yapılan çalışmada öğrencilerin çoğunun macera türündeki kitaplardan hoşlandığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte diğer kitap türlerinde cinsiyet faktöründen kaynaklanan farklılıklar görülmektedir. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre duygusal kitaplardan daha çok hoşlanmaktadır. Erkeklerde ilk sırayı macera türündeki kitaplar, ikinci sırayı bilim-kurgu türündeki kitaplar almaktadır. Öğrencilerin okumaktan en çok hoşlandıkları kitap türleri ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin sürekli okudukları türü tercih etme sebebi ile sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet faktörü incelendiğinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Genel itibariyle öğrencilerin çoğu, ilginç şeyleri görmekten hoşlandıkları ve bilgilerini arttırdığı için sürekli okudukları türü tercih etmektedir.

Afyon merkezindeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yarısından fazlasının bazen gazete okudukları belirlenmiştir. Öğrencilerin gazete okuma sıklıkları ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe öğrencilerin gazete okuma sıklığı artmaktadır. Bunu yukarıda da belirttiğimiz gibi sosyo-ekonomik düzeyin artmasına ve eve düzenli gazetenin gelme oranının artmasına bağlayabiliriz. Gazete okuma sıklığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin dergiyi, gazeteye göre biraz daha az okudukları tespit edilmiştir. Dergi okuma sıklığının cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey ile ilişkili olmadığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin bilimsel kitapları okuma sıklığının gazete ve dergi okuma sıklığına göre daha da azaldığı ortaya çıkmaktadır. Dergide olduğu gibi sosyo-ekonomik düzey ile cinsiyet faktörü, bilimsel kitap okuma sıklığında etkili olmamaktadır.

Roman ve hikâye okuma sıklığına bakıldığında ise öğrencilerin okuma sıklığında artış gözlemlenmiştir. Öğrencilerin roman okuma sıklığında cinsiyetin ve sosyo-ekonomik düzeyin etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe roman okumada artış kaydedilmektedir. Kız öğrencilerin ise erkek öğrencilere göre bu türü daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin şiir okuma sıklığında ise diğer türlere göre bir düşüş görülmektedir. Şiir okuma sıklığı ile sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik düzey düştükçe öğrencilerin şiir okuma sıklıkları artmaktadır. Cinsiyet faktörünün etkisine bakıldığında ise kızların erkeklere oranla daha çok şiir okudukları ortaya çıkmıştır. Bu da yukarıda belirttiğimiz en çok hoşlanılan kitap türlerinde görülen farklılıkla (duygusal türdeki kitaplar) örtüşmektedir.

Afyon merkezindeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin en çok okudukları kitap türlerinin sıklığını birbirleriyle kıyasladığımızda bunların roman/hikâye, gazete, dergi, şiir, bilimsel kitap olarak sıralandığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilere kitap okuma düşüncesini aşılamanın içerisinde ilk sırayı öğretmen almaktadır. Bunun yanında dikkat çeken bir nokta da öğrencilerde kitap okuma düşüncesinin kendiliğinden uyanmış olmasıdır.

Okuma kitabı seçerken tavsiyesine en çok uyulanlar arasında da yukarıdaki gibi *kendi kendime seçiyorum* ve *öğretmenim* cevapları ilk sıralarda yer almıştır. Sosyo-ekonomik düzey ile öğrencinin okuma kitabı seçerken tavsiyesine en çok uyduğu kişi ya da kişiler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre Alt S.E.D.deki öğrenciler, okuma kitabı seçerken en çok öğretmenlerin tavsiyesine uyarken, Orta ve Üst S.E.D.deki öğrenciler okuma kitaplarını seçerken kendi tercihlerini kullanmaktadırlar. Orta ve Üst

S.E.D.deki öğrencilerde öğretmen faktörü ikinci derecede etkili olmaktadır. Cinsiyet faktörü okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uydukları kişiler üzerinde etkili olmamıştır.

Öğrencilerin yeteri kadar kitap okuyamama sebepleri ile sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Buna göre Alt, Orta ve Üst S.E.D.deki öğrencilerin büyük çoğunluğu Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmaktan dolayı yeteri kadar kitap okuyamamaktadırlar. Buna ek olarak Alt S.E.D.deki öğrencilerin Orta ve Üst S.E.D.deki öğrencilere göre kitap fiyatlarını çok yüksek bulmaları yeteri kadar kitap okumalarını engellemektedir. Ayrıca Alt S.E.D. deki öğrenciler Orta ve Üst S.E.D.deki öğrencilere göre okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğunu yeteri kadar kitap okuyamamasında engellerden biri olarak görmektedirler.

Cinsiyetler arasındaki farklılıklara bakıldığında ise, kız ve erkek öğrenciler yeteri kadar kitap okuyamama sebebi olarak en çok Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmayı belirtmektedirler. Bununla birlikte kız öğrenciler sebep olarak okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğunu, erkek öğrencilere göre daha çok ön plâna çıkarmaktayken, erkek öğrenciler yeteri kadar kitap okuyamamalarında televizyon seyretmeyi kız öğrencilere göre daha öncelikli bir sebep olarak göstermektedirler.

Öğrencilerin televizyon izleme zamanı ile sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Her üç sosyo-ekonomik düzeyde de televizyon daha çok ödevler yapıldıktan sonra izlenmektedir. Sosyo-ekonomik düzey düştükçe ailelerin çocukları üzerindeki denetimleri de azalmaktadır. Alt S.E.D.deki öğrenciler, Orta ve Üst S.E.D.deki öğrencilere göre televizyon izlemede daha fazla serbestlik içerisindedirler.

Cinsiyet faktörü göz önünde bulundurulduğunda ise yine yukarıda olduğu gibi öğrencilerin çoğu ödevlerini yaptıktan sonra televizyon izlemektedirler. Erkeklerin kızlara göre istedikleri vakit televizyon izlemede daha serbest oldukları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin bilgisayar kullanma amaçlarına bakıldığında sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet faktörü arasında ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%75) bilgisayar yoktur. Cinsiyetler içerisinde özellikle erkek öğrencilerin bilgisayarla tanışıklığı kız öğrencilere göre daha fazladır. Bilgisayarı olan kız öğrenciler genellikle bil-

gisayarlarını ödev yapmak amacıyla kullanırken, erkek öğrenciler oyun oynamak için kullanılmaktadırlar.

Öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı ile bu okudukları kitap sayısını yeterli bulup bulmamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre okunan kitap sayısı azaldıkça, okuduğunu yeterli görmeyen öğrenci sayısı da artmaktadır.

Son bir yılda okunan kitap sayısı, öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettiklerine göre incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Çok okuyan öğrencilerin büyük çoğunluğu kitap seçerken konusuna dikkat etmekteyken, orta düzeyde ve az okuyan öğrenciler arasında konusuna dikkat eden öğrenciye rastlanılmakla birlikte yazarına ve kitabın kalınlığına dikkat eden öğrenciye de rastlanmıştır.

Çok okuyan öğrencilerin, orta ve az okuyan öğrencilere göre arkadaşlarıyla daha çok kitap alışverişinde buldukları tespit edilmiştir. Okunan kitap sayısı azaldıkça öğrencilerin arkadaşlarıyla kitap alışverişi etme oranı da azalmaktadır.

Evde çocuğun okuyabileceği kitap durumu ile öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Çok okuyan öğrencilerin büyük çoğunluğunun evinde kitaplığı ve bu kitaplıkta okuyabileceği kitap vardır. Okunan kitap sayısı azaldıkça, öğrencinin evindeki imkânlar da azalmıştır.

Çok okuyan öğrencilerin okul veya sınıf kitaplığından düzenli olarak kitap alma düzeyleri de yüksektir. Bu düzey okunan kitap sayısı düştükçe azalmaktadır. Okul veya sınıf kitaplığının öğrencinin okuma alışkanlığına olumlu etkide bulunduğu bu sonuçla birlikte bir daha doğrulanmıştır.

Çok okuyan öğrencilerin ders dışı boş zamanlarını daha çok kitap okuyarak değerlendirdikleri görülmüştür. Bu öğrencilerin, orta düzeyde ve az okuyan öğrencilere göre az televizyon seyretmekte oldukları tespit edilmiştir.

Ailenin üniversite eğitimi ile ilgili düşüncesi olumlu yönde oldukça, öğrencilerin kitap okuma oranları da artmaktadır. Çok okuyan öğrencilerin ailelerinin hemen hemen tamamı çocuğunun mutlaka üniversite eğitimi görmesini istemektedir. Bununla birlikte ailenin boş zamanlarında okuması için çocuğa kitap alması öğrencinin okuduğu kitap sayısını

önemli ölçüde etkilemektedir. Çok okuyan öğrencilerin ailelerinin çocuğa sık sık kitap aldıkları tespit edilmiştir. Ailenin çocuğa kitap alma sıklığı azaldıkça, son bir yılda okunan kitap sayısı da azalma göstermektedir.

Çok, orta düzeyde ve az okuyan öğrenciler yeteri kadar kitap okuyamama sebebi olarak Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmayı göstermektedirler. Fakat son bir yılda okunan kitap sayısı düştükçe sebep olarak bunu tercih etme oranı da azalmaktadır. Dikkat çekici bir hususta şudur ki çok okuyan öğrencilerin, orta ve alt düzeydekilere göre yeteri kadar kitap okuyamama sebebi olarak okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğunu daha az göstermiş olmalarıdır.

Son bir yılda okunan kitap sayısı ile annenin okuma sıklığı arasında bir karşılaştırma yapıldığında annenin okuma sıklığı azaldıkça öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı da düşmektedir.

Eve düzenli olarak gazete gelmesi ile öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Düzenli olarak gazete gelme sıklığı arttıkça, öğrencilerin okudukları kitap sayısı da artış göstermiştir.

Son bir yılda okunan kitap sayısı ile televizyon izleme zamanı incelendiğinde, çok okuyan öğrencilerde ailelerinin belirlediği saatlerde televizyon izleme oranının, orta düzeyde ve az okuyanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Okunan kitap sayısı düştükçe öğrencilerin televizyon izlemedeki serbestliği artmaktadır.

Bununla birlikte öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı ile “ kitap seçiminde dikkat edilenler, okuma kitaplarının temini, sürekli okunan türün tercih edilme sebebi, İl Halk Kütüphanesinden yararlanma sıklığı, kitap okuma düşüncesini aşıl原因lar, okuma kitabı seçerken en çok tavsiyesine uyulanlar, okumaktan en çok hoşlanılan kitap türleri, babanın okuma sıklığı, abla / ağabeyin okuma sıklığı ve kardeşin okuma sıklığı” arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

II. ÖNERİLER

Afyon merkezindeki ilköğretim 8. sınıfta okuyan öğrencilerin okuma alışkanlıklarını incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular, öğrencilerin okuma alışkanlıklarında *sosyo-ekonomik düzeyin, ailenin eğitim durumunun, son bir yılda okunan kitap sayısının ve çevrenin* etkili olduğunu göstermektedir. Çalışmamızın bu bölümünde, araştırmamızda elde ettiğimiz bulgulardan yola çıkarak eğitim çalışmalarında temel faktörler olarak kabul edilen *ana-babalara, öğretmenlere, kütüphanelere, programa ve yayın evlerine* yönelik önerilerimiz yer alacaktır.

A) ANNE ve BABALARA YÖNELİK ÖNERİLER

Öğrencilerin yetişkinlik çağına kadar hayatında en çok ilişki kurduğu kişiler anne ve babasıdır. Bu bakımdan öğrencinin hayatında birçok konuda anne ve baba, belirleyici rol oynamaktadır. Araştırmamızda, anne ve babaların eğitim düzeylerinin, okuma sıklıklarının, gelir durumlarının öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olduğunun tespit edilmesi bunu doğrulamaktadır.

Okuma alışkanlığını kazanmanın temelleri daha çok ilköğretim döneminde atılmaktadır. Özellikle örneklem grubumuzu oluşturan ilköğretim 8. sınıfa giden öğrencilerinin içinde buldukları yaş dönemi (13-14 yaşları), artık okuma faaliyetlerinin düzenli alışkanlığa dönüştüğü, okumanın altın yılları olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde çocuklar tesadüfi okuma, yani gelişigüzel olarak “ne bulursa onu okuma” yerine, güdüleyici okumaya yönelerek okumanın anlamını ve önemini iyice kavramış olmaktadır. Bu bakımdan özellikle bu çağdaki öğrencilere ve bu öğrencilerin okuma alışkanlığına birinci derecede yön verecek olan ailelere çok önemli görevler düşmektedir. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

Anne ve babalar her şeyden önce okumanın geliştirilmesi gereken bir alışkanlık olduğunu kavramalı ve esas hedeflerine ancak çocuklara okumayı sevdirecek ulaşılabilecek-

rini unutmamalıdır. Çocuk, evinde anne ve babasıyla birlikte okuma deneyimini ne kadar çok yaşarsa, okuma da onun için vazgeçilmez bir zevk hâline gelecektir.

Anne ve babalar, çocuklarının okul ve öğretmenleriyle sürekli diyalog hâlinde olmalıdırlar. Çünkü okul ve ev, öğrencinin hayatında birbirinden asla ayrı düşünülemez iki parçadır. TINKER VE MCCULLOUGH, özellikle ilk okuma öğretiminde ev ortamı ile okul arasındaki ilişki üzerinde durarak şunları söylemektedir:

“Eğer bir okuma programı tamamen okula bırakılmışsa bütünüyle başarılı olması mümkün değildir. Okuldaki zamanın çoğu öğretimde harcanmalıdır; fakat öğretim pratikle birleşmediğinde gücünü kaybeder. Ev, pratik yapmak için yer ve zaman sağlar. Ayrıca çocuk bilgi ve zevk için okuma alışkanlığı kazanmadıkça, okuma becerileri azalır ve okuma programının tüm amaçları başarısız olur. Ev, kütüphane ve toplumsal kurumlar bu alışkanlığın sağlam bir şekilde yerleşmesini sağlayıcı okuma ortamı ve materyalleri sunmalıdır. Şayet bunlar olmazsa, okul tüm yükü taşımak zorunda kalır, bu durumda verimin düşmesi kaçınılmazdır.”⁸⁷

Çoğu anne baba, ilk okuma yazmayı öğreninceye kadar çocuğunun okuma becerisiyle yakından ilgilenir. Onunla birlikte kitap okur, yazdıklarını takip eder, ödevlerine yardımcı olur. Fakat bir süre sonra, okuma-yazma bildiği için çocuğun bu işi artık kendi başına yapması gerektiğini düşünür ve öyle hareket eder.

Oysa anne babanın, çocuğun okuma alışkanlığının iyice belirginleştiği ve bir rehber ihtiyacı duyduğu ergenlik çağına kadar çocuğuyla yakından ilgilenmeyi devam ettirmesi gerekmektedir. Çünkü ilköğretimin ikinci kademesi, ergenlik yıllarının başı olarak kabul edilmekle birlikte bu dönemde çocukların geçirdiği çeşitli bunalımlar onları kararsız kılmaktadır. Bu dönemde çocuklar, diğer gelişim aşamalarından farklı olarak daha fazla yardıma gereksinim duymaktadırlar. Bu durumda olan genç okuyucu kendi kitabını kendi beğenisine uygun bir biçimde seçebildiği gibi, bir başka okuyucunun da yardımına mutlaka gereksinim duyar. Fakat ergenlik yıllarındaki hem kız hem de erkek çocuklara yapılacak bu yardım, mümkün olduğu kadar onların az farkında olmalarını sağlayacak düzeyde ayarlanmalıdır. Bu yüzden ailelerin bu konuda daha temkinli olmaları gerekmektedir.

Araştırmamıza konu olan kız ve erkek öğrencilerin büyük çoğunluğu, *ailenin kitap okuma yerine ders çalışmasını istemesinden dolayı*, yeteri kadar kitap okuyamadığını belirtmiştir. Araştırmamızın sonuçlarında da görüldüğü üzere toplumumuzda birçok aile, *ders*

⁸⁷ Miles TINKER, C. M. MCCULLOUGH, *Teaching Elementary Reading*, Appleton-Century-Crofts, New York 1968, s. 410.

çalışmayı, kitap okumakla eş tutmakta ve çocuklarının, ders kitapları dışında okudukları roman, hikâye, şiir türündeki kitaplara olumsuz bakmaktadır. Toplumumuzda yaygın olan bu anlayışın değişmesi için özellikle eğitim kurumlarının, ana babalarla iletişim kurması gerekmektedir.

Ayrıca anne ve babalar, çocuklarına rahat bir çalışma, kitap okuma ortamı hazırlamalıdır. Böylelikle öğrenci, tüm aile fertlerinin bir arada oturduğu, televizyon seyredilip sohbet edilen salonda değil, yalnız kalarak dikkatini okuduğu kitaba verebilecek uygun bir yerde çalışma ve okuma fırsatı bulmuş olacaktır.

B) ÖĞRETMENLERE YÖNELİK ÖNERİLER

Uygulanan programlar, yöntemler ve fiziksel şartlar nasıl olursa olsun, eğitim problemlerimizin çözümünde öğretmenler, her zaman önde gelen bir etken olmuştur. Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesinde de öğretmenler birinci derecede rol oynamaktadır.

Araştırmamızda, öğrencilerin okumaktan en çok hoşlandıkları türlerin, cinsiyetlere göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Kız öğrenciler, en çok duygusal türdeki kitapları okumaktan hoşlanmaktayken, erkek öğrenciler ise en çok macera türündeki kitaplardan hoşlanmaktadır. Bazı araştırmacılar, özellikle ergenlik çağında kız ve erkek öğrencilerin okuma ilgilerinde farklılıklar oluştuğunu belirtmektedir.⁸⁸ Burada öğretmenlere düşen görev, ergenlik döneminde kız ve erkek öğrencilerde oluşan bu ilgi farklılığını göz önünde bulundurarak hazırlayacağı anketler ile öğrencilerin okuma ilgilerini tespit edip onları zevkle okuyabilecekleri kitaplara yönlendirmektir.

Araştırmamızda, öğrencilerin okuma alışkanlıklarının sosyo-ekonomik faktörlere göre önemli farklılıklar gösterdiği; yani sosyo-ekonomik faktörün, okuma alışkanlığı üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öğrenciler arasındaki sosyo-ekonomik farklılıkları ortadan kaldırması mümkün olmamakla birlikte, öğretmenler, sosyo-ekonomik etkenlerin ortaya çıkardığı fırsat eşitsizliğinin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmaların-

⁸⁸ BAMBERGER, s. 24-25.

da yapabileceği etkiyi gidermek veya en aza indirebilmek için birtakım çalışmalar yapabilir.

Alt S.E.D.deki öğrencilerin eğitimlerindeki temel problemler, bu öğrencilerin kitaplardan uzak kalması ve olumsuz şartlar altında çalışmak zorunda kalmasıdır. Nitekim araştırmamızda ailenin, çocuğunun üniversite eğitimi ile ilgili düşüncesine bakıldığında Alt S.E.D.deki ailelerin büyük çoğunluğu, çocuğunun bir işte çalışarak eğitimine devam etmesini beklemektedirler. Durum böyle olunca, Alt S.E.D.deki öğrenciler için okuma hayatını devam ettirmesi ancak herhangi bir işte çalışmasına bağlı olacaktır.

Sosyo-ekonomik yönden alt düzeyde bulunan aileler çocuklarına yeterince okuma materyali (roman, hikâye kitabı, şiir kitabı, gazete, dergi...) sunamamaktadır; hatta çoğu zaman çocuklarına ders kitabı bile almakta zorluk çekmektedir. Bu durumda öğrenci, ders kitapları dışında herhangi bir kitap görmemekte ve zevk olarak boş zamanlarında okuyacak kitap bulmakta zorlanmaktadır. Nitekim araştırmamızda “evde çocuğun okuyabileceği kitap durumuna”, “eve düzenli olarak gazetenin gelip gelmemesine” ve “ailenin boş zamanlarında okuması için çocuğuna kitap almasına” bakıldığında, gerçekten de Alt S.E.D.deki öğrencilerin, Üst ve Orta S.E.D.deki öğrencilere göre, evlerinde okuyabilecekleri kitabın düşük olduğu (%19,9), çoğunun evlerine düzenli olarak gazetenin gelmediği (%46,2) ve çoğunun ailesinin boş zamanlarında okuması için çocuğuna hiç kitap almadığı (%50) görülür. Özetle sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuklarına okuma materyali sunamadıkları ortadadır.

Kitap okuma imkânı olmayan öğrencide düzenli bir okuma alışkanlığının istenilen seviyede gerçekleşmesi mümkün olmamaktadır. Bu gerçekler karşısında öğretmenlerin yapabileceği en doğru iş, öğrencilerin kitaplarla buluşmasını sağlamaktır. Her öğrencinin kitap ihtiyacını kendisinin karşılaması mümkün olmayacağına göre, öğretmenin öğrenciyi kütüphanelerden, kitaplıklardan yararlandırması gerekmektedir.

Ayrıca öğretmenler, okuldaki gazete panolarını öğrencinin ilgisini çekecek şekilde düzenleyerek panolarda öğrencilerin çalışmalarına yer vermede özen göstermelidir. Bu çalışmalardan biri de öğrencilerin okudukları kitabı tanıtmaları olabilir. Böylelikle okul genelinde öğrenciler arasında okuduklarını paylaşma fırsatı doğacaktır.

Araştırmamıza katılan öğrencilerin büyük bir kısmı, kütüphaneden bazen yararlandığını (%68,8) ya da hiç yararlanmadığını (%18,3) belirtmiştir. Daha önce de açıklandığı gibi bunların temel sebepleri, öğrencilerin kütüphane kullanımı konusunda bilgisizliği ve kütüphanelerin yetersizliğidir. Araştırmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğu (%82,5) kütüphanelere araştırma / ödev yapmak amacıyla gittiğini belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin çoğu (%29,2) kütüphaneden yararlanmayı (katalogdan kitap aramayı, bulmayı) kendi kendilerine öğrenmişlerdir. Maalesef kütüphane memurlarından yararlanmanın yok denecek kadar az olması, kütüphane memurlarının bu konuda ne kadar yetersiz olduklarını da ortaya koyar. Bu yüzden öğretmenlerin öncelikle öğrencileriyle birlikte kütüphaneye gidip onlara kütüphane kullanımı ile ilgili (katalog kullanma, süreli yayımları tarama, kitap kaydı yapma ve en önemlisi de kütüphaneye üye olabilme gibi) temel bilgileri vermesi gerekir. Öğretmenler ayrıca okul kütüphanelerinin geliştirilmesi ve öğrencilere daha iyi şartlarda hizmet verebilmesi için okul yönetimiyle işbirliği içinde olmalıdır.

Araştırmamızda özellikle satın alma gücü düşük olan Alt S.E.D.deki öğrencilerin büyük bölümünün okuma kitapları almak için sınıf kitaplıklarını tercih etmesi, sınıf kitaplıklarının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha doğrulamıştır. Bu sebeptir ki öğretmenler özellikle okul kütüphanelerinin yetersiz kaldığı yerlerde sınıf kitaplıkları oluşturabilir; millî ve dinî bayramlar, yılbaşı, doğum günleri gibi özel günlerde öğrencilerin birbirlerine kitap hediye etmelerini ve daha sonra da bu kitapları birbiriyle değişerek okumalarını organize edebilir; kitap okuma yarışmaları düzenleyebilir; çok kitap okuyan öğrencileri ödüllendirerek onları okumaya teşvik edebilir.

Ayrıca Türkçe dersleri içerisinde haftada birkaç saat kitap okuma çalışması yapılabilir; aynı kitabı okuyan öğrencilerin, okudukları kitapların eleştirisini yapmaları sağlanabilir.

Bununla birlikte öğrencinin okuma alışkanlığının geliştirilmesinde öğretmen ve anne-baba işbirliğinin çok önemli rolü olmaktadır. Öğretmenlerin, okuma alışkanlığını kazandırmak için sadece yönlendirme olarak değil, bizzat kendilerinin de çocuklarına arada bir kitap okumaları, çocuklarının okuduklarını dinlemeleri için anne ve babalara rehberlik etmeleri gerekir.

Okuma, pek çok unsurdan oluşan karmaşık bir eğitim sürecidir. Türkçe öğretmenleri, öğrencilerin yaş, öğrenim, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda uygun kitap seçimi gibi karşılaşılabilecekleri güçlüklerde her zaman başvurabileceği bir rehber olmalıdır. Günümüzde öğretmenlerin tek bir yöntemle okuma eğitimindeki hedefleri gerçekleştirebilmeleri mümkün değildir. Bunun için gerek yetiştikleri fakültelerde, gerekse öğretmenlik mesleğine atıldıktan sonra düzenlenecek hizmet içi eğitim seminerlerinde öğretmenlerimiz, okuma ve okuma alışkanlığına yönelik programlarla eğitilmelidir.

Fakat şu da unutulmamalıdır ki öğrencilerin okuma alışkanlıklarını geliştirmede görev sadece Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine değil, tüm öğretmenlere düşmektedir. Çünkü bazı araştırmalar, öğrencilerin okuma becerilerindeki başarısının diğer derslerindeki başarısını da olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.⁸⁹

Öğrencilere hayat boyu devam edecek bir kitap okuma alışkanlığının eksiksiz olarak verilmesi oldukça zordur. Öğrencinin ilgisi, ihtiyacı, okumaya istekli oluşu okuma alanında yapılan tüm çalışmaları etkilemektedir. Fakat yapılan çalışmalar sonucu okuma alışkanlığı kazandırılabilen öğrenciler, bir kâr sayılmalı; sayı ne kadar az olursa olsun bu olumsuzluğun sınıftaki okuma eğitimine yansıtılmamasına dikkat edilmelidir. Çünkü yapılan olumsuz bir davranışın, hele hele araştırmamızda ergenlik döneminin duygusal atmosferine kapılan öğrenciler göz önüne alındığında, tüm öğrencileri okumadan soğutabileceği de akıllardan çıkarılmamalıdır.

Öğrencilerin okuma alışkanlığını kazanması ve bunu yaşam boyu devam ettirmesi, öğretmenin bizzat okuma yönüyle öğrencileri için iyi bir model olması ile sağlanabilir.

C) KÜTÜPHANELERE YÖNELİK ÖNERİLER

Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştirilmesinde okul yöneticilerine düşen en önemli görevlerden biri de okul kütüphanelerinin ve sınıf kitaplıklarının geliştirilmesi ve en verimli hâle getirilmesidir. Bunun için teknolojik imkânlarla öğrencilerin tanışmasını sağlamak için çaba sarf edilmelidir.

⁸⁹ Atilla TAZEBAY, *İlkokul Öğrencilerinin Okuma Becerilerinin Okuduğunu Anlamaya Etkisi*, Milli Eğitim Yay., Ankara 1997, s. 18-19.

Araştırmamızda ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin önemli bir kısmının kütüphaneden hiç yararlanmadıkları, yararlananların da kütüphanelere kitap okumaktan çok, verilen ödevleri araştırmak üzere gittikleri tespit edilmiştir. Bu durum kütüphanelerin öğrencilere okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmada ne kadar yetersiz olduğunu göstermektedir.

Araştırmamızda öğrencilerin okuma kitaplarını temin ettikleri yerler arasında okul kütüphanelerinin ve sınıf kitaplıklarının payı oldukça önemli bulunmuştur. Fakat bu durumun öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmesinde yetersiz kalacağı muhakkaktır. Birçok okulumuzda okul kütüphanelerinin fiziksel nitelikleri, sahip oldukları kitap sayısı ve bu kitapların türü itibariyle oldukça yetersiz olduğu ve görevli memur olmadığı için sadece bazı teneffüs saatlerinde hizmet verebildiği bilinen bir gerçektir. Bu eksiklikler için okul yöneticileri birtakım çalışmalar yapabilir:

Okul kütüphanelerinin imkânların elverdiği ölçüde bodrum, ara kat gibi dar, soğuk ve havasız ortamlar yerine, havadar, güneş ışığının girdiği geniş ortamlarda hizmet vermesi sağlanabilir.

Bilindiği üzere okul kütüphanelerindeki kitaplar, genellikle öğrencilerin ilgisini çekmekten uzak, başvuru kaynağı niteliğindeki eski kitaplardır. Bu bakımdan, kütüphaneler, okuldaki öğretmenlerin de görüşleri alınarak, imkânların elverdiği ölçüde öğrencilerin yaşına, zevkine hitap edecek, onların ilgisini çekecek kitaplarla zenginleştirilmelidir.

Yapmış olduğumuz araştırmada, evine gazete ve dergi alınan öğrencilerin okuma alışkanlıklarının, alınmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik durumu düşük olan aileler, evlerine gazete ve dergi alamamaktadır. Örneğin araştırmamızda sosyo-ekonomik yönden alt düzeyi temsil eden Methiye Dumlu İlköğretim Okulu ve Salim Pancar İlköğretim Okulu öğrencilerinin sadece %13,8'inin evine gazete girebilmektedir. Bu bakımdan özellikle sosyo-ekonomik yönden alt düzeydeki öğrencilerin öğrenim gördüğü okulların kütüphanelerine ilköğretim öğrencilerinin yaşına ve ilgi alanlarına yönelik okuma materyali olan gazeteler ve dergiler alınmalıdır.

Okul kütüphanelerine bir "kütüphane memuru" görevlendirilmeli, bu olmazsa okuldaki memurlardan birisi kütüphanede tam zamanlı olarak görevlendirilmelidir.

Araştırmamızda öğrencilerin kütüphaneden yararlanmayı kimden öğrendikleri sorulduğunda, kütüphane memurundan öğrenen öğrencilerin sayısının yok denecek az olduğu görülmektedir. Bu duruma, halk kütüphanelerinde görev yapan kütüphane memurlarından bir kısmının, gerek öğrencilere karşı takındıkları yanlış tavırlar, gerekse kütüphane hizmetinin nasıl olması gerektiğini bilmemeleri sebebiyet vermektedir. Kütüphanecilik hizmetlerinin daha iyi yapılması, öğrencide kütüphane imajının iyi bir konuma getirilmesi hususunda yetkiler gerekli tedbirleri almalıdır.

Okul ve halk kütüphaneleri, öğrencilerin hafta sonlarında da zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilecekleri yer olara düşünülerek tüm hafta açık bulundurulmalıdır.

Öğrencilerin kitap okumaya ve kütüphaneye ilgilerinin artırılması için kütüphanelerde bazı yazar ve şairlerle tanışma, kitap tanıtımı, çok kitap okuyanların ödüllendirilmesi gibi organizasyonlar düzenlenebilir.

Ayrıca ilköğretim öğrencilerinin halk kütüphanelerini daha yakından tanımaları için buralara geziler düzenlenmelidir. Bu gezilerde öğrencilere kütüphanelerin sadece ödev yapılan yerler olmadığı açıklanmalı ve kütüphaneye üye olmalarının ne kadar önemli olduğu belirtilmelidir.

D) PROGRAMLARA YÖNELİK ÖNERİLER

Araştırmamızın sonuçlarına bakarak ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanması ve bunu yaşam boyu aksatmadan devam ettirmesine yönelik “*Okuma Eğitimi*” adı altında bir derse ihtiyaçları vardır.

Türkçe eğitiminde dört temel beceriden biri olan *okuma becerisinin* bir ders adı altında daha sistemli tekniklerle verilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde öğrenci eline tutuşturulan ve “*Hadi bunu oku.*” denilen kitapları, nasıl okuyacağını, okuduklarını nasıl anlamlandıracağını bilmeden bilinçsizce okumaya çalışacaktır. Çünkü günümüzde okur yazar olmak sadece okumayı yazmayı bilmekle mümkün olmamakta, okuduklarının da ötesinde eleştirebilme yeteneğinin de olmasını gerektirmektedir. Bunların gerçekleştirilebilmesi için

mutlaka, programı ve metodunun çizgileri uzmanlar tarafından belirlenmiş *okuma eğitiminin* gerçek anlamda verilebileceği bir derse ihtiyaç vardır.

Bununla birlikte araştırmamızda öğrencilerin önemli bir kısmının *Liselere Giriş Sınavı*'na hazırlanmaktan dolayı yeteri kadar kitap okuyamadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin ilköğretimin 8. sınıfında sürekli test çözmeleri, onların kitap okumayı zaman kaybettiren zahmetli bir uğraş olarak görmelerine neden olmaktadır. Bütün bunlar eğitim anlayışımızın öğrencileri okumaya, araştırmaya, düşünmeye yöneltmesinden çok ezberciliğe, test çözmeye yöneltmesinden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden Türk eğitim sisteminde öğrenciye kitabı ve okumayı sevdirci önlemler alınmalıdır.

E) YAYIN EVLERİNE YÖNELİK ÖNERİLER

Bireyin okuma alışkanlığı kazanmasında yayın evlerine de büyük görevler düşmektedir. Kitabın içerik ve biçimsel nitelikleri, her okuyucuda olduğu gibi çocuklarda da etkili olmaktadır.

Yayın evleri, kitap kapaklarını hazırlarken özen göstermelidir. Kitabı sevimli hâle getirecek ve çocuğu okumaya yöneltebilecek şekilde, kapaklarda canlı renklerin kullanıldığı görsel unsurlara yer verilmelidir.

Kitap basımında kalite gözetilmeli, 1. hamur kâğıda basılı, ciltli kitaplar hazırlanmalıdır. Fakat bunun yanında özellikle alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara, kitap temininde kolaylık sağlanması amacıyla maliyeti düşürmek için, 3. hamur kâğıt kullanılarak karton kapaklı kitaplar hazırlanabilir.

Yayın evlerinin dikkat etmesi gereken bir diğer nokta da çocuk kitaplarının resimlenmesidir. Kitapların iç sayfalarında konuya uygun bir şekilde resimler kullanılarak anlatıma destek sağlanmalıdır. Buradaki resimler, bireyin yaş grubu gözetilerek hazırlanmalıdır. 13-14 yaşlarındaki çocuk için resimler daha gerçekçi olmalıyken, daha küçük yaştaki çocuklar için resimlerin hayal dünyasına hitap edici nitelik taşıması gerekmektedir. Bunun yanında resimlerde canlı renklerin kullanılmasına özen gösterilmelidir.

Araştırmamızda öğrencilerin kitabı daha çok kendi kendine seçtikleri bulgusundan hareketle yayın evlerinin, kitap kapaklarında çocuğa kitap seçiminde yardımcı bilgiler sunmasının yararlı olacağı görüşündeyiz. Kitabın hangi yaş seviyesine uygun olduğu, türü, kaç kelimeyle yazıldığı vb. bilgilerin olması çocuğu kitap seçmede yönlendirecektir.

Edebî yönü olan kitapların yaş seviyelerine göre düzenlenmesi hususunda yayın evlerinin birtakım çalışmalar yapması gerekmektedir. Türk ve Dünya klâsiklerinin birçoğunun okuyucuya sunulmasında okuyucu yaşları gözetilmemektedir. Herhangi bir düzenleme yapılmadan hazırlanan bu kitaplar, genel olarak yetişkinlere hitap etmektedir. Eserin orijinalinde geçen ve küçük yaştaki okurların anlayamayacağı kelimeler, olgular gözden geçirilip edebî değer kaybetmeyecek şekilde basitleştirilirse bu ünlü kitaplar, çocuğun okuma sevgisi kazanmasında daha çok yararlı olacaktır.

Yayın evlerinin, birtakım organizasyonlar altında, belirli periyotlarla en çok okunan kitapların listesini ilân etmesi, öğrencileri kitap seçiminde yönlendirebilir. Bunun yanında yayın evlerinin, sadece büyükşehirlerde değil, ülkenin genelini kapsayacak şekilde kitap fuarları düzenlemeleri okuyucuların kitapla, kitap okumanın gerekliliği ile yüzleşmeleri açısından büyük önem arz etmektedir.

Ayrıca yayın evleri, okul idarecileriyle görüşüp, alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda, küçük bile olsa, birer kitaplık oluşturarak kitaplarını gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarına ulaştırabilirler.

Çocuklarımızı kitaplarla ne kadar çok buluşturursak ve onlara kitabın ruh ve hayal dünyalarını besleyen en iyi malzeme olduğunu inandırabilirsek, işte o zaman çocuklarımızda gerçek anlamda bir okuma alışkanlığı ve zevki oluşacaktır. Bu da sadece okulların veya anne babaların çabalarıyla değil, okuma konusunda tüm kurum ve kuruluşların ortak çabalarıyla ve okumanın kültürel yaşayışımızın bir parçası hâline getirilmesiyle mümkün olacaktır.

EKLER

<u>EK</u>		<u>Sayfa</u>
EK 1.	Anket Formu.....	II
EK 2.	İzin Belgesi.....	VII

**İLKÖĞRETİM 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
OKUMA ALIŞKANLIĞINI İNCELEYEN ANKET FORMU**

Cinsiyetiniz:

Okulunuzun Adı:

1. Babanızın eğitim düzeyi nedir?

1. Okumaz yazmaz. ()
2. İlkokulu bitirmedi. ()
3. İlkokul mezunu. ()
4. Ortaokul mezunu. ()
5. Lise mezunu. ()
6. Üniversite mezunu. ()

2. Annenizin eğitim düzeyi nedir?

1. Okumaz yazmaz. ()
2. İlkokulu bitirmedi. ()
3. İlkokul mezunu. ()
4. Ortaokul mezunu. ()
5. Lise mezunu. ()
6. Üniversite mezunu. ()

3. Son bir yılda kaç kitap okudunuz?

1. 21 kitaptan fazla. ()
2. 6-20 kitap arasında. ()
3. 1-5 kitap arasında. ()
4. Hiç kitap okumadım. ()

4. Son bir yılda okuduğunuz kitap sayısı sizce yeterli mi?

1. Evet. ()
2. Hayır. ()

5. Kitap seçerken neye dikkat edersiniz?

1. Kapağına ve Resimli olmasına ()
2. Yazarına. ()
3. Konusuna. ()
4. Fiyatına. ()
5. Kalınlığına. ()

6. Hikâye, roman vb. türdeki kitapları **en çok** nereden buluyorsunuz?

1. Sınıf kitaplığından. ()
2. Okul kitaplığından. ()
3. Halk Kütüphanesinden. ()
4. Öğretmenimden. ()
5. Hediye geliyor. ()
6. Satın alıyorum. ()
7. Arkadaşımdan ödünç alıyorum.()

7. Arkadaşlarınızla kitap alış verişi yapar mısınız?

1. Hayır yapmam. ()
2. Bazen yaparım. ()
3. Sık sık yaparım. ()

8. Evinizdeki kitaplıkta sizin okuyabileceğiniz kitap var mı?

1. Evimizde kitaplığımız yok. ()
2. Evet var. ()
3. Hayır yok. ()

9. Okulunuzdaki veya sınıfınızdaki kitaplıktan düzenli olarak kitap alıp okur musunuz?

1. Okul ya da sınıf kitaplığımız yok.()
2. Evet, sık sık alır, okurum. ()
3. Bazen alır, okurum. ()
4. Hayır, almam. ()

10. Ders dışındaki boş zamanlarımızda **en çok** ne yaparsınız?

1. Kitap okuyorum. ()
2. Oynuyorum. ()
3. Anne / babama yardım ediyorum.()
4. Müzik dinliyorum. ()
5. Spor yapıyorum. ()
6. Bilgisayar kullanıyorum. ()
7. Televizyon izliyorum. ()

11. Aşağıdaki türleri ne sıklıkta okuduğunuzu ilgili kutucuğa işaretleyiniz.

	<u>Hiç Okumam.</u>	<u>Bazen okurum.</u>	<u>Sürekli okurum.</u>
Gazete	☐	☐	☐
Dergi	☐	☐	☐
Bilimsel kitaplar	☐	☐	☐
Roman / hikâye	☐	☐	☐
Şiir	☐	☐	☐

12. Sürekli okuduğunuz türü niçin tercih ediyorsunuz?

1. Sıkıntılımdan kurtulmama yardımcı oluyor. ()
2. Bilgimi arttırıyor. ()
3. İlginç şeyleri görmekten hoşlanıyorum. ()
4. Düşünemediğim şeyleri eserlerde buluyorum. ()
5. Kendime güvenim artıyor. ()
6. Çevremde(öğretmen, arkadaşlarım..) saygınlığım artıyor.()
7. Başka(Varsa eğer, yazınız).....

13. Üniversite eğitiminizle ilgili ailenizin düşüncesi nedir?

1. Okutmaya imkânım yok, diyorlar. ()
2. Hem çalış hem oku, diyorlar. ()
3. Başka bir ilde/yerde okutmam, diyorlar. ()
4. Mutlaka okumalısın, diyorlar. ()

14. Aileniz size boş zamanlarınızda okumanız için kitap alır mı?

1. Hiç almazlar. ()
2. Arada bir alırlar.()
3. Sık sık alırlar. ()

15. Kütüphanelere niçin gidiyorsunuz?

1. Araştırma / ödev yapmak için. ()
2. Okuma kitapları almak için. ()

16. İl Halk Kütüphanesinden yararlanıyor musunuz?

1. Hiç yararlanmıyorum. ()
2. Bazen yararlanıyorum. ()
3. Sık sık yararlanıyorum. ()

17. Kitap okuma düşüncesini size kim aşıladı?

1. Annem. ()
2. Babam. ()
3. Öğretmenim. ()
4. Arkadaşım. ()
5. Kardeşlerim. ()
6. Diğer (dayı, yenge, teyze, amca vb gibi). ()
7. Kendim. ()

18. Okuma kitabı seçerken **en çok** kimin tavsiyelerine uyuyorsunuz?

1. Öğretmenimin. ()
2. Anne / babamın. ()
3. Arkadaşımın. ()
4. Kitaplık görevlisinin. ()
5. Abla / ağabeyimin. ()
6. Dayı / amca / teyze / yengemin. ()
7. Kendim seçiyorum. ()

19. Yeteri kadar kitap okuyamayışınızın **en önemli** sebebi nedir?

1. Kitap fiyatlarının çok yüksek olması. ()
2. Okuldaki derslerin ve ödevlerin yoğunluğu. ()
3. Televizyon seyretmek. ()
4. Liselere Giriş Sınavı'na hazırlanmak. ()
5. Yaşıma ve zevkime göre kitap bulamamak. ()
6. Ailemin kitap okuma yerine ders çalışmamı istemesi. ()

20. Kütüphaneden yararlanmayı (kitap aramayı/bulmayı)kimden öğrendiniz?

1. Türkçe öğretmeninden. ()
2. İlkokul öğretmenimden. ()
3. Kütüphane memurundan. ()
4. Kendi kendime öğrendim. ()
5. Kütüphaneden yararlanmayı bilmiyorum. ()

21. Okulunuza asılan gazete panolarını okur musunuz?

1. Her zaman. ()
2. Bazen. ()
3. Hiç. ()
4. Okulumuzda gazete panosu yok. ()

22. En çok hangi tür kitapları okumaktan hoşlanırsınız?

1. Duygusal. ()
2. Macera. ()
3. Hayvanlar alemi. ()
4. Bilim-Kurgu. ()
5. Gezi. ()
6. Kahramanlık – tarih. ()
7. Aile ve ev yaşamı. ()
8. Güldürü. ()
9. Başka(Varsa eğer, yazınız).....

23. Aile bireyleriniz hangi sıklıkta okuyor?

	<u>Hiç Okumaz.</u>	<u>Bazen okur.</u>	<u>Çok okur.</u>
Annem	☐	☐	☐
Babam	☐	☐	☐
Ablam/Ağabeyim	☐	☐	☐
Kardeşim	☐	☐	☐

24. Evinize düzenli olarak gazete geliyor mu?

1. Hayır gelmiyor. ()
2. Bazen geliyor. ()
3. Sürekli geliyor. ()

25. Ne zaman televizyon izliyorsunuz?

1. Ödevlerimi yaptıktan sonra izliyorum. ()
2. Ailemin belirlediği saatlerde izliyorum. ()
3. İstedğim vakit izlemekte serbestim. ()
4. Hiç televizyon izlemem. ()

26. Bilgisayarınızı ne amaçla kullanıyorsunuz?

1. Bilgisayarım yok. ()
2. Ödev yapmak için. ()
3. Gazete okumak için. ()
4. Oyun oynamak için. ()
5. Başka(Eğer varsa, yazınız).....

KAYNAKÇA

ALAYLIOĞLU Ruşen ve GÜNDEM Reşat, *Öğretimde Okul Kütüphaneleri ve Öğretmen Kütüphaneci*, Maarif Basım evi, İstanbul 1954.

ALPAY, Meral, “Çocuk Kitaplarının Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimine Etkisi ve Okul Döneminde Okul Başarısına Katkısı”, *Ya-Pa 5, Okul Öncesi Eğitimi, ve Yaygınlaştırılması Semineri*, YA-PA Yayınları, İstanbul 1987.

_____ *Kütüphane Dünü Yarına Bağlayan Köprü*, Türk Kütüphaneciler Derneği, İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1990.

ATATUĞ, Feridettin, “Çocuklar İçin Yazmak” *Çocuk Yayınları Sempozyumu ‘Bildiriler’*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 1987.

BALCI, Ali, *Sosyal Bilimlerde Araştırma (Yöntem, Teknik ve İlkeler)*, Pegem Yayınları, Ankara 2001.

BAMBERGER, Richard, *Okuma Alışkanlığını Geliştirme*, (Çev. Bengü ÇAPAR), Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1990.

BAŞARAN, İbrahim Ethem, *Eğitime Giriş*, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1983.

BAYRAM, Olcay, *İlkokul Çağı Çocuklarının Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Gezici Kütüphane Hizmeti*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 1990.

BAYRAM, Servet, *Türkiye’de Kitap Okuma Alışkanlığı*, İstanbul Ticaret Odası Yay., İstanbul Temmuz 2001.

BAYSAL, Jale, *Okul Kütüphaneleri Türkiye İçin Ne Yapabilirler?, Türkiye’de ve Almanya’da Kütüphane Hizmetleri*, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, Ankara 1989.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit, “Okuma Üzerine İncelemeler”, *Öğretmen Dünyası Dergisi* S. 214, 1997.

BİRCAN, I., TEKİN, M. “Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Azalma Sorunu ve Çözüm Yolları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* C. 22, S. 1, 1986.

COŞKUN, Eyüp, “Çeşitli Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Etkili Okuma Becerileri ve Bazı Öneriler”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı, S. XIII, Niğde 2003.

_____ *Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Sessiz Okuma Hızları ve Okuduğunu Anlama Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü), Ankara 2002.

DAVRASLIGİL, Ümit. *Farklı Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Çevreden Gelen Birinci Sınıf Çocuklarının Dil Gelişimine Okulun Etkisi*, İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Basım evi, İstanbul, 1985.

DAYIOĞLU, Gülten. “Çocuk Yayınları” *Çocuk Yayınları Sempozyumu ‘Bildiriler’* Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 1987

DEMİREL, Özcan. *Eğitimde Program Geliştirme*, Pegem Yay., 4. Baskı, Ankara 2002

DÖKMEN, Üstün. *İlkokul Çocuklarında Okuma Alışkanlığı*, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara 1990.

_____ *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko – Sosyal Bir Araştırma*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1994.

1996.

Encyclopedia Americana, Vol. 23, Danbury, Connecticut: Grolier, 1987

ERGÜN, Mustafa, *Bilimsel Araştırmalarda Bilgisayarla İstatistik Uygulamaları Spss For Windows*, Ocak Yayınları, Ankara 1995.

ERSOY, Osman, *Kütüphaneciliğimizde 40 Yıl*, Türk Kütüphanecileri Derneği, Ankara 1998.

ESGİN, Ali., KARADAĞ, Özay. “Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı”, *Popüler Bilim*, S. 82, Eylül 2000.

GÖĞÜŞ, Beşir, “Okumayı Biliyor muyuz?” *Öğretmen Dünyası*, , S. 4, 1983.

_____ *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1978.

GÖKTÜRK, Akşit, *Okuma Uğraşı, Yazın Metninin Kavranışında Okur-Metin-Yazar*, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1979.

_____ *Sözün Ötesi*, İnkılap Yayınları, İstanbul 1989.

GÜNEŞ, Firdevs, “Gizli Okumaz-Yazmazlık”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 25, Ankara 1992.

_____ “Okuma Yeteneğinin Geliştirilmesi”, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, S. 30, Ankara 1993.

_____ *Okuma – Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi*, Ocak Yayınları, Ankara 1997.

GÜRÇAN, Halil İbrahim, *Okuma Alışkanlığı İle Kitap Yayımcılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi*, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir 1999.

KARASAR, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 1998

KAPTAN, Saim, *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri*, Hacettepe Üniversitesi Yay., Ankara 1981.

KAVCAR, Cahit, OĞUZKAN, Ferhan, SEVER, Sedat. *Türkçe Öğretimi: Türkçe ve sınıf Öğretmenleri İçin*, Engin Yayın evi, Ankara 1995.

KAVRAL, Turgut, “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar İçin Çocuk Yayınları” *Çocuk Yayınları Sempozyumu ‘Bildiriler’*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 1987.

KIMMEL, M., SEGEL, E., *For Reading Out Loud A Guide To Sharing Books With Children*, Dela Corte Press 1983.

KULAKSIZOĞLU, Adnan, *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2001.

KÜÇÜK, Salim, Şehirleşmenin İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuma-Anlama Becerisine Etkileri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 1998.

KÜNYELİ, Halise Devrimci, İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü), Ankara 1993.

LUMA, Serpil, İlköğretim Okulu 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Beceri ve Alışkanlıklarını Geliştirmeye Yönelik Uygulamalı Bir Araştırma, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü), Ankara 2002.

LYMAN, H, *Library Materials 1973 in Service to the Adult New Reader*, Chicago - U.S.A. 1973.

MARSHALL, Julia, *Ana Dili Öğretimi* (Çev. Cahit Külebi), Milli Eğitim Basım evi, İstanbul 1994.

MAVİ, Sare, *Okuma Hatalarının Okuma Alışkanlığına Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 1995.

Milli Eğitim Bakanlığı, *İlköğretim Okullarında Türkçe Ders Programı*, Milli Eğitim Basım evi, İstanbul 2000.

_____ *Okul Kütüphaneleri Genelgesi*, S. 611/430, Ankara 1988.

_____ *Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği*, Ankara 1977.

_____ “Temeleğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı”, *Tebliğler Dergisi*, S. 2098, 26 Ekim 1981.

NEUMAN, S. “The Displacement Effect”, *Assessing The Reading-Research*, Vol. 23, 1988.

ÖZÇELEBİ, S., CEBECİOĞLU S. *Okuma Alışkanlığı ve Türkiye*, Milliyet Yayınları, İstanbul 1990.

_____ *Okuma Alışkanlığı ve Türkiye, Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Olmaması Sorunu, Nedenleri ve Çözüm Yolları*, Milliyet Yayınları, İstanbul 1990.

ÖZDEMİR, Emin, *Türkçe Öğretim Kılavuzu*, İnkılap Kitapevi, 3. Basım, İstanbul 1987.

_____ *Okuma Sanatı*, İnkılap Kitapevi, Ankara 1990.

ÖZEN, Ferhat, *Türkiye’de Kitap Okuma Alışkanlığı: -Okumak Özgürleşmektir-*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.

ROZAN, Norma, “Okuma Alışkanlığında Öğretmenlerin Rolü”, *Eğitim ve Bilim*, S. 7, 1982.

SENEMOĞLU, Nuray, *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*, Spot, Ankara 1997.

SERTOĞLU, D., “Temel Eğitimde Halk Kütüphanelerinin Yeri ve Halk Kütüphanelerimiz”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, S. 9, 1960.

SEVER, Sedat, *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Yapa Yayınları, Ankara 1997.

SOFUOĞLU, (Gönen) M., “Anaokullarına Giden 5 ve 6 Yaş Çocuklarının Seçilmiş Resimli Kitapları Hakkında Beğenilerinin İncelenmesi”, *Türk Kütüphanecileri Derneği Bülteni*, C. 28, S. 3, Ankara 1979.

SOYSAL, Özer, *Çağdaş Eğitim ve Türkiye’de Okul Kütüphanesi*, Güven Matbaası, Ankara 1969.

_____ *Türk Kütüphaneciliği Bilgi’nin Yazgısı*, Türk Kütüphanecileri Derneği, Ankara 1988.

STAIGER, Ralph .C., *The Teaching of Reading*, UNESCO, Paris 1973.

TAZEBAY, Atilla, *İlkokul Öğrencilerinin Okuma Becerilerinin Okuduğunu Anlamaya Etkisi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997.

TINKER, Miles, MCCULOUGH, C. M., *Teaching Elementary Reading*, (Third Edition), Appleton-Century-Crofts, New York 1968.

TOWSEND, Roz, *Okuma Zenginliği* (Çev. Tayfur Keskin), Sistem Yayıncılık, İstanbul 1997.

The American Library Association, *Book Reading And Library Usage; A Study Of Habits And Perseptions*, New Jersey, 1978.

TOSUNOĞLU, Mesiha, “Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlığı ve Çocukların Okuma Eğilimleri”, *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 609, Ankara 2002.

TUNCER, Nilüfer, *Türkiye’de Yayınlanmış Resimli Çocuk Kitapları 1960-1972*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 1974.

Türk Dil Kurumu Yayınları, *İmlâ Kılavuzu*, Ankara 2000.

_____ *Türkçe Sözlük*, 9. Baskı, Ankara 1998.

YAVUZ, Hilmi, “Okuma Alışkanlığı Üzerine”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1987.

YAVUZER, Haluk, *Ana-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1986.

_____ *Çocuk Psikolojisi- I*, İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1982.

YILMAZ, Bülent, “Ankara’da İlköğretim Öğretmenlerinin Okuma ve Halk Kütüphanesi Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 6, S. 4, Ankara 2002.

_____ *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü*, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 1993.

_____ “Okur-yazarlık ve Okuma Alışkanlığı Üzerine.” *Türk Kütüphaneciliği*, S. 3, Ankara 1989.

YÖRÜKOĞLU, Atalay, *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*, Özgür Yayıncılık, İstanbul 1998.

YÜKSEL, Murat, “*Muhteva İtibariyle Çocuk Yayınları İle Okul Çağı Çocukların Psi-Sosyal Gelişmeleri Arasındaki İlişkiler.*”, Çocuk Yayınları Sempozyumu “Bildiriler.” Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara 1987.

ZENGİN, Nesrin, “Gençlerin Okuma Alışkanlıkları”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 13, Niğde 2003.